

**HEVOSTEN NIMITYKSET *HEVOSTALLI.NET*-
KESKUSTELUPALSTALLA**

Pro gradu -tutkielma
Katri Alatalo

Jyväskylän yliopisto
Kielten laitos
Suomen kieli
Syyskuu 2010

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Katri Alatalo	
Työn nimi – Title Hevosten nimitykset <i>Hevostalli.net</i> -keskustelupalstalla	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Syyskuu 2010	Sivumäärä – Number of pages 107 s liitteineen
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella hevosten nimityksiä, jotka ovat osa hevosalan erikoiskieltä ja slangia. Tutkimuksessa käsitellään erilaisia ja erityyppisiä hevosten nimityksiä, kuten <i>tamma</i>, <i>heppa</i>, <i>kisakiituri</i> 'kilpaileva hevonen' ja <i>sh</i> 'suomenhevonen'. Osa nimityksistä on yleiskielisiä, osa slangisanoja tai hevosalan terminologiaan kuuluvia. <i>Hevostalli.net</i>-internetsivuston suosituilta keskustelupalstalta kerätyssä aineistossa on 648 erilaista nimitystä.</p> <p>Tutkimuksessa selvitetään, miten eri tavoin hevosia voidaan nimittää ja miten nimityksiä muodostetaan. Hevosten nimitykset voivat olla perussanoja, johdoksia, yhdyssanoja, sanaliittoja tai erilaisia lyhenteitä. Jotkut nimitykset esiintyvät aineistossa usein, toiset ovat yksittäisiä tai harvinaisia. Keskustelupalstan kirjoittajat muodostavat paljon erilaisia nimityksiä esimerkiksi lyhentämällä ja yhdistämällä sanoja tai käyttämällä slangijohtimia. Hevosurheilu on Suomessa monipuolista ja hevosia on erilaisia, joten myös keskusteluissa käytetään monia erilaisia nimityksiä kuvailemaan hevosia. Keskustelijat voivat viitata nimityksillä esimerkiksi omiin hevosiansa tai kirjoittaa yleisellä tasolla esimerkiksi jostakin hevosrodusta.</p> <p>Nimitysperusteita ovat esimerkiksi hevosen ominaisuudet, kuten sukupuoli ja väri, ja hevosen käyttötarkoitus, kuten se, onko kyseessä ratsu vai ravihevonen. Useissa nimityksissä kuvailaan monia hevosen ominaisuuksia yhtäaikaan. Nimitykset voivat olla myös metaforia, kuten <i>rouva</i> 'keski-ikäinen tai vanha tamma' ja <i>vinntikoira</i> 'kevytrakenteinen, laiha hevonen'. Nimityksillä tuodaan esille asenteita ja arvostuksia, ja moniin nimityksiin liittyy pintatason merkityksen lisäksi konnotaatioita ja erilaisia sävyjä. Nimityksissä esiintyy paljon osittaista synonymiaa, jolloin ilmausten merkitys eroaa hieman, esim. sanoissa <i>harrastehevonen</i> ja <i>harrastepolle</i>. Eriytylliset nimitykset voivat olla vaikkapa leikillisiä, humoristisia, hellitteleviä, pejoratiivisia tai neutraalin asiatyylisiä, esim. <i>poitsu</i> 'poika', <i>tammuli</i> 'tamma', <i>kopukka</i>, <i>ravihevonen</i>.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että hevosten nimitykset ovat yksi hevosalan kielen attraktiokeskuksista. Nimitysten käytöstä ja merkityssisällöistä myös käydään jonkin verran keskustelua palstalla, joten nimitysten käyttö on tärkeää kirjoittajille.</p>	
Asiasanat – Keywords erikoiskielet, nimitykset, slang, ratsastus, raviurheilu, hevosurheilu	
Säilytyspaikka – Depository Kielten laitos, suomen kieli	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
1.1. Tutkimuskysymykset.....	1
1.2. Tutkimusaineisto.....	2
1.3. Tutkimuksen taustaa.....	4
1.3.1. Hevosala Suomessa.....	4
1.3.2. Hevosalan kieli.....	7
1.3.3. <i>Hevostalli.net</i> -keskustelupalsta.....	9
2. NIMITYSTEN MUODOSTUS.....	11
2.1. Perussanat.....	11
2.2. Johdokset.....	12
2.3. Yhdyssanat.....	15
2.4. Sanaliitot.....	16
2.5. Lyhenteet.....	17
2.6. Vierassanat.....	21
3. NIMITYSPERUSTEET.....	25
3.1. Yleiset nimitykset.....	25
3.2. Hevosen ominaisuudet.....	27
3.2.1. Sukupuoli.....	27
3.2.2. Ikä.....	28
3.2.3. Rotu.....	31
3.2.4. Väri.....	38
3.2.5. Ulkonäkö ja koko.....	41
3.3. Hevosen käyttötarkoitus.....	44
3.3.1. Hevosurheilun lajit.....	44
3.3.2. Kilpa- ja harrastehevokset.....	47
3.3.3. Jalostushevokset.....	50
3.3.4. Muita käyttötarkoituksia.....	52
3.4. Hevosen suhde ihmiseen.....	53

4. NIMITYSTEN MERKITYKSET JA SÄVYEROT.....	56
4.1. Synonymia.....	56
4.2. Metaforat.....	59
4.2.1. Ihmismetaforat.....	60
4.2.2. Konemetaforat.....	62
4.2.3. Lihametaforat.....	65
4.2.4. Eläinmetaforat.....	66
4.2.5. Muut metaforat.....	67
4.3. Affektisuus ja konnotaatiot.....	69
5. NIMITYKSISTÄ KÄYTY KESKUSTELU.....	77
5.1. <i>Hevonen</i> vai <i>konttura</i> ?.....	77
5.2. Keskustelu rotujen nimityksistä.....	79
5.3. <i>Automaattiheppa</i> ja muita määritelmiä.....	88
6. PÄÄTÄNTÖ.....	94
LÄHTEET.....	97
LIITE 1: Keskusteluketjujen koodit ja otsikot.....	100
LIITE 2: Nimitykset.....	101
LIITE 3: Esimerkki keskusteluketjusta.....	105

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuskysymykset

Hevosala on nykyään monimuotoinen Suomessa, ja ratsu- ja ravihevosten parissa toimii monia ihmisiä joko harrastajina tai ammattilaisina. Hevosalalla on kehittynyt omaa slangia ja erikoisalan kieltä, jota harrastajat käyttävät keskustellessaan hevosista. Tutkimukseni on sanastontutkimusta, ja tavoitteena on tutkia tätä hevosalan kieltä tietyistä näkökulmista. Hevosalan kieli on laaja aihe, joten olen rajannut tämän tutkimuksen hevosista käytettäviin nimityksiin. Tarkoitin tässä nimityksillä nimenomaan appellatiiveja, kuten *hevonen*, *heppa* ja *polle*. Erisnimet olen jättänyt pois tutkimuksesta.

Aihetta on kiinnostavaa tutkia, koska hevosalan harrastajille hevoset voivat olla hyvinkin tärkeitä ja iso osa heidän elämäänsä. Etenkin suhde omaan hevoseen voi olla todella tärkeä, ja hevoset ovat usein omistajilleen rakkaita lemmikkejä. Toisaalta ero useisiin muihin lemmikkieläimiin on se, että hevonen on edelleen myös käyttöeläin, ei pelkästään lemmikki. Hevoset ja niistä keskusteleminen herättävät monenlaisia tunteita, eikä ole merkityksetöntä, millaisia nimityksiä hevosista käytetään. Nimityksiä tarkastelemalla voi tehdä päätelmiä keskustelijoiden asenteista ja mielipiteistä. On kiinnostavaa tutkia, miten pelkästään tällaisten nimitysten valinnoilla erikoiskielen käyttäjät voivat ilmaista itseään ja miten paljon merkityksiä ja vivahteita nimityksiin voi liittyä.

Jotkut nimityksistä ovat yleiskielisiä, jotkut erityisalan kieleen kuuluvia ja jotkut slangisanoiksi luokiteltavia. Erityisalan termien ja slangisanojen välinen raja voi olla vaikea määrittää, mutta joka tapauksessa nämä nimitykset ovat sellaisia, joita tietty ryhmä käyttää sisäisessä viestinnässään. Tässä tutkimuksessa käsittelen nimityksiä kokonaisuutena riippumatta siitä, ovatko ne muodoltaan yleiskielisiä, slangisanoja tai jotain tältä väliltä.

Hevosten nimitykset ovat yksi hevosalan slangin attraktiokeskuksista, eli erilaisia nimityksiä on paljon ja niitä muodostetaan slangissa jatkuvasti lisää. Alan sanastoa voisi kerätä laajemminkin tai keskittyä esimerkiksi varusteiden nimityksiin tai ratsastussanastoon, mutta hevosten nimitykset ovat sopiva näkökulma – ne ovat yksi olennainen osa tämän alan kieltä. Nimitysten runsas määrä osoittaa, että ne ovat kielenkäyttäjille tärkeitä ja erilaisten nimitysten käytöllä on merkitystä.

Olen kerännyt hevosten nimityksiä internetissä olevalta keskustelupalstalta, *Hevostalli.net*-sivuston foorumilta. Tavoitteeni on luokitella, ryhmitellä ja analysoida niitä eri näkökulmista. Tutkin nimitysten semantiikkaa, muodostustapoja sekä käyttötapoja tällä keskustelupalstalla. Tärkeimpiä tutkimuskysymyksiä ovat seuraavat: 1. Millä eri tavoilla hevosia voidaan nimittää ja miten näitä nimityksiä muodostetaan? 2. Millä perusteella näitä nimityksiä käytetään?

Tarkastelen lisäksi nimityksiin liittyviä sävyeroja ja konnotaatioita ja pohdin erilaisten nimitysten merkityssisältöjä tarkemmin. Miten nimityksissä käytetään esimerkiksi metaforia? Entä millaista synonymiaa nimitysten välillä on? Millaisia affektisia ilmauksia käytetään?

Käsittelen myös keskustelua, jota nimityksistä itsestään käydään tällä foorumilla. Pyrin tämän avulla selvittämään keskustelijoiden omia käsityksiä ja mielipiteitä nimityksistä sekä mahdollisia erimielisyyksiä tai ongelmia, joita nimityksiin saattaa liittyä.

1.2. Tutkimusaineisto

Aineiston olen kerännyt internetistä, *Hevostalli.net*-sivuston keskustelupalstalta osoitteesta <http://www.hevostalli.net/#foorumi>. Tämä keskustelupalsta on jaettu 15 eri alueeseen, ja aineiston olen kerännyt kolmelta eri alueelta: *Ratsastus*, *Raviurheilu* ja *Hevoskasvatus*. Olen valinnut nämä alueet, jotta sanastoa kertyisi monipuolisesti hevosurheilun eri lajeista. On myös kiinnostavaa katsoa, onko eri alueilla käytetty erilaisia hevosten nimityksiä vai ovatko samat nimitykset käytössä keskustelualueen otsikosta riippumatta.

Hevostalli.netin foorumille kirjoitetaan päivittäin noin 13 000 viestiä, joista *Ratsastus*-alueelle yli 1 000, *Raviurheiluun* noin 700 ja *Hevoskasvatukseen* 300. Suuren viestimäärän takia en ole kerännyt systemaattisesti kaikkia viestejä, vaan olen poiminut palstoilta joitakin kokonaisia keskusteluketjuja ja tulostanut ne. Olen valikoinut aineistoa niin, että olen tulostanut sellaisia ketjuja, joissa keskustellaan hevosista ja mahdollisesti eri hevosroduista tai hevosurheilun lajeista. Kaikissa keskusteluketjuissa ei välttämättä kirjoiteta hevosista ollenkaan, joten olen pyrkinyt rajaamaan tällaisia keskusteluja pois.

Olen myös hieman valikoinut keskusteluja silmäilemällä niiden otsikkoa ja sisältöä niin, että aineistoon kertyisi materiaalia useista eri urheilulajeista ja roduista. Esimerkiksi *Hevoskasvatus*-alueella on varattu kokonaisia keskusteluketjuja tietyn rodun ympärille. Tällöin olen tulostanut ketjuja eri roduista, esimerkiksi ”MINISHETTIKSET 5” ja ”Akhalket ja risteytykset, vol

15”, enkä ole kerännyt esimerkiksi useita keskusteluja pelkästään shetlanningponeista. Toisaalta en ole pyrkinyt keräämään aineistoa järjestelmällisesti kaikista roduista ja aiheista, vaan on luultavasti myös sellaisia asioita ja hevosten nimityksiä, jotka jäävät tämän otannan ulkopuolelle.

Yhteensä keskusteluketjuja on aineistossa 56, joista *Ratsastus*-alueelta 26, *Raviurheilusta* 15 ja *Hevoskasvatuksesta* 15. Käytän näistä ketjuista jatkossa merkintätapaa Rt1–26, Rv1–15 ja Hk1–15. Liitteenä on luettelo keskustelujen numeroista ja otsikoista, joista saa hieman käsitystä siitä, millaisia aiheita keskusteluissa on ollut (Liite 1). Tällä merkintätavalla pyrin tuomaan esille kontekstia – otsikot kertovat aina jotain keskustelujen sisällöstä ja tyylistä. Liite 3 on esimerkki eräästä keskusteluketjusta. Kerron vielä tarkemmin *Hevostalli.net*-sivustosta ja keskusteluista luvussa 1.3.3.

Aineisto painottuu *Ratsastus*-alueelle kahdesta syystä. Ensimmäkin sieltä oli suurimman viestimäärän takia saatavilla eniten sopivia ketjuja. Lisäksi hyödynnän tässä aiempaa, kandidaattitutkielmaani varten keräämääni aineistoa, joka oli rajattu pelkästään *Ratsastus*-alueelle. *Ratsastus*-alueelta otettu aiempi aineisto, yhteensä 19 keskusteluketjua (Rt1–19), on tulostettu syksyllä 2007. Se sisältää viestejä, jotka on kirjoitettu aikavälillä 12.10 – 30.11.2007. Loput aineistosta olen kerännyt syksyllä 2009, ja yksittäiset viestit ovat ajalta 16.7. – 19.10.2009. Keskusteluketjujen pituuden vaihtelevat, mutta foorumin tekniikan vuoksi yhdessä ketjussa on kuitenkin enintään 100 viestiä. Useimmat keskustelut ovat lyhyempiä, ja yksittäiset viestitkin ovat eripituisia. Tulostettuna keskustelujen pituudet vaihtelevat parista liuskasta seitsemääntoista liuskaan, ja yhteensä aineistossa on n. 466 liuskaa.

Tulostamisen jälkeen olen poiminut keskusteluista kaikki hevosten nimitykset, joita on sanalistassa 648 (Liite 2). Tämä määrä sisältää rajatapauksia ja paljon osittaista päällekkäisyyttä etenkin yhdyssanoissa ja sanaliitoissa. Esimerkiksi sanat *suokki*, *tamma* ja *suokkitamma* on laskettu erillisiksi nimityksiksi. Aineiston rajaamisessa on ollut jonkin verran ongelmia, koska aina ei ole selvää, mitä voi pitää nimityksenä. Jotkut sanat ovat usein määritteitä, mutta niitä saatetaan käyttää myös nimityksinä, joten olen ottanut tällaiset sanat mukaan. Näitä ovat esimerkiksi ilmaukset *oma*, *kantava* ja *ratsastettava*, joita käsittelem luvussa 3.3. Myös esimerkiksi värien nimitysten luokittelu hevosten nimityksiksi tuottaa ongelmia. Värien nimitykset, kuten *kimo* 'valkoinen hevonen', *musta* ja *ruunikko* voivat olla joko adjektiiveja tai substantiiveja. Olen laskenut kaikki nämä ilmaukset mukaan aineistoon sillä perusteella, että niitä ainakin joskus käytetään nimityksinä, ja pohdin näitä ilmauksia lisää väriä käsittelevässä luvussa 3.2.4.

Rajatapauksia ovat myös sanaliitot, kuten *entinen ravuri*. Useimmissa tapauksissa en ole poiminut aineistoon sanaliittoja, kuten *kimo tamma*, vaan olen jättänyt määritteet pois ja ottanut sanalistaan vain varsinaisen nimityksen *tamma*. Poikkeuksia olen tehnyt harkinnanvaraisesti muutamassa sellaisessa ilmauksessa, jotka tulkitseen jollain tapaa vakiintuneiksi käsitteiksi, kuten *entinen ravuri* ja tiettyä rotua ilmaiseva *lämmilverinen ravihevonen*. *Hevostalli.net*-foorumin keskusteluissa käytetty kieli on vapaamuotoista, ja kirjoitusvirheitä on jonkun verran, mikä myös hankaloittaa sanaliittojen ja yhdyssanojen rajaamista. Aineistossa ei aina ole selvää, onko kyseessä sanaliitto vai yhdyssana, joka on vain kirjoitettu erilleen. Selvät kirjoitusvirheet olen kuitenkin korjannut aineistoa käsitellessäni, eli esimerkiksi keskusteluissa käytetyt ilmaukset ”tusina tammojen” ja ”risteytys hevosta” olen luokitellut yhdyssanoiksi: *tusinatamma*, *risteytyshevonen*. Muissakin sanoissa olen tehnyt tällaisia korjauksia, esimerkiksi jos sanasta on selvästi puuttunut jokin yksittäinen kirjain.

Keskustelijoiden nimimerkeissä on silloin tällöin myös hevosten nimityksiä. Olen kuitenkin tehnyt sen ratkaisun, että en ole kerännyt nimityksiä keskustelijoiden nimimerkeistä. Tämä on selkeintä, koska jotkut nimimerkit saattaisivat olla rekisteröityjä ja tunnistettavia. Lisäksi nimimerkit eivät ole olennaisia tämän tutkimuksen kannalta eikä niissä esiinny merkittävästi sellaisia hevosten nimityksiä, jotka eivät tulisi jo muutenkin esille aineistossa. Olen kerännyt nimitykset ainoastaan valitsemieni keskustelujen otsikoista ja varsinaisista viesteistä. Tutkimuseettisistä syistä olen poistanut aineistoesimerkeistä myös suorat viittaukset tiettyihin ihmisiin ja talleihin ja olen korvannut kaikki nimet merkinnällä NN.

Nimityksiä on niin suuri määrä, että en tarkastele jokaista yksittäistä sanaa perinpohjaisesti. Käsitellen pääluvuissa nimityksiä aina kokonaisuutena jostakin näkökulmasta ja ryhmitellen nimityksiä isommiksi kokonaisuuksiksi.

1.3. Tutkimuksen taustaa

1.3.1. Hevosala Suomessa

Nykyajan hevosurheilu Suomessa on monimuotoista, ja hevosalalla toimii useita erilaisia harrastus- ja ammattilaisryhmiä. Ratsastuksen, raviurheilun ja monipuolisen hevoskasvatuksen historia on Suomessa suhteellisen lyhyt verrattuna moneen muuhun maahan, eikä Suomella ole vuosisa-

taista perinnettä ratsastusurheilussa (ks. esim. Vasara 1987: 28–29; Jalkanen – Saarinen 1986: 9). Hevosia on kuitenkin ollut Suomessa kauan, koska ne ovat saapuneet maahan ihmisten mukana.

Suomen hevosurheilun juuret ovat käytännön asioissa ja työnteossa: hevosia tarvittiin paikasta toiseen kulkemiseen, sotiin, peltotöihin ja tukkimetsälle. Vähitellen kehittyi myös urheilu- ja harrastustoimintaa. Talvella kuljettiin jään yli kirkkoon, ja kotimatalla otettiin pieniä nopeuskilpailuja hevosten kesken. Ensimmäiset varsinaiset ravikilpailut järjestettiin 1800-luvun alussa, ja raveja pidettiin ensisijaisesti talvella, koska varsinaisia ratoja ei ollut vaan hyödynnettiin jääratoja. (Talaskivi 1990: 211–212; Pesu 2008: 186.) Ratsastus taas kehittyi sotilaselämän ja upseerikoulutusten mukana, kun 1700-luvun lopulta lähtien sotakoulun opetusohjelmaan kuului ratsastusta (Vasara 1987: 30–31).

Omia hevosrotuja Suomessa on vain yksi, suomenhevon, jonka historiaa tunnetaan jo tuhannen vuoden takaa. Pohjoiseurooppalaisesta metsähevosesta polveutuvaan pieneen ja sitkeään rotuun risteytettiin useita muita rotuja ajan kuluessa. 1800-luvun kansallisromanttisten aatteiden mukaisesti omaa suomalaista rotua alettiin arvostaa enemmän, ja risteytysten sijaan alettiin kehittää puhdasta, suomalaista rotua. Vuonna 1907 perustettiin suomenhevosen kantakirja, ja siitä lähtien rotu on käynyt läpi muutoksia työ- ja sotahevosesta monipuoliseksi urheilu- ja harrastehevoseksi. (Talaskivi 1990: 80–81; Peltonen – Saastamoinen 2007: 9–13.)

1900-luvun alkupuolella suomenhevosten määrä oli suurimmillaan, kilparatsastus kehittyi ja myös lämminverisiä hevosia kasvatettiin Suomessa. Sotien jälkeen tapahtui kuitenkin suuria muutoksia, kun hevoset poistettiin maa- ja metsätaloudesta sekä armeijasta, ja ratsastajien jäsenmäärätkin olivat laskussa (Vasara 1987: 328–340; Peltonen – Saastamoinen 2007: 13). Viime vuosikymmeninä ratsastuksesta on kuitenkin kehittynyt suosittu harrastus, raviurheilu on jatkanut suosiotaan ja erilaisia urheilulajeja ja hevosrotuja on tuotu Suomeen entistä enemmän. Hevosala on kehittynyt nykyiselleen sekä vanhojen kotimaisten raviurheilu- ja työhevosperinteiden että ulkomailta saatujen vaikutteiden kautta.

Uusimpien tilastojen mukaan ratsastuksen harrastajia on Suomessa n. 144 000. Suomen ratsastajainliitossa on jäseniä 43 000, joista huomattavan suuri osa, 94 %, on naisia ja tyttöjä. Jäsenistä 42 % on junioreita eli alle 19-vuotiaita. (SRL 2010: Tilastot.) Ratsastuksessa on kolme olympialajia: kouluratsastus, esteratsastus ja kenttäratsastus, johon kuuluu este- ja kouluosuuksien lisäksi maastoesterata. Huomattavin osa Suomen kilpailutoiminnasta keskittyy näihin lajeihin, ja myös ratsastuskouluissa harrastetaan yleisimmin juuri näitä lajeja. (SRL 2010: Lajit.)

Lisäksi on olemassa useita pieniä lajeja: islanninhevosaursastus, Yhdysvalloista peräisin oleva lännenratsastus, matkaratsastus, valjakkoajo, vikellys ja vammaisratsastus. Nämä lajit ovat melko marginaalisia, mutta ainakin valjakkoajossa suomalaiset ovat sijoittuneet hyvin MM-tasolla asti (SRL 2010: Lajit). Hevosia käytetään myös terapiaratsastukseen esimerkiksi fysioterapian tukena. Maaseudulla on etsitty uusia elinkeinoja maatilamatkailusta ja vaellusratsastuksesta, jossa käytetään erityisesti islanninhevosta ja suomenhevosta. Suomenhevosten kohdalla myös työhevospereinnettä pidetään yllä esimerkiksi jalostamalla suomenhevosta myös työhevoseksi ja testaamalla työhevosen käyttöominaisuuksia kantakirjauksen yhteydessä (Ojala ym. 2007: 130–134). Laukkaurheilu taas puuttuu Suomen hevosalta oikeastaan kokonaan – sen tilalla on aktiivinen raviurheilu (laukkahevospereinteen puuttumisesta ks. esim. Talaskivi 1990: 212).

Ravikilpailuja ajetaan Suomessa joka vuosi n. 570 kertaa eri puolilla maata. Suomenhevosten ja lämminveristen käreylähtöjen lisäksi suositaan ovat kasvattaneet poniravilähdöt, joissa kilpailee shetlanninponeja, sekä ratsain käytävät monté-lähdöt. Vuoden aikana raveja käy katso-massa 800 000 katsojaa, ja näiden lisäksi lajia seuraa pelipisteistä ja kotoa käsin lähes miljoona suomalaista. Jotkut ovat asiantuntevia raviharrastajia, toiset harrastavat vain toton pelaamista. (Pesu 2008: 132, 161–173.) Hevoset ovat paitsi harrastus, myös osa- tai kokoaikainen työ monil-le suomalaisille. Hevosten parissa työskentelee esimerkiksi ratsastuksenopettajia, talliyrittäjiä, ravivalmentajia ja -ohjastajia, kengittäjiä, eläinlääkäreitä, hevosenhoitajia sekä pieni määrä am-mattilaisia kilparatsastajia.

Hevosia on Suomessa tällä hetkellä 72 300. Määrä on noussut melko tasaisesti vuodesta 1980 lähtien, jolloin hevosten määrä oli alimmillaan, 31 500. (Hippos 2010: Hevoskanta.) Suosi-tuin rotu on lämminverinen ravihevonen, jota käytetään ensisijaisesti ravikilpailuissa, ja toiseksi eniten on suomenhevosta, joita käytetään sekä raveissa että ratsastuksessa. Uusimpien tilastojen mukaan lämminverisiä ravihevosta on 25 700, suomenhevosta 19 800, erilaisia lämminverisiä ratsuhevosta 17 500 ja poneja 9 300 (Hippos 2010: Hevoskanta). Poneista tärkeimpiä rotuja ovat shetlanninponi (3000), newforestinponi (1200), welshponi (750) ja connemara-poni (600) (Hippos 2010: Rodut). Lisäksi Suomeen tuodaan ulkomailta ja Suomessa kasvatetaan pienimuotoi-esti useita muitakin hevos- ja ponirotuja. Erilaisia hevosrotuja on maailmassa yli 200 (Kidd 1990: 11).

1.3.2. Hevosalan kieli

Tämän tutkimuksen aiheena ovat hevosten nimitykset, jotka ovat osa hevosalan erikoiskieltä ja slangia. Pohdin tässä luvussa aluksi **erikoiskielen**, **slangin** ja **jargonin** käsitteitä, koska ei ole aivan yksiselitteistä, mitä termiä missäkin tilanteessa tulisi käyttää.

Slangilla tarkoitetaan kieltä, jota erilaiset ryhmät käyttävät sisäisessä viestinnässään. Kielitieteen määritelmän mukaan slangin erityispiirteitä ovat nopeasti uudistuva sanasto ja ryhmän yhteenkuuluvuuden lujittaminen. Slangilla on tärkeä sosiaalinen funktio, ja oman ryhmän vahvistamisen lisäksi sillä myös pidetään muut ihmiset tämän sisäisen viestinnän ulkopuolella. Slangin puhujia ovat etenkin kaupunkilaiset nuoret, mutta slangia käytetään myös harraste- ja ammattiryhmissä, suljetuissa instituutioissa ja muissa yhteisöissä. (Karttunen 1989.)

Hevosalan slangi on jargonia, tietyn ammatti- ja harrasteryhmän kieltä. Jargonissa erikoisan termeistä käytetään slangisanoja: ammatti- ja harrastusalojen sanastosta syntyy helposti slangivariantteja ryhmän sisäisessä viestinnässä (Hakulinen ym. 2005: 227). Hevosalalla on paljon omaa sanastoa ja termistöä. Slangin attraktiokeskuksia ovat esimerkiksi hevosten nimitykset, varusteiden nimet ja lajispesifit termit. Slangissa esimerkiksi *shettis* viittaa shetlanninponiin ja *flättäri* tarkoittaa flat seat -satulaa eli tietyn mallista esteratsastussatulaa. Raviurheilussa on omat terminsä, samoin koulu- ja esteratsastuksessa ja muissa lajeissa. Kun ottaa huomioon hevosalan monimuotoisuuden nyky-Suomessa, on selvää, että myös sanasto on todella monimuotoinen ja laaja. Slangia voi myös jakaa edelleen alakäsitteisiin, kuten **ratsastusslangiin**.

Hevosalan slangi ei olekaan mikään täysin yhtenäinen kieli, vaan sitä käyttävät erilaiset ihmiset erilaisissa ympäristöissä eri puolilla Suomea. Slangia puhutaan ravitalleilla, ratsastuskouluilla, eri lajien kilpailupaikoilla ja internetfoorumeilla. Ratsastuksen harrastajien tilastoista voi päätellä, että suurin osa puhujista on nuoria naisia ja tyttöjä, mutta samalla on muistettava, että mukana on puhujia kaikista ikäluokista ja ravipuolella paljon miehiä. Hevosalan historiasta ja nykytilanteesta taas voi tehdä jonkinlaisia päätelmiä siitä, mistä slangisanasto on peräisin – osa on vanhaa suomalaista sanastoa, osa uutta ulkomailta uusien lajien ja hevosrotujen mukana tullutta terminologiaa. Hevosalan slangia on myös vaikea määritellä joko ammattislangiksi tai harrasteslangiksi, koska hevosalalla toimii sekä ammattilaisia että harrastajia. Tästä syystä tarkoitan termillä ”hevosala” sekä ammattialaa että harrastusta. Sana viittaa ehkä enemmän ammattiin, mutta käytän sitä tässä tutkimuksessa yhdistävänä terminä.

Slangin määrittelyä hankaloittaa lisäksi mm. puhekielen ja slangin erottaminen toisistaan (Paunonen 2001: 6). Hevosalan slangissa on ongelmallista myös rajanveto erikoiskielen termien ja varsinaisten slangisanojen välille. Jotkut ilmaukset eivät ehkä muodollisesti ole tyypillisiä slangisanoja, ja monet termit ovat täysin vakiintuneita ja niitä käytetään hevosalan virallisissa teksteissä. Kuitenkin niiden käyttötapa on hyvin samanlainen kuin slangisanojen, koska näitä virallisiakin termejä käytetään ryhmän sisäisessä viestinnässä, eivätkä ulkopuoliset välttämättä ymmärrä niitä.

Slangin lisäksi voidaankin puhua erikoisalan kielestä. Erikoisalan kieli on ”työkalu, jonka avulla alan käsitemaailmaa jäsennetään ja kuvataan sekä siirretään tietoa alan sisäisessä viestinnässä” (Haarala 1989). Tämä pätee hevosalan slangiin ja erikoiskieleen. Haarala kertoo artikkelissaan termityön menetelmistä ja kielenhuollon näkökulmasta erikoisalojen viestintään. Esimerkiksi tekniikan ja lääketieteen aloilla on tärkeää, että kieli on loogista ja kieliopillisesti virheetöntä (Haarala 1989). Hevosala on kuitenkin Haaralan käsittelemiin aloihin verrattuna marginaalinen, eikä kielenhuoltoakaan ole ehkä tällä alalla tehty merkittävästi. Hevosalan erikoiskieltä käytetään ennen kaikkea muiden hevosharrastajien kesken, ja sillä on sosiaalinen funktio samaan tapaan kuin slangillakin. Slangi-ilmausten ja ”virallisen” erikoiskielen raja voi olla vaikea määrittää, ja varsinkin puhekielessä ja internetfoorumilla nämä kielimuodot sekoittuvat.

Tässä tutkimuksessa en yritäkään tarkasti luokitella sanoja slangisanoiksi, yleispuhekielen sanoiksi, erikoiskielen termeiksi jne., kuten totesin jo luvussa 1.1. Rajanveto olisi hankalaa, ja tarkoitukseni on käsitellä nimityksiä kokonaisuutena. Nimitykset ovat muodollisesti erilaisia, mutta kokonaisuutena ne ovat osa hevosalan sanastoa ja tietyn ryhmän sisäistä viestintää. Jatkossa käytän tutkimastani kielimuodosta pääasiassa termiä **hevosalan kieli**, koska tämä kattaa mielestäni parhaiten kokonaisuuden. Termejä hevosalan slangi, ratsastusslangi, hevosalan jargon jne. käytän silloin, kun puhutaan jostakin tällaisesta pienemmästä alueesta hevosalan kielen sisällä.

Hevosalan kieltä on tutkittu monissa aiemmissakin pro gradu -tutkielmissa eri näkökulmista. Virpi Siitonen (1997) on kerännyt gradussaan ratsastusslangia laajasti: hänen aineistossaan on 1600 slangisanaa ja -ilmausta, jotka on koottu haastattelemalla ja kirjeitse useilta ratsastuksen harrastajilta. Siitosen gradussa on yksi alaluku hevosten nimityksistä, joiden hän toteaa olevan yksi slangin attraktiokeskuksista. Siitosen tavoitteena on ollut osoittaa suomalaisen tallislangin värikkyyttä ja vaihtelevuutta ja ilmeisesti juuri kerätä mahdollisimman paljon sanoja ja niiden merkityksiä sanakirjan tapaisesti.

Pirjo Pakkanen (1994) taas on kerännyt 541 ratsastustermiä keskittyen ratsastusvarusteiden ja estetyyppien nimityksiin. Hän on tutkinut näiden sanojen rakennetta, etymologiaa ja semantiikkaa. Oma tutkimukseni on samantapainen, mutta keskittyy toiseen attraktiokeskukseen. Muissa hevossanastoon liittyvissä graduissa on tutkittu mm. suomenhevosten kutsuma- ja lempinimiä (Honkanen 2001), ja pro gradu -tutkielmien lisäksi on tehty väitöskirja Suomessa syntyneiden hevosten nimistä (Kalske 2005).

Juuri hevosten nimityksiin liittyvää tutkimusta ei kuitenkaan ilmeisesti ole tehty, eikä slangisanastotakaan ole tehty pro gradua laajempaa työtä. Oma tutkimukseni liittyy tiiviisti muihin hevosalan kieltä käsitteleviin tutkimuksiin, ja voin hyödyntää näitä vertailussa, mutta toisaalta tutkimukseni tarkoitus on kerätä uutta, toistaiseksi selvittämätöntä ja tarkempaa tietoa.

1.3.3. *Hevostalli.net*-keskustelupalsta

Hevostalli.net on aktiivinen, suosittu verkkosivusto, joka tarjoaa erilaisia sisältöjä hevosista kiinnostuneille kävijöille. Keskustelupalstan lisäksi sivustolla on mm. *Markkinat*-osio, leiri-ilmoituksia, kilpailukutsuja sekä laaja linkkilista suomalaisten hevostallien kotisivuille. Mediakortissa sivusto mainostaa itseään olemalla ”Suomen suurin hevosaiheinen Internet-palvelu”, jonka kävijöistä ylivoimaisesti suurin osa, 96 %, on naisia. Palvelun tilastojen mukaan sivuilla käy viikoittain keskimäärin 64 200 eri kävijää, ja foorumille kirjoitetaan päivittäin n. 13 000 viestiä. (HT Mediakortti 2010.)

Hevostalli.net-sivuston foorumi on siis aktiivinen verkkoyhteisö, jossa keskustellaan paitsi hevosista myös muista aiheista. Foorumin 15 aluetta ovat *Yleinen keskustelu*, *Ratsastus*, *Raivurheilu*, *Hoitajat kohtaavat*, *Tallielämää*, *Etsintäkuulutukset*, *Nuorten nurkka*, *Seniorit*, *Leiri-elämää*, *Tarinatuokio*, *Virtuaalitallit*, *Kyselyt & Gallupit*, *Palautteet & tiedotus*, *Hevoskasvatus* ja *Ponialue*.

Kaikki nämä eri alueet on listattu heti etusivulla, ja suora linkki johtaa kyseisen alueen omalle sivulle. Kävijät voivat joko aloittaa uusia keskusteluja, jolloin he kirjoittavat aloitusviestin ja antavat keskustelulle otsikon, tai he voivat kirjoittaa vastauksia jonkun muun aloittamaan keskusteluun. Näin syntyy keskusteluketjuja, joissa yksittäiset viestit näkyvät allekkain. Foorumi on rakenteeltaan sellainen, että keskusteluketjujen otsikot näkyvät pitkänä listana alueen etusivulla, ja ketjuja voi selata taaksepäin seuraaville sivuille. Uusimmat viestit ”nousevat” ensim-

mäisiksi, eli kun johonkin ketjuun kirjoitetaan uusi viesti, koko ketju siirtyy heti alueen ensimmäiseksi ketjuksi ja ylimmäiseksi listassa. Yhteen ketjuun voi kirjoittaa korkeintaan 100 viestiä, ja tämän jälkeen se sulkeutuu. Keräämässäni aineistossa on joitakin täysiä 100 viestin ketjuja ja suurin osa sellaisia vajaita ketjuja, joissa on vaihteleva määrä viestejä. Kerätessäni aineistoa olen aina selannut alueen muutamia ensimmäisiä sivuja. Aineistossa on kuitenkin mukana joitakin vanhempia viestejä, koska esimerkiksi pari kuukautta aiemmin aloitettu keskusteluketju voi aina nousta etusivulle uusien viestien ansiosta.

Hevostalli.net-foorumilla ei ole rekisteröintipakkoa, vaan kuka tahansa voi kirjoittaa ja lukea viestejä vapaasti kaikilla keskustelupalstan alueilla. Toisaalta tietyn nimimerkin vapaaehtoinen rekisteröinti on mahdollista, ja aineistossani näkyy myös tällaisia rekisteröityjä nimimerkkejä. Tutkimuseettisistä syistä olen jättänyt nimimerkit pois aineiston käsittelystä, kuten totesin luvussa 1.2.

Koska kyseessä on vapaamuotoinen internetsivusto, myös keskusteluissa käytetty kieli on melko vapaamuotoista ja vaihtelevaa. Osa käyttäjistä on nuoria, jotka käyttävät ehkä tietynlaista nuorten suosimaa verkkokieltä, ja osa kävijöistä on vanhempia. Kieli vaihtelee puhekielen ja kirjakielen välillä, ja yksittäiset viestit saattavat olla hyvin erilaisia tyyliltään. Tässä tutkimuksessa en tarkastele laajemmin verkkokieltä ja sen ilmenemistä tällä palstalla, mutta koetan kuitenkin huomioida verkkoympäristön vaikutuksen aineistoon. Toivoakseni verkkoympäristö mahdollistaa sen, että kerätty aineisto on monipuolinen ja sisältää erityyylisiä sanoja alan virallisista termeistä vaihteleviin slangivariantteihin.

2. NIMITYSTEN MUODOSTUS

Tässä luvussa tarkastelen pääpiirteittäin sananmuodostusta. En pyri luettelemaan kaikkia aineistossa olevia nimityksiä, vaan annan esimerkkejä eri tavoin muodostetuista nimityksistä ja pyrin näin havainnollistamaan erilaisten sananmuodostustapojen käyttöä. Laajemmin yksittäisiä nimityksiä tuon esille luvussa 3, kun tarkastelen nimitysten merkityssisältöä.

2.1. Perussanat

Aineistossani on käytetty muutamia sanoja, jotka voi luokitella **perussanoiksi**. Perussana on vartaloltaan yksimorfeeminen lekseemi, jota ei voi jakaa pienempiin merkityksellisiin osiin. Vanhimmat perussanat ovat kaksitavuisia, *a-*, *ä-* ja *e-*loppuisia sanavartaloita. (Häkkinen 1990: 83–90; Hakulinen ym. 2005: 170–173.) Aineistossani tällaisia nimityksiä ovat *emä*, *jyrä* (metaforana tietynlaisesta hevosesta), *jätkä*, *musta*, *oma*, *poika*, *ruuna*, *tamma* ja *varsa*. Esimerkiksi *emä* on hyvin vanha sana ja vakiintunut käsite hevosvarsan emolle (Häkkinen 1990: 33; 2004 s. v. *emä*). Nimitysten koko määrästä perussanoja on kuitenkin todella vähän, ja enemmän on käytetty lyhenteitä, johdoksia ja yhdyssanoja, joissa tällaiset perussanat ovat vain osana nimitystä.

Muodoltaan ja merkitykseltään perussanoilta vaikuttavat aineistossa myös *helmi*, *kaakki*, *kimo* 'valkoinen hevonen', *koni*, *mies*, *nuori*, *ori*, *raato*, *tykki* sekä *tyttö*, joka on alun perin muunnelma sanasta *tytär* (Häkkinen 1990: 110). Perussana on myös *hepo*, mahdollisesti germaanisperäinen laina, joka on *hevonen*-sanan kantasana (Häkkinen 1990: 223; 2004 s. v. *hevonen*). Perussanojen erottaminen johdoksista ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, vaan sanat voivat olla enemmän tai vähemmän johdosmaisia (Hakulinen ym. 2005: 173–175).

Aineistossani on myös perussanoja, jotka voi erottaa lainasanoiksi: *herra*, *kaveri*, *poni* ja *rouva*. Häkkisen mukaan (1990: 86–89) uusia perussanoja tulee kieleen lähinnä lainasanoina muista kielistä. Käsittelen lainasanoja tarkemmin luvussa 2.6.

Perussanat ovat aineistossani lähinnä yleiskielisiä, hevosen perusominaisuuksiin viittavia sanoja, kuten *ruuna*, *ori*, *tamma*, *varsa* ja *emä*. Suomen kielessä johdotukset ja yhdyssanat ovat avoimia, karttuvia luokkia, kun taas täysin uusien perussanojen syntyminen on todella harvinaista (Hakulinen ym. 2005: 170–171). Hevosten nimitykset ilmeisesti noudattavat tätä jakoa, koska erilaisia perussanoja on vähän verrattuna muun rakenteisiin, kompleksisiin sanoihin.

2.2. Johdokset

Monet aineistossa olevat nimitykset ovat erilaisia johdoksia. Johdokset saattavat olla neutraaleja ja yleiskielisiä, slangijohdoksia tai jollain tapaa affektisia.

Kari Nahkola (1999) jakaa slangisanojen äänneasun muuttamisen neljään eri tyyppiin. Ensinnäkin muodostetaan slangijohdoksia, joissa kantasanan ja johdoksen alkuosat ovat samantyyppiset, mutta loppuosat eroavat. Tällaisia on omassa aineistossani useita, ja loppuosassa käytetyt johtimet ovat erilaisia, esim. *laukkahevonen* > *laukkuri*, *shetlanninponi* > *shettis*. Toisessa tyyppissä sanan muuntelu on vartalonsisäistä, esim. *poni* > *pouni*. Sanat voivat olla myös edellisten tyyppien kombinaatioita, joissa muodostetaan slangijohdos ja lisäksi muunnellaan alkuosan äänneitä (Nahkola 1999: 619–620). Omassa aineistossani tällaisia ei ole käytetty, vaan ainakin sanan ensimmäinen kirjain on kantasanan mukainen, vaikka koko muu loppuosa olisi erilainen, esim. *newforestinponi* > *nöffi*. Neljäs tapa muodostaa slangisanoja on typistäminen, joissa sanaa on lyhennetty joko poistamalla jotakin lopusta tai sanan sisältä (Nahkola 1999: 620). Tällaisia tapauksia käsittelen lyhenteiden yhteydessä luvussa 2.5.

Hevosslangissa slangijohdoksia muodostetaan erityisesti hevosroduista, jotka ovat yhdyssanoja, esim. *täykkäri* 'täysiverihevonen', *lämppäri* 'lämminverinen ravihevonen'. Slangijohdoksilla usein lyhennetäänkin juuri yhdyssanoja, jolloin yhdyssanan alkuosa muuttuu kantavartaloksi ja jälkiosa putoaa pois. (Hakulinen ym. 2005: 227–228.) Kaisa Häkkisen mukaan (1990) tyypillistä slangisanoille on, että alkuperäisestä sanasta otetaan vain ensimmäiset äänneet, ja loppu on merkitykseltään epämääräistä, johtimen tapaista ainesta.

Yleisiltä vaikuttavat slangijohdokset, joissa alkuosa on sama kuin kantasanasana. *Ari-* ja *ri-*johtimia on käytetty paljon, ja niitä on hevosten rotujen lisäksi myös hevosen käyttötarkoitusta kuvaavissa nimityksissä: *tuntsari* 'tuntihevonen', *starttari* 'kilpaileva, starteissa käyvä ravihevonen', *kilpuri* 'kilpahevonen'. Johdinta *-is* on käytetty useista hevosroduista, kuten sanoissa *norjis* 'norjanvuonohevonen' ja *connis* 'connemaraponi'. Slangisanoissa yleisimpiä johtimia ovatkin *-is* ja *-ri* (Karttunen 1989). Muuta kuin rotua kuvaavia johdoksia ovat *halpisor* 'halpa ori', *halp(p)isvarsa*, *sporttis* 'hoikka, urheilullisen mallinen poni', *sympistamma* 'sympaattinen tamma' ja *tavis-pv* 'tavallinen puoliverinen'. *Is-*päätteisiä sanoja muodostetaan yhdyssanoista, yksittäisistä sanoista ja sanaliitoista (Lehtinen 1994: 240–242). Aineistossani *is-*päätteisten sanojen kantasanoina on usein yhdyssanoja, kuten rotujen nimityksiä. Lisäksi kantasanoina on joitakin yksittäisiä sanoja, kuten *halpa* > *halpis*, ja sanaliittoja, kuten *sporttinen poni* > *sporttis*. *Is-*

päätteiset sanat ovat arkisia tyyliiltään, mutta toisaalta ne ovat myös nuorekkaita, kevyen leikkilisiä ja kätevän lyhyitä (Lehtinen 1994: 246-247).

Nimityksissä käytetään myös muita slangijohtimia, kuten *-ski* sanoissa *ponski* 'poni' ja *norski* 'norjanvuonohevonen', *-kka* sanoissa *issikka* 'islanninhevonen' ja *tupsukka* 'tupsujalkainen hevonen' sekä *-u* sanassa *shetu* 'shetlanninponi'. Yksittäisenä on käytetty johdinta *-su* sanassa *tinksu* 'tinkerhevonen'. Sanoissa *nöffi* ja *nyffi*, joilla tarkoitetaan newforestinponia, ainoastaan kantasanan ensimmäinen kirjain on säilytetty ja muuten loppuosa on muunneltu. Käytössä on myös johdin *-tsu*: *hoitsu* 'hoitohevonen', *poitsu* 'ori tai ruuna'.

Aineistossani esiintyy myös johdin *-kki* sanoissa *suokki* 'suomenhevonen' ja *puokki* 'puoliverihevonen'. Virpi Siitosen pro gradu -tutkimuksen mukaan (1997) suomenhevosesta käytetään yleisesti sekä ilmauksia *suokki* että *suokkari*. Omassa aineistossani keskustellaan paljon suomenhevosista, mutta nimitystä *suokkari* ei silti esiinny kertaakaan. On mahdollista, että *suokki* on yleistynyt ja *suokkari* tullut harvinaisemmaksi. Koska slangisanoilla on tapana lyhentyä, voidaan olettaa, että kyseessä on kehityskulku: *suomenhevonen* > *suokkari* > *suokki*. *Puokkari* ja *puokki* esiintyvät harvinaisempina sekä Siitosen aineistossa että omassani. Nämä ovat mahdollisesti syntyneet analogisesti yleisistä nimityksistä *suokkari* ja *suokki*. Tähän liittyy myös se, että suomenpienhevosesta käytetään aineistossani yleisesti nimityksiä *piensuokki* ja *piekkari*; jälkimmäisessä on siis käytössä myös *Ari*-johdin. Suomenpienhevonen on ponikokoinen, korkeintaan 148 senttiä korkea suomenhevonen, jolle on olemassa oma kantakirja. Suomenpienhevonen on kuitenkin uudempi ja luultavasti vähemmän tunnettu rotu kuin alkuperäinen suomenhevonen. (Ojala ym. 2007). On todennäköistä, että myös *piekkari* on syntynyt analogisesti nimityksen *suokkari* mukaisesti.

Monet sanat saavat uuden merkityksen hevosalan slangissa, kuten *hoitsu*, jolla tarkoitetaan nimenomaan hoidettavaa hevosta eikä hevosenhoitajaa (vrt. Jarva – Nurmi 2006 s.v. *hoitsu*). Kun slangijohdoksia käytetään samanalkuisissa eri yhdyssanoissa, slangisanat voivat saada useita merkityksiä (Hakulinen ym. 2005: 229). Hevosalan slangissakin on ainakin joitakin tällaisia tapauksia, koska esimerkiksi sana *lämppäri* voi tarkoittaa paitsi lämminveristä hevosta, myös jalkoihin käärittävää lämpöpinteliä (Siitonen 1997). *Laukkuri* taas voi tarkoittaa joko laukkahevosta tai sellaista ravihevosta, jolla on huono tapa ottaa laukka-askeleita ravikilpailuissa. Toisaalta samasta sanasta voidaan muodostaa useita erilaisia johdoksia (Jarva – Nurmi 2006: 18–19). Erilaisia johdoksia on käytetty ainakin shetlanninponista sanoissa *shetu* ja *shettis*. Siitosen aineistossa on esiintynyt myös sellaisia muotoja kuin *setikka*, *settari*, *settis* ja *shetti* (Siitonen 1997).

Slangijohdosten lisäksi nimityksissä käytetään erilaisia affektisia johtimia. Näitä ovat esimerkiksi *(i)nen* sanassa *polleroinen* ja *-Ukka* sanassa *elukka*. Käytössä on myös sellaisia affektisia johdoksia kuin *hepunen*, *kopu*, *konttura*, *tammuska* ja *varsuli*. Käsittelen näitä muotoja ja affektisuutta tarkemmin luvussa 4.3.

Nimityksissä esiintyy sellaisiakin johdoksia, joihin ei välttämättä liity affektisuutta ja jotka ovat muodoltaan enemmän yleiskielisiä kuin slangisanoja. Erilaiset yksilön nimitykset muodostavat keskeisen substantiivijohdosten merkitysryhmän. Tällaisia yksilöä ilmaisevia johdos-tyyppejä ovat esimerkiksi nominikantaiset *lAinen*-johdokset ja verbikantaiset *JA*-tekijännimet (Vesikansa 1978: 22–23, 27–30; Hakulinen ym. 2005: 211). Hevosten nimityksissäkin näitä on käytetty, esim. johdinta *-lAinen* sanoissa *arabialainen* 'arabialainen täysiverinen', *eläkeläinen* 'aktiivisesta käytöstä poistettu vanha hevonen', *friisiläinen*, *hannoverilainen* ja *islantilainen* 'islanninhevonen'. *Eläkeläistä* lukuun ottamatta kaikki viittaavat hevosrotuihin, ja tämä onkin yleinen johdin rodun ilmaisemisessa. Tekijännimeä *-ja* esiintyy hevosen käyttötarkoitukseen liittyvissä nimityksissä *juoksija* 'ravihevonen' ja *hyppääjä* 'estehevonen'. Johtimella *-ri* (*-uri*, *-yri*) muodostetaan myös tekijännimiä ja ammattinimityksiä, kuten *ravuri* 'ravihevonen' (Vesikansa 1978).

Johdinta *-(i)kkO* on käytetty väriin viittavissa sanoissa *ruunikko* ja *voikko* sekä sanoissa *elikko* ja *nuorikko* 'nuori hevonen'. Tässä sana *nuorikko* on saanut hevosalan kielessä oman erityismerkityksen. Yksittäinen ilmaus *räpikkö* on merkitykseltään enemmän slangisana ja esiintyy keskustelussa, jossa puhutaan kömpelöistä, isoista kouluhevosista esteillä:

Omani myös aikamoinen *räpikkö*, huomaa miksi koulupuolelle painotettu ;) [- -] Mutta enhän minä tuolla mitään esteitä olekkaan menossa kisaamaan ;) Kouluhevosekset kouluratsastukseen :D (Rt7)

Muita johdoksia aineistossani ovat esim. *vuosikas* ja *vuotias*, joilla tarkoitetaan 1-vuotiasta varsoa, ja *raakile* 'raaka, keskeneräisesti koulutettu hevonen'. Johdin *-vA* esiintyy sanoissa *kantava*, *imettävä* ja *ratsastettava*, joissa on epäselvää, onko näitä sanoja käytetty adjektiivina vai substantiivinomaisesti. Pohdin tällaisia muotoja tarkemmin hevosen käyttötarkoitusta käsittelevissä luvuissa.

2.3. Yhdyssanat

Monet hevosten nimitykset ovat **yhdyssanoja**. Aineistossani esiintyy paljon erilaisia yhdistelmiä kahdesta tai useammasta sanasta. Jotkut näistä yhdyssanoista vaikuttavat vakiintuneilta ja yleisiltä, jotkut satunnaisilta esiintymiltä. Yhdyssanat ovat nykysuomen produktiivisin sanaryhmä. Yhdistäminen on yksinkertainen tapa muodostaa uusia sanoja, koska periaatteessa kaikki lekseemit, joilla voidaan ilmaista ymmärrettäviä kokonaisuuksia, voidaan myös yhdistää. (Häkkinen 1990: 144.) Ei siis ole yllättävää, että myös hevosalan jargonissa ja aktiivisessa ja vapaamuotoisessa internetkeskustelussa esiintyy paljon juuri yhdyssanoja.

Hevosista käytetään erityisesti alisteisia yhdyssanoja, joiden alkuosa määrittää jälkiosaa ja jollakin tavalla täsmentää tai rajoittaa sen merkitystä. Yhdyssanan osista käytetäänkin termejä määriteosa ja perusosa (Vesikansa 1989: 213–214). Hevosalan kielessä perusosa on tyypillisesti jokin hevosta tarkoittava variantti ja määriteosa määrittelee, millaisesta hevosesta on kyse. Näitä käytetään varsinkin käyttötarkoituksen ilmaisemiseen: *kisapolle*, *jalostusori*, *starttiravuri* 'kilpaileva ravihevonen', *sunnuntairatsu* 'harrastehevonen, satunnaisesti ratsastettava hevonen'. Yhdyssanoja käytetään myös silloin, kun halutaan ilmaista yhtä aikaa useita hevosen ominaisuuksia, kuten rotua, ikää tai sukupuolta: *herrasuokki* 'vanhempi, aikuinen suomenhevosruuna tai ori', *arabitamma* 'arabialainen täysiverinen, tamma'.

Hevosten nimityksissä on myös muutamia yhdyssanoja, jotka ilmaisevat eri rotujen risteytyksiä. Tällaisia ovat *arabi-welsh* 'arabianhevosen ja welshponin risteytys', *issikka-sh* 'islanninhevosen ja suomenhevosen risteytys' ja *poni-lämppäri* 'ponin ja lämminverisen ravihevosen risteytys'. Kyse on kahden rodun risteytyksestä, jossa kumpikaan sana ei määritä toista, vaan hevonen on esimerkiksi puoliksi arabianhevonen ja puoliksi welshponi. Merkitys ei muuttuisi, jos sanat kirjoitettaisiin toisin päin: *welsh-arabi*. Tällaiset yhdyssanat voi luokitella summayhdyssanoiksi, joissa osat ovat rinnasteisia toisilleen ja muodostavat kokonaiskäsitteen (Hakulinen ym. 2005: 416–418).

Keskusteluissa käytetyt yhdyssanat saattavat olla yleiskielen mukaisia, kuten *harrastehevonen* ja *kenttäkilpailuhevonen*. Ne voivat myös olla kokonaan tai osittain slangimuotoisia: *ratsulämppäri* 'ratsastuskäytössä oleva lämminverinen ravihevonen', *köpöpolle* 'köpöttelyhevonen, harrastehevonen'. Useimmissa yhdyssanoissa on kaksi osaa, mutta joissakin on kolme tai jopa neljä: *tummanpunaruunikko*, *kaviokuumeminiori*.

Keskusteluissa käytetty kieli on yleensä epämuodollista ja vapaata, ja käytetyt yhdyssanat ovat usein vakiintumattomia ja produktiivisia. Esimerkiksi *kaviokuumeminiori* esiintyy aineistossa vain kerran ja tarkoittaa erittäin spesifiä, harvinaista hevosta: kaviokuume-nimisestä sairaudesta kärsivää oria, joka on rodultaan minishetlanninponi eli shetlanninponi, jonka säkäkorkeus on korkeintaan 86 cm (Shettis 2010). Tällaiset nimitykset ovat yksittäisiä ja harvinaisia ja osoittavat, että keskustelussa voidaan yhdistää lähes mitä tahansa hevosiin viittaavia lekseemejä.

Yhdyssanojen määrää aineistossani kasvattaa myös se, että sama asia voidaan ilmaista hieman eri tavoin, kun esimerkiksi vaihdellaan käytettyä perusosaa. Maastoratsastukseen käytettävä hevonen voi olla *maastoheppa*, *maastohevonen*, *maastokaveri*, *maastomopo*, *maastonakki*, *maastopolle* tai *maastoratsu*. Samaan tapaan uusia yhdyssanoja syntyy, kun vaihdellaan määriteosaa. Ratsastuksen lajin mukaan hyvä kilpahevonen on joko *estetykki* tai *kenttätykki*. Erilaisia kilpailukäytössä olevaa hevosta tarkoittavia yhdyssanoja on jopa 15, kun sekä perus- että määriteosat vaihtelevat hieman: *kilpaheppa*, *kilpahevonen*, *kilpailuhevonen*, *kilpaponi*, *kilparatsu*, *kilparavuri*, *kilpatamma*, *kisaheppa*, *kisahevonen*, *kisakaveri*, *kisapeli*, *kisapolle*, *kisaponi*, *kisaponiristeytys* ja *kisaratsu*. Näiden lisäksi on vielä käytössä kilpaurheilun eri lajeihin viittaavia, tarkempia nimityksiä. Tarkastelen käyttötarkoitukseen liittyviä yhdyssanoja vielä luvussa 3.3.

Alisteisissa yhdyssubstantiiveissa määriteosa kertoo joskus enemmän sanan sisällöstä kuin perusosa (Vesikansa 1989: 214). Tämä pätee moniin hevosten nimityksiin, koska määriteosa kertoo nimenomaan millaisesta tai mihin tarkoitukseen käytettävästä hevosesta on kyse. Toisaalta myös perusosa voi ilmaista monia asioita, kuten affektisuutta, mitä käsittelen enemmän luvussa 4.3.

2.4. Sanaliitot

Yhdyssanojen ohella keskusteluissa käytetään hevosista myös **sanaliittoja**. Yhdyssanan ja sanaliiton välillä ei välttämättä ole merkityseroa, mutta sekä rakenteelliset syyt että merkityserot vaikuttavat siihen, käytetäänkö yhdyssanaa vai sanaliittoa (Häkkinen 1990: 145–146; Hakulinen ym. 2005: 390–391). Keskusteluissa esiintyvät sanaliitot kuvaavat usein hevosen rotua tai alkuperää, esim. *englantilainen täysiverinen*, *suomalainen puoliverinen*, *amerikkalainen lv* 'amerikkalainen lämminverinen', *amerikan orlovi* 'amerikanravurin ja orlov-ravurin risteytys', *egyptiläinen arabi*, *lämminverinen ratsuhevonen*. Monet näistä ovat vakiintuneita ja virallisia rotujen

nimityksiä, kuten *englantilainen täysiverinen*, toiset taas ovat harvinaisempia tai yksittäisen kirjoittajan käyttämiä muotoja, kuten kerran aineistossa esiintyvä *amerikan orlovi*. Rotujen nimityksistä myös käytetään rinnakkain yhdyssanoja ja sanaliittoja niin, että merkitys pysyy samana, esimerkiksi ilmauksissa *lämminverinen ravuri* ja *lämminveriravuri*. Tässä yhteen ja erilleen kirjoittamiseen vaikuttaa alkuosan muoto.

Luvussa 1.2. mainitsin jo, että sanaliittojen luokittelu on ollut melko ongelmallista ja tulkinnanvaraista. Rotujen nimitykset olen ottanut mukaan sillä perusteella, että niitä käytetään paitsi keskustelijoiden viesteissä myös hevosalan virallisissa lähteissä. Ne tarkoittavat kokonaisuutena jotakin tiettyä rotua. Esimerkiksi ilmauksessa *englantilainen täysiverinen* sana *englantilainen* toki myös määrittää sanaa *täysiverinen*, mutta toisaalta kokonaisuus ilmaisee tiettyä rotua. Täysiverisiä rotuja on olemassa vain kolme: englantilainen täysiverinen, arabialainen täysiverinen ja näiden risteytys angloarabi. Ei ole olemassa esimerkiksi rotuja ”suomalainen täysiverinen” tai ”ruotsalainen täysiverinen”. Jos sanaa *täysiverinen* määritettäisiin tällä tavalla minkä tahansa maan perusteella, poimisin aineistoon vain sanan *täysiverinen*.

Muita aineistossa esiintyviä sanaliittoja ovat esimerkiksi *entinen ravuri* ja *entinen laukku-ri*, jotka ilmaisevat hevosen entistä käyttötarkoitusta. Nämä olen ottanut mukaan aineistoon, koska ainakin *entinen ravuri* vaikuttaa vakiintuneelta käsitteeltä. Sitä käytetään paljon ja sille annetaan myös rinnakkaisia nimityksiä, joissa merkitys on sama mutta muoto erilainen, kuten *exravuri* ja *exä*. Hevosen käyttötarkoitusta ja muita ominaisuuksia kuvaa myös *starttikuntoinen tykki* ’ravilähdöissä eli starteissa kilpaileva hyvä ravihevonen’. Nämä ovat kuitenkin rajatapauksia, koska toisaalta mahdollista olisi poimia ilmauksista pelkästään esimerkiksi sana *tykki*.

2.5. Lyhenteet

Nimityksissä käytetään myös erilaisia **lyhenteitä**. Lyhenteiden käyttö on ymmärrettävää keskusteluissa, koska lyhenteet vievät vähemmän tilaa kuin esimerkiksi moniosaiset yhdyssanat tai sanaliitot. Niiden kirjoittaminen on nopeampaa, ja lisäksi slangille on tyypillistä juuri sanojen lyhyys (Karttunen 1989; Leskinen – Toivonen 1995: 11). Sanojen lyheneminen on tyypillinen piire puhemielessä, sanat lyhenevät kielenkäytössä luontaisesti ja lisäksi niitä lyhennetään tietoisesti. Sanojen lyhenemisessä on kyse ”taloudellisuudesta, energian säästöstä, kömpelyyden karsimisesta, kevenemisestä”. (Länsimäki 1995: 248–250.) Lyhenteiden käyttöön on olemassa siis useita

syitä. Niitä käytetään aineistossani sekä yksittäisenä että yhdyssanojen osina. Niiden käyttö ehkä korostuu silloin, kun halutaan ilmaista esimerkiksi monia asioita hevosen rodusta ja sukupuolesta – lyhenteen käyttäminen on taloudellisempaa kuin kaikkien sanojen kirjoittaminen kokonaisena. Joskus kyse voi olla myös vaihteluun pyrkimisestä ja toiston välttämisestä, kun käytetään esimerkiksi jostakin rodusta välillä lyhennettä, välillä slangijohdosta tai yleiskielistä muotoa.

Erilaisia lyhennesanoja ovat **typistesanat**, **kirjainsanat** ja **koostesanat**. Typistesanat ovat tyypillisesti kaksitavuisia substantiiveja. Ne on muodostettu niin, että pidemmästä sanasta on poistettu jokin osa tai yhdyssanasta on poistettu osa, useimmiten sanan lopusta. (Hakulinen ym. 2005.) Typisteitä ovat myös ne slangisanat, joissa sanaa on lyhennetty sisältä (Nahkola 1999: 620). Aineistossani esiintyvissä typistesanoissa on typistämistä tehty ainakin sanan lopusta, kuten sanoissa *hevo* 'hevonen' ja *kopu* 'kopukka' *Hevo* saattaa olla myös *hepo*-sanana heikko aste. Aineistossani sitä käytetään pari kertaa perusmuodossa ja muutaman kerran siten, että se voisi olla *hepo*-sanana heikko aste:

Mutta kun laittaa sekin, niin *hevo* ei ainakaan saa päätä alas. (Rt4)

Kyllä kilpahevosen pitää juoda riittävästi ja läheskään aina ne eivät osaa itse juomistaan säännöstellä. Mun *hevo* joi päivässä 5 litraa, ennenkuin aloin tehdä asialle jotain. (Rv11)

Huomenna olisi ajettava ko *hevon* kanssa Ypäjälle. (Hk2)

Toisaalta *hepo*-sanassa ei ilmeisesti käytetä astevaihtelua ainakaan kaikissa tapauksissa. Tämä tukee sitä tulkintaa, että *hevo* olisi ihan oma sanansa, *hevonen*-sanasta muodostettu typistesana. Esimerkkejä *hepo*-sanana käytöstä:

Hepolla on ollut jalka ja selkä ongelmia, joten askellajeissa on edelleen vähän hakemista.. (Rt18)

Ajolenkin jälkeen *hepon* ollessa väsynyt on hyvä mennä ensimmäisen kerran jos *hepo* on menevää sorttia. (Rt5)

Myös joistakin hevosroduista on muodostettu typistesanoja, kuten *vuono* 'vuonohevonen' ja *tori* 'torivevonen'. Näitä sanoja käytetään esimerkiksi keskusteluissa, joissa kyseiset rodut on mainittu jo aiemmin, ja kontekstin perusteella muut kirjoittajat voivat päätellä, että näillä lyhenteillä viitataan hevosrotuun. Hevosrodussa sana *tori* ei liity suomen kielen *toriin* vaan tulee ilmeisesti

rodun synnyinseudulta Virosta jonkin hevossiittolan nimestä. Sana *vuono* taas viittaa Norjan vuonoihin, koska kyseessä on norjalainen rotu. Esimerkiksi keskustelussa ”6500e vuonohevoses-ta” jo otsikossa ja aloitusviestissä käy ilmi, että keskustelun aiheena ovat vuonohevoset. Vastausviesteissä muutamat kirjoittajat käyttävät lyhennettä *vuono* esimerkiksi näin:

Aloittajan mainitsema *vuonohan* oli muistaakseni n. helppo b/re70-tasoinen, eli ei tosiaan mikään ainutlaatuinen *vuonolöytö* kun selailee yleisesti pohjoismaiden *vuonomarkkinoita*. [- -] Eli mikäli omistaja yrittäisi tätä *vuonoa* kaupitella ulkomaille, hintaa pitäisi laskea roimasti (Rt22)

Jep, kyllä *vuonojen* hintataso on laatuun nähden korkeampi mitä esim. suokeilla. (Rt22)

Ensimmäisessä esimerkissä on kiinnostavasti käytetty lyhennettä *vuono* jopa erilaisissa yhdyssanoissa. Muutenkin sanan *vuono* käyttö vaikuttaa samanlaiselta kuin *is*-johtimisen slangimuodon *vuonis*. *Torihevosesta* lyhennetty *tori* taas tulee esiin esimerkiksi keskustelussa ”Mikä ori torihannover tammalle”:

eli on vielä raskaampi rakenteeltaan (no ei ihme, kun tamma on puhdas *tori*), mutta ottakaa huomioon, että se on kuvassa myös aika viimeisillään kantavana. ;) (Hk6)

Suosittelen kumminkin näillä *tori* tammoille *tori* oria tai oria joka on hyväksytty *torinhevos* jalostukseen koska näin varsalle saadaan rotu ja sille saadaan myös mahdollisesti jalostusarvo. Nyt Suomessakin *torit* alkavat saada tuloksia joten rodun arvo on nousussa. (Hk6)

Näissäkin esimerkeissä kontekstista voi päätellä, että pelkkä sana *tori* viittaa torinhevoseen. Välillä kirjoittajat käyttävät pidempää muotoa, välillä lyhyempää, koska loppuosaa ei tarvitse toistaa koko ajan. Viestien tulkinta vaatii hieman kontekstia ja lukijalta ehkä ennestään tietoa näistä hevosroduista, koska yleiskielessä sanat *vuono* ja *tori* viittaavat ihan muihin asioihin kuin hevoseen. Kun sanoja lyhennetään, viestin vastaanottajalla ja lähettäjällä täytyykin olla ”yhteinen havaintopiiri”, jotta virhetulkintoja ei syntyisi (Länsimäki 1995: 250).

Kirjainsanat on muodostettu yhdyssanan tai sanaliiton alkukirjaimista (Hakulinen ym. 2005: 190). Tällaisia lyhenteitä aineistossani ovat useat rotuihin viittaavat lyhenteet, kuten *fwb* ’finnish warmblood’, *nf-lv* ’new forest -ponin ja lämminverisen ravihevosen risteytys’ ja *nvh-o*

'norjanvuonohevonen, ori'. Kirjainsanoja on käytetty myös esimerkiksi nimityksissä *ktk-tamma* 'kantakirjatamma' ja *GP-heppa* 'Grand Prix -tasoinen hevonen'. Kirjainsanoista käytetään aineistossani myös sellaisia variantteja, joissa sana on kirjoitettu niin kuin se lausutaan: *peevee* 'pv, puoliverihevonen', *älvee* 'lv, lämminverinen hevonen'.

Lyhennesanojen lisäksi keskusteluissa käytetään myös sellaisia lyhenteitä, jotka esiintyvät vain kirjoitetussa tekstissä ja ovat vain ortografisia sanoja (Hakulinen ym. 2005: 191.) Tällaisia ovat esimerkiksi **aakkoslyhenteet**, jotka koostuvat vain sanan alkukirjaimesta (Vesikansa 1979: 9). Aakkoslyhenteitä aineistossani ovat esim. sukupuolten lyhenteet *o* 'ori', *r* 'ruuna' ja *t* 'tamma' sekä jotkut rotuihin liittyvät kirjaimet: *c-ruuna* 'connemararuuna', *w.-t* 'welshponitamma'. Myös **katkolyhenteitä**, jotka muodostetaan katkaisemalla sana tekstissä (Vesikansa 1979: 8–9) on käytetty: *amer. venäl. lv* 'amerikkalaisen ja venäläisen lämminverisen ravurin risteytys', *conn.* 'connemara' ja *Til-r* 'tilastorekisterissä oleva ruuna'. Joissakin tapauksissa on vaikea määrittää, mitkä ovat varsinaisia lyhennesanoja ja mitkä ortografisia sanoja eli sellaisia sanoja, jotka esiintyvät vain kirjoituksessa eikä niitä lueta niin kuin kirjoitetaan (Hakulinen ym. 2005: 191). Pelkästä kirjallisesta aineistosta ei voikaan päätellä, mikä lyhenteiden vakiintunut lukuasu on.

Useat keskusteluissa käytetyistä lyhenteistä ovat hevosalan virallisia kirjainlyhenteitä, kuten *fwb* 'finnish warmblood, suomalainen lämminverinen ratsuhevonen', *sh* 'suomenhevonen' ja *lv* 'lämminverinen ravihevonen' sekä sukupuolten lyhenteet *o*, *r* ja *t*. Kiinnostava erikoisuus on täysiverisistä roduista käytetyt lyhenteet *xx* ja *ox*. Hevosten sukutauluissa englantilaisen täysiverisen hevosen nimen perään merkitään kirjaimet *xx* ja arabialaisen täysiverisen nimen perään vastaavasti *ox*. Angloarabin eli näiden kahden rodun risteytyksen perään merkitään pelkkä *x*. Näiden merkintöjen alkuperästä en löytänyt tietoja, mutta kyseessä on joka tapauksessa kansainvälinen tapa. Muita täysiverisiä rotuja ei ole olemassa, ja toisaalta muita hevosrotuja ei merkitä samalla tavalla. Yleensä nämä siis kuuluvat sukutaulujen merkintöihin, mutta omassa aineistossani esiintyvät *ox-ori*, *ox-r* ja *xx* osoittavat, että näitä käytetään myös nimityksen tapaisesti.

Arabitammalle *ox-ori* vai iso poniori sulhoksi? (Hk1)

Ja kuten sanottu, *xx*-verta olisi hyvä olla jonkun verran mukana. Puhtaan *xx:n* kanssa voi tulla epäsuosittainen jälkeläinen. (Hk6)

Samoin jopa yksittäistä aakkoslyhennettä voidaan käyttää nimityksenä. Useimmiten niitä käytetään kuitenkin lyhenteenä esimerkiksi hevosen erisnimen edellä tai jonkin yhdyssanan osana, jol-

loin on epäselvää, voiko esimerkiksi kirjaimia *o*, *r* ja *t* tai rotujen lyhenteitä oikeastaan pitää nimityksinä.

entä arabi+connemara niin että *c* on tamma? (Hk1)

Suomenhevosen *o*.Menni [– –] *t*.Vääntövoima (Rt17)

Ensimmäisessä esimerkissä *c* viittaa ponirotuun connemara, joka mainitaan ensin nimityksellä *connemara* ja sitten pelkällä kirjaimella *c*. Koska aluksi mainitaan *connemara*, kontekstista voi päätellä, että *c* on tässä juuri *connemaran* alkukirjain. Jälkimmäinen esimerkki taas on tyyppistä sukupuolten lyhenteiden käyttöä: merkitään kirjainlyhenne, piste ja tämän jälkeen hevosen nimi. Tällöin lyhenteet *o*. ja *t*. eivät ole itsenäisiä nimityksiä vaan määritteitä hevosen nimen edellä.

Kiinnostava ja yleiseltä vaikuttava nimitys on *ex-ravuri* 'entinen ravuri'. Entisellä ravurilla tarkoitetaan ratsastuskäytössä olevaa suomenhevosta tai lämminveristä, joka on aiemmin ollut ravikäytössä. Näille hevosille annetaan monia nimityksiä, ja *ex-ravuri* saatetaan lyhentää edelleen nimitykseksi *ex* tai *exä*, ja aineistossa esiintyy kerran myös muoto *suokkieksä* 'entinen ravuri, suomenhevonen'. Ilmaus on luultavasti syntynyt analogisesti puhekielen muista *ex*-alkuisista sanoista (KS s.v. *ex*-)

Aineistossani useita lyhenteitä kirjoitetaan sekä isoin että pienin kirjaimin, esim. *sh* ~ *SH*, *lv* ~ *LV*, *fwb* ~ *FWB*, joskin pienellä kirjoitetut vaikuttavat yleisemmiltä. Lyhenteet voivat olla suur- tai pienkirjainlyhenteitä, ja lisäksi on olemassa joitakin lyhenteitä, joissa on sekä pieniä että suuria kirjaimia (Vesikansa 1979: 8). Tässä tutkimuksessa en kuitenkaan tarkastele sitä, onko lyhenteet kirjoitettu pienellä vai isolla, koska keskustelu ei noudata kirjakielen sääntöjä ja on epäselvää, mitkä muodot olisivat oikeita ja mitkä väärin kirjoitettuja.

2.6. Vierassanat

Slangille on tyypillistä lainasanojen käyttö, ja erikoisalojen kielessä on paljon vierasperäistä terminologiaa (Karttunen 1979: 8–9; Haarala 1989). On siis oletettavaa, että myös hevosalan kielen kuuluu jonkun verran vierassanoja, ja myös hevosten nimityksissä niitä on nähtävissä. Monet hevosalan kielen vierassanat liittyvät hevosrotuihin, joita on tuotu ulkomailta – Suomessahan

on ollut vain yksi oma alkuperäinen hevosrotu. Lisäksi hevosalan historia ja nykytilanne osoittaa, että vaikutteita alalle on saatu paljon eri maista, englanninkielisistä maista mutta muualta myös.

Hevosten nimityksistä monet keskeiset sanat ovat vanhoja lainoja, esimerkiksi indoeurooppalainen laina *varsa* (Häkkinen 2005: s. v. *varsa*) ja todennäköisesti germaanisperäinen *hepo* (Häkkinen 2005 s. v. *hevon*). Näitä vanhoja lainasanoja ei kuitenkaan mielletä vierassanoiksi, koska ne ovat kotiutuneet suomen kieleen niin hyvin. Varsinaisia vierassanoja on kolmenlaisia: **yleislainoja**, **erikoislainoja** ja **sitaattilainoja** (Itkonen 1990: 9–11). Suurin osa vierassanoista on juuri substantiiveja (Hakulinen ym. 2005: 176), ja hevosten nimityksissä onkin esimerkkejä erilaisista vierassanoista.

Yleislainoja eli kieleen mukautuneita lainasanoja on käytetty esimerkiksi nimityksissä *juniorihevonen* 'juniorille sopiva ratsuhevonen', *vanhaherra*, *herrasuokki* ja *timantti*. Erikoislainat taas ovat mukautuneet kieleen osittain, ja niille ovat tyypillisiä esimerkiksi puolivieraat konsonantit, sananalkuiset konsonanttiyhtymät ja vokaalisoinnun vastaisuus. Ne myös usein kuuluvat "suppeiden ammattiryhmien kielenkäyttöön" (Itkonen 1990: 12), ja hevosalan harrastajat ovat juuri tällainen käyttäjäryhmä. Aineistossani on esimerkkejä erityisesti rotuihin liittyvistä nimityksistä, kuten *hannoveritamma*, *russitamma* 'Gotlannin russ -tamma', *shetlanninponi*, *turkmeenivevonen* ja *wiekopolski*. Aineistossa esiintyy myös sellaisia erikoislainoja kuin *starttiravuri*, *standardi* ja *standardishettis* 'standardikokoinen, ei minikokoinen shetlanninponi'.

Erikoislainoissa mukautumista kieleen on tapahtunut lähinnä niin, että lainatun sanan loppuun on lisätty *i*, mikä onkin lainanominien yleinen mukautumiskeino (Hakulinen ym. 2005: 176). Aineistossani on kiinnostavaa, että useista roduista käytetään joskus *i*-loppuisia muotoja, joskus sitaattilainoja eli suoraan vieraasta kielestä otettuja sanoja. Esimerkiksi rotujen nimityksissä orlov(i) ja tinker(i) on horjuntaa:

Jos varsa on 25-aikaisesta [ravihevonen, joka juoksee kilometrin keskimäärin 1 minuutissa ja 25 sekunnissa] suvuttomasta emästä ja naapurin 18-aikaisesta *orloviorista*, niin silloin oikea hinta voi olla tuo 1500e (Rv9)

Myrtton oli *Orlov*, jolle 110 cm:n esteet vielä 25-vuotiaanakaan eivät tuottaneet ongelmia. (Rt17)

Tähänkin talouteen tulossa kuun lopulla vuotias *tinkertamma*. (Hk7)

kertokaapas viisaammat, minkä takia minun vuosikkaalta *tinkeri orilta* irtoaa ihan älyttömästi karvaa?? (Hk7)

Ensimmäisissä esimerkissä venäläisestä orlov-ravurista on käytetty *i*-loppuista muotoa, toisessa sitaattilainaa. Irlannista peräisin oleva tinkerhevonen, jolla on lisäksi toinen virallinen nimitys *irlannincob*, saa useita vaihtelevia nimityksiä aineistossani. Tässä sitaattilainaa *tinker* on käytetty yhdyssanassa, ja viimeisessä esimerkissä taas on lisätty sanan loppuun *i*. Keskustelupalstan viestien perusteella on siis vaikea määrittellä näitä sanoja joko sitaattilainoiksi tai mukautetuiksi erikoislainoiksi, koska molemmat kirjoitusasut ovat käytössä. Tällaisten lainasanojen tulkintaa vaikeuttaa myös se, että yksittäiset rodunnimitykset eivät välttämättä esiinny aineistossa kovin montaa kertaa, ja kun ne esiintyvät taivutettuina tai monikossa, *i*-loppuisuus jää tulkinnanvaraiseksi:

Minkä ikäisenä rupeatte kouluttamaan *tinkereistänne* ratsuja? (Hk7)

Niin ja ne *hannoverit* ym. on puoliverisiä, jos ei yltä selvinnyt. (Rt21)

Esimerkiksi muoto *tinkereistänne* voi olla muodostettu joko sanasta *tinker* tai *tinkeri*. Eräaseen saksalaiseen puoliverirotuun viittaava *hannover(i)* jää tässä myös epäselväksi, koska monikko-muodosta ei voi päätellä, onko sana yksikössä *i*-loppuinen vai ei.

Muita sitaattilainoja esiintyy esimerkiksi nimityksissä *allroundori* 'jalostusori, joka toimii useassa ratsastuksen lajissa', ja *leasing-tamma* 'vuokralla oleva tamma'. Kerran keskusteluissa on käytetty muun, suomenkielisen tekstin lomassa suoraan englannista lainattua sanaa *horse* 'hevonen' ja ruotsista lainattua sanaa *ponny* 'poni'. Tällaisilla koodinvaihdolla toiseen kieleen haetaan ehkä huumoria tai vaihtelua tekstiin. Erilaisiin, eri maista peräisin oleviin rotuihin viittaavat nimitykset *dalesponi*, *dartmoor*, *hispanoarabi*, *holsteiner*, *lipizza*, *new forest*, *oldenburg*, *quarterhevonen* ja *welsh part bred*. Käsittelen rotujen nimityksiä ja nimitysten alkuperiä tarkemmin luvussa 3.2.3.

Kuten aiemmatkin esimerkit osoittavat, vierassanat esiintyvät harvoin keskusteluissa yksinään. Ne ovat usein yhdyssanan osina, mikä selittyy sillä, että nimitykset ovat muutenkin usein yhdyssanoja. Vierassanoista muodostetaan myös lyhenteitä ja erilaisia slangijohdoksia. Lyhenteitä on käytetty nimityksissä *GP-heppa* 'Grand prix -tasoinen kilpahevonen', *hc-estehevonen* 'hard core -estehevonen, kovan luokan estehevonen' ja *wnb. kisaponi* 'wannabe-kisaponi'. Roduista on käytetty kirjainlyhenteitä, kuten *wpb* ~ *WPB* 'welsh part bred', *fwb* ~ *FWB* 'finnish warmblood' sekä *PRE* 'Pura Raza Española, puhdasrotuinen espanjalainen'. Muita lyhenteitä ovat esimerkiksi *conn* 'connemara', *teke* 'ahaltek-rotuinen hevonen', *trake* 'trakehner-hevonen' ja *holst.tamma* 'holsteiner-tamma'.

Slangijohdoksista monet pohjautuvat vierasperäisiin sanoihin, esimerkiksi *connis* 'connemara', *sporttis* 'sporttinen hevonen', *sympnistamma* 'sympaattinen tamma', *tinksu* 'tinkerhevonen' ja ilmeisesti *stop*-sanasta johdettu *toppari*, joka kuvailee tietynlaista, ehkä pysähtelevää ravihevosta. Kerran aineistossa esiintyy myös *pony*-sanasta tehty väännös *pouni*.

Aineistossa esiintyy myös ainakin yksi käännöslaina, *ylämaanponi*, jonka taustalla on englantilainen ponirotu Highland pony. Myös *lämminverinen* on käännöslaina englannista, sanasta *warmblood*.

3. NIMITYSPERUSTEET

3.1. Yleiset nimitykset

Aluksi käsittelen hevosta tarkoittavia **yleisiä nimityksiä**. Näillä tarkoitan sellaisia nimityksiä, joilla ei ainakaan suoraan kuvailla hevosta tai sen käyttötarkoitusta, vaan niiden merkitys on yleinen. Tässä yhteydessä en tarkoita ”yleisellä” nimitysten käytön määrää tai esiintymisen tiheyttä.

Aineistossani esiintyy useita *hevon*-sanana variantteja: *heppa*, *hepo*, *heponen*, *hepunen*, *hevo* ja *hevoseläin*. *Poni*-sanana ohella on käytetty nimityksiä *ponny*, *ponski* ja *pouni*. Muita yleisiä nimityksiä ovat *horse*, *humma*, *kaakki*, *koni*, *konttura*, *kopu*, *kopukka*, *polle*, *polleroinen* ja *poku*. Yleisiksi nimityksiksi voi laskea myös yleiset eläimeen viittaavat sanat *elikko* ja *elukka*. Jotkut näistä esiintyvät vain harvoin tai yksittäisinä tapauksina, kuten englannista suoraan lainattu *horse*.

Ei ollut kuvissa kovin takaa ridattuna toi *horse* (Rt15)

Tässä kirjoittaja käyttää toistakin vierasperäistä ilmausta, *ridattuna*, joka on johdettu ruotsin verbistä *rida* ’ratsastaa’. Ratsastuslangin sanana *ridata* on yleisesti käytössä (Siitonen 1997 s.v. *ridata*). Myös slangisanakirjassa on mainittu mm. sanat *ridaa* ’ratsastaa’ ja *ridaus* ’ratsastus’ (Paunonen 2001 s.v. *ridaa*, *ridaus*). Tällaisissa tapauksissa keskustelijan persoonallinen tyyli vaikuttaa siihen, millaisia nimityksiä käytetään. Sananvalinnoilla haetaan ehkä humoristisuutta tai erikoisuutta tai jostain syystä kirjoittaja suosii juuri vierasperäisiä sanoja. Myös erikoiset ja hieman humoristiset nimitykset *polleroinen*, *ponny*, *ponski* ja *pouni* esiintyvät aineistossa vain kerran. Jo näistä yleisistä nimityksistä ilmenee, että keskusteluissa on tapana käyttää satunnaisia, harvinaisia ja erikoisia sananvalintoja.

Jotkut nimitykset taas ovat käytössä hyvin usein. Esimerkiksi *heppa* esiintyy melkein jokaisessa keskusteluketjussa ainakin kerran. Myös *hepo*, *polle* ja *poni* vaikuttavat yleisiltä, ja vähintään kahdessa keskustelussa esiintyvät myös *elikko*, *elukka*, *hevo*, *humma*, *kaakki*, *koni*, *konttura*, *kopu* ja *kopukka*. Yleisten nimitysten affektisuutta ja synonymiaa pohdin vielä erikseen luvussa 4.

Erityisesti on mainittava nimitys *poni*, jonka tässä olen lukenut yleisiin nimityksiin, vaikka sillä on myös selvä erityismerkitys. Poni on 'kääpiöhevonen' (NS s.v. *poni*). Myös Suomen Hippos ry, rotuyhdistysten kattojärjestö, luokittelee hevos- ja ponirodut selvästi erilleen (Hippos 2010: Rodut). Keskusteluissa *poni* kertoo usein jotain hevosen rodusta ja koosta ja sitä käytetään erityisessä merkityksessä, kuten keskustelussa "Arabitammalle ox-ori vai iso poniori sulhoksi?":

Mihin asti meinasit pitää *varsan* itse? *Ponivarsojen* markkinat taitavat olla pienemmät, aika harva ostaa *ponivarsan* kasvamaan moneksi vuodeksi kun ratsastajatkin ovat lähinnä lapsia. Varmaankin eniten kysyntää olisi jo koulutetuilla *poneilla*? (Hk1)

Joskus nimitystä *poni* käytetään kuitenkin myös silloin, kun selvästi tarkoitetaan hevosta. Tällöin sanaa käytetäänkin yleisessä merkityksessä *hevosen* synonyymina. Esimerkiksi keskustelussa "Ravurilla ratsastus" kerrotaan neuvoja lämminverisen ravihevosen ratsastamiseen:

h:n kanssa samaa mieltä, ei ne *ravurit* yleensä pienestä hätkähdä. Mutta silti kannattaa opetella ääniavut ennen selkään menoa juoksuttamalla, tai miksipä ei irtojuoksuttamalla tarhassa jos ei meinaa liinassa pysyä käsissä? Vähän porkkanoita mukaan ja *poni* tarhaan vapaaksi. (Rt5)

Tässä esimerkissä vaikuttaa siltä, että samaan tarkoitteeseen viitataan sekä nimityksellä *ravuri* että *poni*. Myös kerran esiintyvää *poni*-sanan varianttia *ponski* käytetään itse asiassa lämminverisestä ravihevosesta. Keskustelussa "Esittele oma lämminverisesi" eräs keskustelija otsikon mukaisesti kirjoittaa esittelyn omasta hevosestaan, jonka kertoo olevan rodultaan "Amerikkalainen ravihevonen". *Ponski*-sanan käyttö liittyy taas ehkä kirjoittajan tyyliin, koska hän käyttää toistakin aika erikoista, hellittelevää nimitystä *pappasti*:

Kai se oma *pappastikin* on näyttille laitettava :-> [- -] Kovin uusia kuvia *ponskistani* ei ole, kun kamera ei ole toiminut (Rt18)

Joissakin tapauksissa on vaikeampi tietää, mitä kirjoittaja tarkoittaa käyttäessään sanaa *poni*. Keskustelussa "Polkee alleen ja työstää selällään?" puhutaan hyvästä ratsastuksesta. Eräs keskustelija kuvailee hevosen oikeaa ratsastusta näin:

Pollea pitää ratsastaa, vaatia siltä liikettä [– –] täytyy pitää istunnalla ja tarvittaessa hieman ohjallakin vastaan jos *heppa* meinaa lähteä viipottamaan eteenpäin. Sopivat harjoitukset auttavat kokoamaan *hevosta*, esimerkiksi eilen *ponia* kootessani tein [– –] Rt8)

On mahdollista, että kun kirjoittaja siirtyy kertomaan omasta ratsastuksestaan ja tietystä ratsusta, hän todella tarkoittaa ponirotuista, pienikokoista hevosta. Toisaalta tämä lyhyt katkelma on hyvä esimerkki siitä, miten keskusteluissa käytetään useita nimityksiä rinnakkain. Kirjoittaja saattaa viitata samaan tarkoitteeseen kaikilla näillä: *polle*, *heppa*, *poni* ja *hevonon*. Kenties vaihtelu voi johtua joissakin tapauksissa siitä, että halutaan yksinkertaisesti välttää *hevonon*-sanon toistamista useita kertoja lyhyessä tekstissä.

On myös huomattava, että joitakin yleisiä nimityksiä ei esiinny tässä aineistossa lainkaan. Esimerkiksi *kopukka*, *kaakki* ja *koni* esiintyvät, mutta näihin rinnastettavaa sanaa *luuska* (NS s.v. *kopukka*) ei ole käytetty kertaakaan. *Kopukka* ja siitä lyhennetty *kopu* vaikuttavat suosituimmilta. Myös *kaakki*, *koni* ja *konttura* esiintyvät muutaman kerran. Tästä voi päätellä, mitkä tämän tyyppisistä nimityksistä ovat tällä hetkellä eniten muodissa hevosalan slangissa. Tulos saattaisi olla kiinnostavalla tavalla erilainen, jos kerättäisiin aineistoa muiden kuin hevosalan harrastajien ja ammattilaisten käyttämistä sanoista.

3.2. Hevosen ominaisuudet

3.2.1. Sukupuoli

Nimitykset ilmaisevat usein hevosen sukupuolta, jos keskustelijat kertovat esimerkiksi omista hevosistaan tai keskustelevat jalostukseen käytetyistä tammoista ja oreista. Sukupuolta ilmaistaan usein yleiskielen mukaisesti sanoilla *ruuna*, *tamma* ja *ori* sekä näiden lyhenteillä *r*, *t* ja *o*. Näitä sanoja ja varsinkin kirjainlyhenteitä käytetään myös yhdyssanojen osina, kun samalla kerrotaan jotakin muuta hevosesta: *nf-r* 'newforestinponi, ruuna', *orivarsa*, *kimotamma* 'valkoinen tamma'.

Yleiskielisten nimitysten lisäksi aineistossa on käytetty *tammasta* variantteja *tammukka*, *tammuli*, *tammuska* ja *tamu*. Näissä on näkyvissä affektisuutta, jota käsittelemme erikseen luvussa

4.3. Tammaan varsan emona viitataan yleiskielisellä sanalla *emä* tai käytetään nimitystä *emä-*

tamma. Samoin ori voi olla *isä* tai *isäori*, kun puhutaan varsan vanhemmista. Muita orin nimityksiä aineistossa ovat *orhi* ja *oripoika*. Ruunasta on käytetty nimityksiä *ruunan-rupsukka* ja *ruunapoika*. Kerran aineistossa esiintyy myös *poikahevonen*, joka voisi viitata kumpaan tahansa, joko ruunaan tai oriin.

Ruunan, *tamman* ja *orin* lisäksi keskusteluissa käytetäänkin paljon sellaisia yleiskielisiä tai puhekielisiä sanoja, joita yleensä käytetään ihmisistä, kuten juuri *poika*. Muita ruunaan tai oriin viittaavia tällaisia sanoja ovat *herra*, *jätkä*, *mies*, *miespuolinen*, *pappa*, *pappasti*, *poitsu*, *pojankloppi* ja *vanhaherra*. Tamma taas voi olla *mamma*, *neitokainen*, *neitonen*, *pikkuneiti*, *rouva*, *tyttö* tai *tyttönen*. Tässä on kiinnostavaa se, että hevosta nimitetään ihmistä tarkoittavalla nimityksellä. Nämä nimitykset ovat metaforia: hevonen on ”ikään kuin pappa” tai ”ikään kuin rouva”. Käsittelen tätä asiaa tarkemmin luvussa 4.2. Näitä nimityksiä on käytetty myös yhdyssanojen osina yhdistettynä muihin hevosen ominaisuuksiin, kuten suomenhevoseen viittaavissa nimityksissä *herrasuokki*, *suokkiherra* ja *suokkipoika*.

3.2.2. Ikä

Monet sukupuoleen liittyvät nimitykset ilmaisevat samalla myös ikää suorasti tai epäsuorasti. Jako sukupuolesta ja iästä kertoviin nimityksiin ei siis ole tiukka, vaan monissa nimityksissä nämä kaksi yhdistyvät. Edellisessä alaluvussa mainituista nimityksistä esimerkiksi *pappa*, *pappasti* ja *vanhaherra* ovat selkeästi iältään melko vanhan hevosen nimityksiä. Melko iäkkäitä tai keski-ikäisiä ovat *herra*, *mamma*, *mies*, *miespuolinen* ja *rouva*. Nuorempia hevosia taas ovat *jätkä*, *neitokainen*, *neitonen*, *pikkuneiti*, *poitsu*, *pojankloppi*, *tyttö* ja *tyttönen*. Tällaisissa ilmauksissa ikää ei kerrota tarkasti, mutta kun kyse on ihmisiin viittaavista metaforista, lukija voi päätellä suurin piirtein, minkä ikäisestä hevosesta on kyse.

Ikää ilmaisevat myös nimitykset *aikuinen*, *eläkeläinen*, *nuori*, *nuorikko*, *taapero*, *vanhus* ja *vaavi*. Nämä nimitykset ovat myös sellaisia, jotka yleispuhekielessä viittaisivat ihmiseen, mutta tässä internetkeskustelussa niillä kuvaillaan hevosia. Monet näistä esiintyvät aineistossa vain kerran tai satunnaisesti, kuten varsaan viittaavat *taapero* ja *vaavi*. Näitä sanoja käyttäneet keskustelijat myös tarkentavat, minkä ikäistä varsaa tarkoittavat:

Tämän vuoden *taapero* (3kk) ei emänsä kupista saa syötyä joten tulee iltaisin käytävälle maistelemaan ruokia (Hk4)

pakko kai se oma laittaa kun tällanen topicci tehtiin ;) eli 2,5-vuotias *vaavi* vasta (Hk14)

Joitakin näistä nimityksistä taas on käytetty useassa keskustelussa, ja ne ovat ilmeisesti melko yleisessä käytössä, kuten *nuori*. Nimitys ei ole tarkkarajainen, mutta se viittaa vielä kokemattomaan ratsuun tai varsaan:

Millaista työtä Saksassa olis tarjolla? [– –] *nuorten* ratsutusta ja tallitöitä. (Hk2)

No *varsa* kun *varsa* ihan sama mikä rotu niin aina ne näyttelyissä jonkun verran hilluu tai ovat levottomia muuten. Rohkeasti näyttelyihin vaan siitä huolimatta, samalla tavalla siellä kaikki *nuoret* käyttäytyy! (Hk7)

Sana *nuorikko* on kiinnostava, koska sillä on oma merkityksensä yleiskielessä. *Nuorikko* tarkoittaa vasta vihittyä nuorta vaimoa tai maatalouden kielessä nuorta kanaa (KS s.v. *nuorikko*). Hevosalan slangissa sitä kuitenkin ilmeisesti käytetään jonkinlaisena *nuori*-sanana synonyymina ja se voi tarkoittaa nuorta hevosta. Sana esiintyy aineistossa kaksi kertaa:

Nuorikkoja en loimita, mut 3v. ja siitostamma saa loimet niskaan märällä ja kylmällä ilmalla. (Rv14)

Oman *nuorikkoni* kasvattaja antoi hyvät ohjeet vuohispunkkiin [– –] Hoito kannattaa ajoittaa kevääseen, juuri ennen laitumelle laittoa. (Hk7)

Ensimmäisessä esimerkissä *nuorikot* saattavat tarkoittaa alle 3-vuotiaita hevosia, koska niitä verataan 3-vuotiaaseen, jolla käytetään jo loimea. Tämä on aika kiinnostavaa, koska 3-vuotias hevonkin on vielä aika nuori, mutta tässä *nuorikko* tarkoittaisi vielä sitäkin nuorempaa varsaa. Toisessa esimerkissä taas puhutaan kasvattajasta, joten kyse on ainakin melko nuoresta hevosesta, jonka kirjoittaja on luultavasti ostanut suoraan varsan kasvattajalta. Laitumelle laittaminen saattaisi viitata varsaan, joka vielä laitetaan kesäksi niin sanotusti kasvamaan laitumelle – aikuiset, jo aktiivisessa käytössä olevat hevoset eivät välttämättä mene laitumelle koko kesäksi. Näiden kahden, satunnaisen esimerkin perusteella ei kuitenkaan voi tehdä tarkkoja päätelmiä siitä,

minkä ikäistä hevosta *nuorikko* tarkoittaa. On hyvinkin mahdollista, että eri kirjoittajat myös tarkoittavat sillä eri asioita, kuten muidenkin nimitysten kohdalla.

Yleiskielestä otettujen nimitysten lisäksi keskusteluissa on myös sellaisia ikään liittyviä nimityksiä, jotka kuuluvat enemmän juuri hevosalan jargoniin ja terminologiaan. Tällaisia ovat *varsa*, *pikkuvarsa*, *maitovarsa* 'varsa, joka vielä juo emän maitoa' ja *vieroitettu* 'emästä vieroitettu varsa'. Sanaa *vieroitettu* voidaan käyttää määritteenä, mutta ainakin yhdessä keskusteluketjussa se esiintyy substantiivisesti niin, että sitä voi pitää varsinaisena nimityksenä. Keskustelussa kysytään otsikon mukaisesti "Mitä shettisvarsanne syö?".

meidän 1 vkon *vieroitettu* syö nyt turvotettuna n. 1 dl [– –] varsa on pullea ja hyvin voiva. (Hk4)

vieroitetut voivat aluksi mussuttaa tosi vähäsen, joten paneutuisin siihen että sen minkä syö, syö sitten kunnolla ja oikeaa rehua (Hk4)

Hevosvarsat vieroitetaan emästä aikaisintaan 4 kuukauden ikäisenä, yleensä 5–6 kuukauden ikäisenä ja joskus vanhempana (Kidd 1990: 185). *Vieroitettu* voisi viitata iältään siis noin 6 kuukautta vanhaan tai vähän vanhempaan varsaan. *Maitovarsa* taas tarkoittaa tätä nuorempaa, vielä emän kanssa olevaa varsaa. Myös aineistossa kerran esiintyvä *pikkuvarsa* tarkoittaa ainakin tässä kontekstissa sellaista varsaa, joka vielä on emän kanssa, koska sitä vietäisiin näyttelyyn samalla kun emää viedään:

Onko kokemuksia miten *pikkuvarsan* kanssa näyttelyt sujunut? Ajattelin hieman että meiän tamma menisi näyttelyyn sitten vasta ensi vuonna (syksyllä) toivottavasti varsan kanssa (Hk7)

Aineistossani esiintyy myös muita *pikku*-alkuisia nimityksiä, jotka saattavat viitata joko ikään tai kokoon, ja käsittelen näitä vielä ulkonäköön ja kokoon liittyvässä luvussa 3.2.5.

Hieman vieroitettua varsaa vanhemmasta, 1-vuotiaasta hevosesta käytetään useita eri variantteja keskusteluissa: *vuosikas*, *vuoteinen*, *vuotias* ja *vuotikas*. Näistä *vuosikas* ja *vuotias* esiintyvät useimmin. 2-vuotiaasta varsasta taas on käytetty *Raviurheilu*-osiossa pari kertaa erikoista nimitystä *kakkonen*:

Eikait kaksivuotiaille 50 vauhti ole paljoa mitään. Hyvää opetusajoa se on, kun taukokin välissä että saavat puhaltaa. Ja miten siellä aikasemmat *kakkoset* on vanhemmiten alkanut menemään, on aika hyvä mittari. (Rv6)

taisi olla itä-suomesta tuo alta 1500e varsa joka löi jo *kakkosena* ikäluokansa huiput (Rv9)

Nuoresta, koulutettavasta ratsusta taas käytetään termiä *remonttiratsu* tai tämän lyhennettä *remontti*. Nykysuomen sanakirjassa mainitaan *remonttihevonen* sotilaskieleen kuuluvana sanana. Tähän liittyvät myös termit *remonttikoulutus* ja *remonttiupseeri* (NS s.v. *remonttihevonen*). Todennäköisesti nimitys on siirtynyt sotilaskielestä hevosalan yleiseen sanastoon. Sotilaskielessä ilmaus on tarkoittanut juuri ratsastukseen koulutettavaa hevosta, joten hevosalan nykyslangissa-kin vaikuttaa siltä, että *remontti* viittaa nimenomaan ratsuun eikä koskaan nuoreen ravuriin. Nimitystä *kakkonen* taas ei ole käytetty ratsuista keskusteltaessa. 2-vuotiailla hevosilla ei yleensä vielä ratsasteta, mutta lämminveriset ravihevoset aloittelevat uraansa jo 2-vuotiaina. Siksi ilmeisesti raviurheilussa on käyttöä omalle termille 2-vuotiaista, mutta nimitys *kakkonen* vaikuttaa kuitenkin harvinaiselta.

Kaiken kaikkiaan ikään liittyvät nimitykset vaikuttavat keskittyvän juuri nuoriin hevosiin ja varsoihin. Varsojen ja nuorten hevosten kehitysvaiheisiin liittyy omaa sanastoaan, jotta voidaan kuvailla, minkä ikäisestä ja missä vaiheessa olevasta nuoresta hevosesta on kyse. Erityisen vanhoihin hevosiin liittyy myös muutamia nimityksiä, kuten *eläkeläinen*, *pappa* ja *vanhaherra*, mutta välissä olevat aikuiset hevoset ovat ehkä siinä mielessä tavallisia, ettei niille juuri ole olemassa muita nimityksiä kuin *akuinen*. Tarkan iän ilmaiseminen tai iästä keskusteleminen on olennaisinta silloin, kun puhutaan nuorista hevosista.

3.2.3. Rotu

Keskusteluissa esiintyy paljon erilaisia hevosrotuihin viittaavia nimityksiä. Johdannossa käsitte- lin hieman sitä, mitä eri rotuja Suomessa nykyään käytetään hevosurheilussa ja -kasvatuksessa. Suomenhevonen on maan ainoa alkuperäinen rotu, mutta nykyään Suomessa on paljon eri maista tuotuja hevosrotuja, joten nämä ovat esillä myös keskusteluissa.

Rotu on usein olennainen myös siksi, että se saattaa samalla kertoa jotain myös hevosen käyttötarkoituksesta. Esimerkiksi puoliveriset ovat ratsastuskäytössä olevia hevosia, lämminveri-

set ravihevokset taas yleensä ravureita. Suomenhevonen on erikoistapaus, joka voi olla käytössä joko ratsuna tai ravurina. Erilaiset ponirodut muodostavat oman ryhmänsä, ja lisäksi on olemassa joitakin harvinaisia ja erikoisia rotuja, jotka saattavat esiintyä esimerkiksi vain yhdessä keskusteluketjussa.

Roduista keskustellaan foorumilla, niitä vertaillaan ja niistä joskus myös väitellään. Rotujen määrittely tuottaa myös ongelmia, kuten keskusteluissa ”Onko torinhevonen kylmäverinen rotu?” ja ”lämminverinen, puoliverinen, täysiverinen...?”. *Hevoskasvatus*-palstalla on useita tiettyyn rotuun keskittyviä keskusteluketjuja, joissa saman rodun harrastajat voivat jakaa kokemuksiaan, esim. ”Connemara 111” ja ”Akhali-teket ja risteytykset vol. 15”. Myös *Raviurheilu*-osiossa on esimerkiksi keskustelu suomenhevosista ”6-v suokit vol. ?” ja *Ratsastus*-osiossa ”Esittele oma lämminverisesi!”. Rodut vaikuttavat siis olennaisilta hevosista puhuttaessa, ja toisaalta niiden määrittely on monimutkaista ja epäselvää hevosalan harrastajienkin keskuudessa. Roduista esiintyy keskusteluissa sekä yleiskielisiä ilmauksia että erilaisia lyhenteitä ja slangisanoja, ja usein ne ovat myös yhdyssanojen osia.

Puoliverihevosesta on käytetty ilmauksia *puoliverinen*, *puoliveriori*, *puoliveriristeytys*, *puoliveritamma*, *puokki*, *puokkijalostusori*, *perus-pv*, *peruspuokki*, *pv*, *PV*, *peevee*, *tavis-pv*. Lyhennettä *pv/PV* on myös käytetty monta kertaa yhdyssanan määriteosana, joten lyhenne vaikuttaa vakiintuneelta: *pv-ori*, *pv-r* ’*pv-ruuna*’, *pv-ratsu*, *pv-ruuna*, *pv-tamma*. Puoliverisen ja lämminverisen ravurin risteytystä taas tarkoittaa *pv-lv*. Muutaman kerran esiintyy myös nimitys *lämminverinen ratsuhevonen*, joka on toinen virallinen nimitys puoliveriselle. Esimerkiksi Suomen Hippoksen sivustolla (Hippos 2010: Rodut) käytetään rinnakkain nimityksiä *suomalainen puoliverinen* ja *FWB-hevonen* ’finnish warmblood’. Aineistossani esiintyvät myös tähän liittyvät nimitykset *fwb*, *FWB-ori* ja *suomalainen puoliverinen*.

Muiden maiden puoliverihevosiin taas viittaavat nimitykset *latvialainen pv* ja *venäläinen pv*. Erilaisia puoliverisiä ratsuhevosia tarkoittavat myös saksalaisiin alueisiin liittyvät *hannover(i)*, *hannoverilainen*, *hannoveritamma*, *holsteiner*, *holsteinertamma*, *holstein-ori*, *holst.tamma*, *oldenburg* ja *oldenburgori*.

Suomenhevosta tarkoittavia variantteja aineistossani ovat *suokki*, *suomenhevosori*, *suomenhevosruuna*, *suomenhevostamma*, *suomentamma*, *sh*, *SH*, *putte* ja *suomiputte*. Nimitys *suokki* vaikuttaa hyvin yleiseltä, sillä se esiintyy peräti 22 keskusteluketjussa ja samassa keskustelussa yleensä useita kertoja. Sekä nimitystä *suokki* että lyhennettä *sh/SH* käytetään yleisesti myös erilaisten yhdyssanojen osina: *herrasuokki*, *sh-lv*, *sh-ori*, *sh-poika*, *sh-ruuna*, *sh-tinker* ’suomenhe-

vosen ja tinker-hevosen risteytys', *sh-varsa*, *suokkieksä* 'entinen ravuri, suomenhevonen', *suokkiherra*, *suokkiori*, *suokkipoika*, *suokkiratsu*, *suokkitamma*, *suokkivarsa*. Kerran esiintyy myös nimitys *suokkuruuna*. Tässä saattaa olla kyseessä kirjoitusvirhe, koska suomenhevosesta keskustellaan paljon, mutta vain kerran on käytetty tällaista *suokku*-muotoa. Keskustelupalstan teksteistä on kuitenkin tällaisissa tapauksissa mahdoton sanoa, onko kyse varmasti kirjoitusvirheestä vai tarkoituksellisesta, yksittäisen keskustelijan käyttämästä slangisanasta.

Myös *putte* esiintyy kuudessa keskusteluketjussa ainakin kerran, ja sitä on käytetty myös yhdyssanassa *putteori*. Sillä tarkoitetaan nimenomaan suomenhevosta:

Kyllä meillä muutama hyvä *suokki* on, katsokaapa vaikka Kipasta kesän tuloksia, niin vaativassa muutama *putte* menee aika hyvin. (Rt3)

Vaan on meillä jotain ihan ikiomaa jota ei keneltäkään muulta löydy – *suomenhevonen*. *Kenokauloja* ja *ratsupellejä* löytyy jokaiselta, mutta *putte* on *putte* eikä noin monipuolista ja hyvää hevosta löydy keltään toiselta ;) (Rv2)

Slangisanakirjassa on *putte* 'lihava' (Paunonen 2001 s.v. *putte*). Tämä merkitys saattaa hyvinkin olla yhteydessä suomenhevoseen. Palaan aiheeseen vielä luvussa 4.

Varsinaisen suomenhevosen lisäksi käytetään myös omia nimityksiä suomenpienhevo-
sesta, ponikokoisesta eli korkeintaan 148 senttiä korkeasta suomenhevosesta. Pienhevonen on yksi neljästä suomenhevosen jalostussuunnasta; muita ovat juoksija, työhevonen ja ratsu. (Hippos 2010: Rodut; Ojala ym. 2007). Suomenpienhevosta tarkoittavia nimityksiä aineistossani ovat *piekkari*, *piekkariori*, *piekkaritamma*, *piekkarivarsa*, *pienhevonen*, *pienhevosori*, *pienori*, *piensuokki*, *piensuomenhevonen*, *pientamma*, *sph* ja *sph-tamma*. Nämä tietysti kertovat samalla myös hevosen koosta, mitä käsittelen vielä luvussa 3.2.5.

Suomen yleisin hevosrotu on lämminverinen ravihevonen, joten myös keskusteluissa se esiintyy usein. Suomen Hippos ry määrittelee rotua näin: ”Se [lämminverinen ravihevonen] voi olla rodultaan amerikkalainen, ranskalainen tai venäläinen tai näiden risteytys. Lämminveriravuri on nopea ja vauhtikestävä suoritushevonen.” (Hippos 2010: Rodut). Katkelma osoittaa, että myös virallisissa lähteissä nimitysten käyttö voi olla horjuvaa: tässä käytetään myös nimitystä *lämminveriravuri*. Se, että rotu sisältää oikeastaan kolme eri lämminverirotua, sekoittaa asiaa lisää. Merkittävin näistä roduista on amerikkalainen lämminverinen. Venäläisestä lämminverisestä käytetään myös nimitystä *Orlov* tai *orlovinravuri*. Nimitys on peräisin venäläisestä Orlovin su-

vusta ja kreivi Aleksei Orlovista, joka 1700-lopulla perusti hevossiittolan ja alkoi kehittää tätä rotua (Talaskivi 1990: 74; Frowen – Draper 2002: 77).

Keskusteluissa käytetään nimityksiä *lämminverinen ravihevonen*, *lämminverinen ravuri*, *lämminverinen*, *lv*, *LV*, *lämminveriravuri*, *lämppäri*, *lämpönen*, *lämpöinen* ja *älvee*. Erilaisia *lv*-lyhenteistä muodostettuja yhdistelmiä ovat *lv-hevonen*, *lv-ori*, *lv-ravuriori*, *lv-ratsu*, *lv-risteytys*, *lv-ruuna*, *lv-t*, *lv-tamma*, *lv-tori-risteytysvarsa* 'lämminverisen ravihevosen ja torinhevosen risteytys' ja *lv-varsa*. Muita nimityksiä ovat *lämppärikouluratsu*, *lämppäriori*, *lämppäriruuna*, *lämppäriravuri*, *lämppäritamma*, *lämppärivarsa* ja *poni-lämpäri* 'ponin ja lämminverisen ravihevosen risteytys'. *Lämpäri*-nimitys ja *lv*-lyhenne ovat vakiintuneita ja tarkoittavat nimenomaan lämminveristä ravihevosta, eivät lämminveristä ratsuhevosta – tosin tämä jako herättää jonkun verran keskustelua, mitä käsittelen luvussa 5.2. Nimityksiä *lämpönen* ja *lämpöinen* käytetään myös useassa keskustelussa, mutta niistä ei ole muodostettu yhdyssanoja. Eräs keskustelija on käyttänyt yhdyssanassa ilmeisesti lyhennettä *lämppäri*-muodosta: *puskalämppä*.

Amerikkalaista rotua tarkennetaan nimityksillä *amer.lv-tamma*, *amerikan lämminverinen ravuri*, *amerikanlämppäri*, *amerikanravuri*, *amerikkalainen lv*, *amerikkalainen lämminverinen*, *amerikkalainen tamma*, *amerikkalainen ravihevonen*, *amerikkalainen ravuri* ja *jenkkitamma*. Muut rodut ja risteytykset esiintyvät nimityksissä *Orlov*, *orloviori*, *orlov ravuri*, *venäläinen ravuri*, *Amer-ransk. lämminverinen*, *Amer. venäl. lv*, *Amerikan orlovi*, *Amerikkalais Ranskalainen lämminverinen* ja *Am-ven lämppäri ruuna*. Myös yksittäisenä esiintyvä nimitys *ranskanpulla* viittaa luultavasti ranskalaiseen lämminveriseen ravihevoseen, mutta sanan merkitys jää kyllä hieman epäselväksi:

samalla tavalla se kaviomekanismi toimii oli kyseessä *ratsu* tai *ravuri*, kaikki sen turmeleminen ja heikentäminen on huonoa.. ja kas kummaa kun se anatomiakin niillä on ihan sama, hevosia kun ovat mutta rakenteet poikkeaa toisistaan jonkinverran (paitsi näillä *ranskanpullilla*) (Rv13)

Esimerkit osoittavat, että rotu voidaan ilmaista monella eri tavalla. Kirjoittajilla on myös selvästi ongelmia yhdyssanojen kirjoittamisessa, ja sanoja kirjoitetaan vaihtelevasti yhteen ja erikseen, lyhennetään ja yhdistetään viivoilla.

Suomenhevonen, puoliverinen ja lämminverinen ravihevonen ovat yleisimmät keskusteluissa esiintyvät hevosrodut. Näiden lisäksi keskustellaan myös erilaisista harvinaisemmista hevosroduista. Kuudessa keskusteluketjussa on käytetty nimitystä *kylmäverinen*. Täysiverisistä he-

vosroduista esiintyy useita erilaisia nimityksiä. Arabialaiseen täysiveriseen viittaavat ilmaukset *arabi*, *arabialainen*, *arabiantäysiverinen*, *arabiemä*, *arabihevonen*, *arabiori*, *arabitamma*, *arabivarsa*, *ox-ori* ja *ox-r*. Englantilaisista täysiveristä taas tarkoittavat *englannintäysiverinen*, *englantilainen täysiverinen*, *täykkäri*, *täysveri*, *täys(i)verinen*, *täysveriori* ja *xx*. Kolmas täysiverirotu, kahden edellisen risteytys, esiintyy keskusteluissa muutaman kerran virallisella nimityksellään *angloarabi*. Kerran aineistossa esiintyvä nimitys *hispanoarabi* taas viittaa Espanjaan ja tarkoittaa rotua, joka on syntynyt Espanjassa arabianhevosta ja englannintäysiveristä risteyttämällä. Joissakin lähteissä siitä käytetään myös nimitystä *espanjanangloarabi* (Frowen – Draper 2002: 68).

Kiinnostavia rotuja ovat norjanvuonohevonen ja islanninhevonen, koska ne ovat kooltaan poneja, mutta kuitenkin niistä käytetään virallisissa yhteyksissä nimitystä *hevonen*. Norjanvuonohevosesta on käytetty aineistossa variantteja *norjanvuonohevonen*, *norjis*, *nvh-o* 'norjanvuonohevonen, ori', *vuono*, *kisavuono*, *vuonis*, *vuonistamma*, *vuonisyksilö*, *vuonohevonen* ja *vuonohevosvars*. Slangisana *norski* taas ilmeisesti viittaa eri rotuun, norjalaiseen kylmäveriseen ravihevoseen. Se esiintyy keskustelussa, jossa vertaillaan suomenhevosta muihin pohjoismaisiin, kylmäverisiin ravureihin, ja samassa yhteydessä käytetään myös vastaavasta ruotsalaisesta hevosesta nimitystä *hurri*:

Suomenhevonen on eri rotu kuin norjalainen tai ruotsalainen kylmäverinen (jotka itse asiassa ovat sama rotu nykyään, käytännössä). *Norskit* ja *hurrit* olivat vielä 1970-luvulla aikuisten hevosten ajoissa suomalaisia jäljessä, mutta nuorten hevosten kohdalla jo edellä, kun vertaillaan huippuaikoja. Nykyään nuoret *norskit* ja *hurrit* ovat kyllä suomenhevosia nopeampia (Rv2)

Islanninhevosesta taas on käytetty ilmauksia *islanninhevonen*, *islantilainen*, *issikka*, *issikkaruuna* ja *issikkatamma*. Muita aineistossa olevia hevosrotuihin viittaavia nimityksiä ovat torinhevosesta *tori*, *tori(n)hevonen*, *torinhevostamma*, *toritamma* ja *tori-ori*. Virosta peräisin oleva torinhevonen on nimetty Torin hevossiittolan mukaan (Frowen – Draper 2002: 78). Kerran tai muutamia kertoja on käytetty ilmauksia *eestinhevonen*, *friisi*, *friisiläinen*, *lipizza*, *quarterhevonen*, *PRE*, *turkmeenihevonen*, *wiekopolski*, *trakehner* ja sen lyhenteitä *trake* ja *traki*. Shirehevoseen viittaavat *shire*, *shirehevostamma*, *shirepoika* ja *shirevars*. Monet näistä rotujen nimistä viittaavat rotujen synnyinseutuun tai siittolan nimeen, mutta muitakin nimeämisperusteita on. Yhdysvalloista kotoisin oleva quarterhevonen on saanut nimensä neljännesmailin (quarter of a mile) pituisista kilpailuradoista (McBane – Douglas-Cooper 1991: 60; Frowen – Draper 2002: 69). Lyhenne *PRE*

tulee sanoista *Pura Raza Espanõla* ja tarkoittaa puhdasrotuista espanjalaista. Kyse on vanhasta hevosrodusta, jolla on myös nimitys *andalusianhevonen* Andalusian alueen mukaan. Vuonna 1912 Espanjassa kuitenkin annettiin rodulle virallinen nimitys PRE, Pura Raza Espanõla, jota käytetään Suomessakin andalusianhevosen ohella. (PRE 2010.)

Venäläisen ahalte-hevosen oikeinkirjoitus tuottaa ongelmia, ja tähän rotuun keskittyvässä *Hevoskasvatus*-osion keskustelussa on käytetty seuraavia nimityksiä: *ahalteke*, *ahalte-hevonen*, *aitoteke* 'aito, puhdasrotuinen ahalte-hevonen', *teke* ja *tekke*. Kirjoitusasu vaihtelee yhdyssanoissa *ahaltek-tamma*, *ahaltek-tammavarsa*, *ahaltek-varsa*, *akhal-teke-ori* ja *akhal-teke-tamma*.

Hevosrotujen ohella keskusteluissa puhutaan erikseen poneista ja erilaisista poniroduista. Useat keskeiset, Suomessa yleiset ponirodut ovat peräisin Isosta-Britanniasta, kuten shetlanninponi, connemaraponi, newforestinponi ja welshponit, joita on useampi tyyppi. Aineistossa on käytetty nimityksiä *shetlanninponi*, *shetlanninponivarsa*, *shettis*, *shettistamma*, *shettisvarsa* ja *shetu*. Minishetlanninponista eli erityisen pienikokoisesta shetlanninponista taas on käytetty erilisiä ilmauksia *minishettis*, *minishetu* ja *mini*, jota on yhdistetty myös useisiin perusosiin, esim. *miniori* ja *minitamma*. Minishetlanninponiin verrattuna tavallinen shetlanninponi taas on *standardishettis* tai *standardi*.

Irlantilaisesta connemaraponista esiintyy nimitykset *c*, *conn*, *connemara*, *connemaraori*, *connemararuuna*, *connis*, *connistamma*, *c-ruuna* ja *c-tamma*. Newforestinponistakin on käytetty useita erilaisia nimityksiä: *foresti*, *new forest*, *nf*, *nf-r*, *nf-tamma*, *nyffi* ja *nöffi*. Erityyppisiä welshponeja ovat *b-welsh* 'welshponi, sektio B', *w.-t*, *w.-o*, *welsh*, *welsh part bred* sekä tästä muodostetut kirjainlyhenteet *wpb* ja *WPB-t*. Welshponeja on olemassa neljä eri tyyppiä ja lisäksi welsh part bred -risteytys, mutta kaikki eivät satu esiintymään tässä aineistossa. On huomattavaa, että vaikka rotujen nimityksiä on tässä todella paljon, on yhä myös sellaisia harvinaisempia nimityksiä, jotka jäävät otannan ulkopuolelle.

Isosta-Britanniasta peräisin olevia poneja ovat aineistossa myös yksittäisenä esiintyvät *dalesponi*, *dartmoor* ja *ylämaanponi*. Muualta peräisin ovat *russitamma* 'gotlannin russ -poni, tamma' ja *eestinponi*. *Ratsuponi* ja tämän lyhenne *RP* tarkoittaa myös rotua, tiettyä kantakirjaa, johon hyväksytään tietyt rodut ja näiden risteytykset. Irlannincob-nimisestä rodusta on paljon variantteja, koska kyseisellä rodulla on virallisestikin kaksi eri nimitystapaa: *irlannincob* tai *tinker*. Näistä on muodostettu keskusteluissa nimityksiä *ic*, *IC-ruuna*, *irlannincob*, *tinker(i)*, *tinkeriori*, *tinkertamma* ja *tinksu*.

Erilaisia rotujen risteytyksiin viittaavia nimityksiä on myös paljon, koska hevosia ja poneja risteytetään monin tavoin ja periaatteessa kaikki yhdistelmät ovat mahdollisia. Tällaisia risteytyksiin viittaavia nimityksiä ovat esimerkiksi *lv-risteytys*, *poniristeytys*, *risteytysvarsa*, *osateke*, *teke-risteytys* ja *tori-risteytys*. Rotujen yhdistelmää voidaan tarkentaa mainitsemalla molemmat risteytyksen osat: *ahaltek-budjonny-ruuna*, *arabi-welsh*, *poni-lämppäri*, *sh-lv*, *wpb-connemara*. Yleisiä sekarotuisten nimityksiä ovat *sekarotuinen*, *sekarotuvansa* ja *sekasikiö*, ja lisäksi rotuun tai rodun puuttumiseen voi viitata se, että hevonen on ns. tilastohevosrekisterissä: *tilasto*, *tilastoruuna*, *til-r* 'tilastohevosrekisterissä oleva ruuna'. Puhdasrotuisia tai tiettyyn rekisteriin hyväksytyjä, suvukkaita hevosia taas ovat esimerkiksi *rotuponi*, *rotuvansa* ja *sukuvansa*.

Rotuihin liittyvien nimitysten kartoitus osoittaa, että rodunnimityksiä on olemassa todella paljon. Nimitysten paljous ei ole yllättävää, kun ottaa huomioon eri hevosrotujen määrän maailmassa. Rotuihin liittyvien nimitysten tarkastelu osoittaa myös, että kirjoitusasu ja oikeinkirjoitus tuottavat ongelmia. Vierasperäisten sanojen kirjoittaminen on vaikeaa, kirjoitusasu vaihtelee eikä kukaan välttämättä ole edes määritellyt yhtä ”oikeaa” muotoa.

Hevos- ja poniroduista käytettyjä kirjainlyhenteitä ei mainita lyhennesanakirjoissa. Ainaakaan *Nyky-suomen sanakirja*, Jouko Vesikansan *Lyhenteet*, Timo Nurmen *Suuri lyhennesanakirja* tai Risto Rantalan *Uusi lyhennesanakirja* eivät sisällä aineistossani esiintyviä rotulyhenteitä *C*, *lv*, *nvh*, *nf*, *pv*, *sh*, *W* tai *WPB*. Monille lyhenteille annetaan useita muita merkityksiä, esim. *C*, *W*, *lv* ja *sh* löytyvät eri merkityksissä.

Lähes kaikki aineistoni kirjainlyhenteet ovat kuitenkin käytössä Suomen Hippoksen internetsivuilla ja hevosrekisterissä. Kirjoitusasuissa on joitakin eroja: esimerkiksi keskusteluissa lyhenteiden perässä käytetään joskus pistettä (*W.*) mutta Hippoksessa ei. Hippoksessa norjanvuonohevosesta käytetään *nvh:n* sijaan lyhennettä *F* (Norwegian Fjord). Esimerkiksi jalostukseen hyväksytyjen poniorien listalla Jedidjan Clemens 24 *W* on welshponi, Hertug Foss 7 *F* on norjanvuonohevonen ja Ellilän Bramble Cocktail 28 *NF* on newforestinponi (Hippos 2010: Oriit). Keskusteluissakin rotulyhenteitä (samoin kuin sukupuolilyhenteitä) käytetään usein hevosen nimen yhteydessä. Lyhenteitä käytetään paljon myös yhdyssanojen osina, jolloin ne lyhentävät muuten pitkää ilmausta:

Nvh-o Geist Tyler. Ihan mahtava mies kaiken kaikkiaan. (Rt17)

Verrin-Pilkku, 27-v. *sh-ruuna*. (Rt19)

Näissä esimerkeissä *nvh-o* tarkoittaa norjanvuonohevosta ja *oria*, ilmauksessa *sh-ruuna* taas on lyhennetty sana *suomenhevonen* mutta kirjoitettu *ruuna* kokonaan.

Hevosrotujen virallisia nimiä ja kirjainlyhenteitä on vaikea löytää, koska myös hevosalan omissa ja virallisissakin lähteissä esiintyy horjuntaa. Esimerkiksi täysiveriarabi voi yhtä hyvin olla *arabialainen täysiverinen*, *arabihevonen* tai *arabianhevonen*, eikä välttämättä mikään näistä nimityksistä ole ainoa oikea (ks. esim. PS, Talaskivi 1990, McBane – Douglas-Cooper 1991). Lisäksi kotimaista tai hyvin suomennettua ja Suomen oloihin sovitettua, täysin ajan tasalla olevaa kirjallisuutta on vähän käytettävissä. Esimerkiksi Soini Talaskiven *Suomalainen hevostkirja* on yksi suomalaisista hevosalan perusteoksista, mutta joiltakin osin se on auttamatta vanhentunut. Esimerkiksi welshponi on määritelty puoliveriroduksi sen polveutumisen perusteella, mutta nykyään käsitettä *puoliverinen* käytetään eri tavalla eikä koskaan ponista; samoin ravihevosroduilla on vanhentuneet nimet: *amerikanjuoksija*, *ranskanjuoksija* jne. (Talaskivi 1990: 64–74).

Näiden ongelmien takia olen turvautunut internetiin ja käyttänyt rotujen virallisten nimien lähteenä pääasiassa Suomen Hippos ry:n sivustoa, koska uskon sen olevan parhaiten ajan tasalla. Valitettavasti myös Hippos käyttää nimiä vaihtelevasti, oikea kirjoitusasu jää usein epäselväksi ja kielenhuollollekin voisi olla tarvetta. Esimerkiksi *nf-ponista* käytetään variantteja *New Forest*, *newforestponi* (yleensä muissa lähteissä kirjoitusasu on *newforestinponi*), *newforest* ja *new forest* (Hippos 2010: Rodut). Kun virallisissa lähteissä nimityksiä käytetään tällä tavalla, ei ole mitenkään yllättävää, että keskustelupalstallakin nimitykset vaihtelevat paljon. *Nykysuomen sanakirjasta* tai *Suomen kielen perussanakirjasta* ei aina ole apua – *newfoundlandinkoira* löytyy mutta *newforestinponia* tai monia muita ponirotuja ei missään kirjoitusasussa. Helena Suni toteaa artikkelissaan ”Kultainennoutaja ja suomenhevonen”, että hevosrotujen nimityksissä periaatteena on ollut muodostaa nimitykset genetiivialkuisiksi yhdyssanoiksi, kun nimi on selvästi peräisin jostakin paikannimestä. Tällaisia ovat esimerkiksi *suomenhevonen* ja *pohjoisruotsinhevonen* (Sunni 2004: 41). Tätä periaatetta noudattaen esimerkiksi Isosta-Britanniasta eri alueilta tulevat ponirodut tulisi kirjoittaa samoin, esim. *newforestinponi* ja *shetlanninponi*.

3.2.4. Väri

Hevosia voidaan nimittää myös värin perusteella. Hevosten väreihin liittyy paljon omaa terminologiaa, ja aineistossani väreistä keskustellaan erityisesti muutamassa *Hevoskasvatus*-osion kes-

kustelussa, koska värit ja niiden periytyminen on osa hevosjalostusta. Värien nimitysten luokittelu hevosen nimityksiksi ei ole ongelmatonta, koska värien nimityksiä voidaan käyttää joko adjektiivina tai substantiivina. Aineistossani on paljon rajatapauksia siinä, onko sanojen käyttö substantiivinomaista vai ei, mutta tavoitteeni ei olekaan tarkasti rajata tai luokitella, milloin mitään sanaa on käytetty nimityksenä. Olennaista tässä luokittelussa on, että vaikuttaa siltä, että kaikkia värinimityksiä on mahdollista käyttää substantiivina. Tästä syystä niiden käsittely hevosten nimitysten yhteydessä on myös perusteltua.

Hevosten värien periytymistä ja tunnistamista koskeva tieto on vielä suhteellisen uutta, ja kotimaista kirjallisuutta tai tietoa värien virallisista nimityksistä on ollut aika vähän saatavilla. Vuonna 2007 ilmestynyt Johanna Viitasen *Hevosen värit* on kuitenkin paikannut tätä aukkoa. Viitasen mukaan (s. 31) hevosen perusvärit ovat rautias, ruunikko ja musta, ja kaikki muut värit ovat jollain tapaa näiden muunnoksia. Rautias eli raudikko tarkoittaa ruskeaa hevosta, jonka sekä peitinkarva että jouhet ovat pääasiassa ruskeat. Ruunikolla taas on ruskea peitinkarva, mutta mustat jalat ja jouhet. *Ruunikko* perustuu ruotsista lainattuun sanaan *brun*, ja siitä on murteissa käytetty myös muotoa (*p*)*ruuni* (Koski 1983: 217-219; Viitanen 2007: 24). *Rautias* ja *raudikko* taas viittaavat raudanväriseen ja ruosteenpunaiseen: *rauta* > *raudikko* (Hakulinen 2000: 159; Viitanen 2007: 23). Musta on kokonaan musta hevonen, ja tässä on huomionarvoista se, ettei *mustan* ohella ole mitään erityistä hevosalan termiä vaan tässä käytetään yleistä värinimitystä.

Aineistossani esiintyy useita nimityksiä, jotka viittaavat näihin perusväriin tai niiden sävyihin: *mustanruunikko* 'erittäin tumma ruunikko', *punarautias*, *ruunikko*, *sysirautias* 'erittäin tumma rautias', *tummanpunaruunikko*, *vaaleanpunaruunikko*. *Rautiasta* ja *ruunikkoa* ja niistä muodostettuja yhdyssanoja on aineistossani käytetty sekä substantiivina että adjektiivina. Lauri Hakulisen mukaan (Hakulinen 2000: 158–159) johdoksella *-kkO* muodostetaan ”yleiskielessä melkein vain substantiiveja”, esimerkiksi *raudikko*. Aineistossani vaikuttaa siltä, ettei muotoa *raudikko* käytetä hevosalan kielessä ainakaan kovin yleisesti, mutta käytön perusteella muotoa *rautias* voi myös pitää substantiivina.

Mustaan hevoseen liittyvät nimitykset *aitomusta*, *musta* ja *kulomusta*. Sanaa *musta* on ehkä vaikeampi mieltää nimitykseksi kuin vaikkapa sanaa *ruunikko*, koska se ei ole samalla tavalla hevosalan termi vaan on yleensä käytetty adjektiivina. Keskustelussa ”Ruunikosta maito-
varsasta musta???” on kuitenkin myös tapauksia, joissa ilmausta käytetään substantiivinomaisesti:

Musta syntyy harmaana, mutta ruunikon sävy voi muuttua paljonkin ja vielä moneen kertaan. (Hk11)

Kyllä *mustat* mustanakin voi syntyä. (Hk11)

Kulomusta on termi, joka tarkoittaa tietynlaista, hieman haalistuneen väristä, ”kulottunutta” mustaa. Ilmausta *aitomusta* taas käytetään keskustelussa ilmeisesti, kun tarkoitetaan todella pikimustaa hevosta eikä esimerkiksi kulomustaa tai mustanruunikkoa, joka voi näyttää melkein mustalta.

Oikeasti mustia ovat a) harvinaisemmat nk. *aitomustat*, jotka tosiaan ei kulotu, ja sitten b) paljon yleisemmät *mustat*, ne *kulomustat*. Tuo esimerkin *mustanruunikko* ei tällä näytöllä ainakaan esitä ruunikkomerkejä, eli olisiko se myös tosiasiaassa *musta*, siis *kulomusta*. (Hk11)

Viitanen taas kuvailee kirjassaan mustan sävyjä mm. näin: ”Täysmusta väri on luonnonvaraisilla nisäkkäillä harvinainen. [– –] Mustan vaaleinta sävyä kulomustaa esiintyy varsinkin pitkäkarvaisissa pohjoiseurooppalaisissa roduissa [– –] Kulomusta ja mustanruunikko on yleensä helppointa erottaa toisistaan ulkonäöstä, rodusta ja vanhempien tai jälkeläisten väreistä.” (Viitanen 2007: 38). Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että värien nimitykset ja määritelmät ovat monimutkaisia ja herättävät keskustelua ja erimielisyyksiä myös *Hevoskasvatus*-osion keskusteluissa. Tästä johtuu, että väreihin liittyviä nimityksiäkin on useita erilaisia, ja erityisesti yhdyssanoja muodostetaan erilaisia.

Perusvärien lisäksi aineistossani on mainittu nimitykset *kimo* ’valkoinen tai valkoiseksi muuttuva hevonen’, *kimotamma*, *kirjava*, *voikko* ja *voikko-ori*. *Kimo* on lainasana ruotsista: ruotsin *skimmel* perustuu vanhaan keskiyläsaksan sanaan *schimel* (Viitanen 2007: 24). Kiinnostava on myös ilmaus *ruunikonkimo*, koska se osoittaa, että kimon värin taustalla on aina joku kolmesta perusväristä. Ruunikonkimo on pohjaväritään ruunikko, mutta se muuttuu vähitellen valkoiseksi eli kimoutuu. *Voikko* taas tarkoittaa kellertävää ja vaaleaharjaista hevosta, jonka pohjaväri on rautias, mutta voikkogeeni on haalistanut pohjaväriä (Viitanen 2007: 56–58). Värinimitys on yhteydessä *voi*-sanaan: *voikko* on ”voin väriin vivahtava hevonen” (Hakulinen 2000: 159). Nimitys on peräisin viron *võik*-sanasta, joka on primaaristi kellertävän hevosen nimitys, mutta sitä on käytetty muutenkin keltaisen värin nimityksenä (Koski 1983: 107–108). Sekä *kimoa* että *voikkoa* on käytetty substantiivisesti aineistossani:

Joku kyseli *kimosta*.. Meidän *kimo* ei ainakaan enää pukita, muuta kuin estekisaverkoissa.. Sillon sitä jänskättää... (Rt4)

Minä olen aloittajan kanssa aivan samaa mieltä. Olen samaa mieltä oikeastaan myös *voikoista*. (Hk15)

Toisaalta *kimoa* on käytetty keskusteluissa adjektiivina:

Nyt kun noita *kimoja* tammoja jo on, niin astutelkaahan niitä (Hk15)

Hyvärakenteista *kimoa* oria ei voi käyttää, ennen kuin semmoinen on. (Hk15)

Näissä esimerkeissä sana *kimo* toimii määritteenä *tammalle* ja *orille*. Nimitys *voikko* esiintyy keskusteluissa vain muutaman kerran, ja toisaalta *kimosta* on paljon esimerkkejä, koska keskustelussa ”Kimot suomenhevokset” kirjoitettiin paljon juuri kimoista hevosista. *Voikosta* ei ole selkeää esimerkkiä, jossa sitä käytettäisiin adjektiivina. Muiden värinimitysten käytöstä päätellen pitäisi kuitenkin olla mahdollista, että myös *voikkoa* käytettäisiin adjektiivina.

On huomattavaa, että melko laajasta aineistostani huolimatta on myös olemassa hevosen värejä, jotka jäävät tämän otannan ulkopuolelle, kuten vaikkapa vanhat nimitykset *hallakko* ja *päistärikkö* sekä *rautias*-sanan toinen muoto *raudikko*. Voi olla, että *raudikko*-sana on vanhentunut eikä sitä käytetä tällä hetkellä internetkeskusteluissa. Muut nimitykset ja kaikenlaiset yhdistelmät taas eivät ehkä tule esiin aineistossa, vaan aineistoa pitäisi olla vielä enemmän ja kenties laajemmin juuri *Hevoskasvatus*-alueelta. Nämäkin esille tulleet nimitykset kuitenkin osoittavat, että väreihin liittyvät nimitykset ovat yksi olennainen osa hevosten nimityksiä, ja värinimitysten käyttö ja merkitykset herättävät myös jonkun verran keskustelua.

3.2.5. Ulkonäkö ja koko

Hevosen värin lisäksi nimityksissä kuvaillaan joskus muutenkin hevosen tai ponin ulkonäköä. Tällaiset nimitykset saattavat kertoa jotain esimerkiksi hevosen koosta tai rakenteesta. Aineistostani on esimerkiksi *pikkunen* sekä useita *pikku*-alkuisia yhdyssanoja, jotka kuvaavat jonkinlaista pienikokoista hevosta: *pikkuheppa*, *pikkuhevonen*, *pikkuneiti*, *pikkuori*, *pikkuponi*, *pikkuponivarsa*, *pikkuruuna* ja *pikkutamma*. Nimitykset *pikkuponi* ja *pikkuponivarsa* voivat joissakin yhteyk-

sissä tarkoittaa juuri tietyn kokoista ponia, korkeintaan 140 senttiä säkäkorkeudeltaan olevaa. Tämä on esimerkiksi ponien ratsastuskilpailuissa virallinen raja ison ponin ja pienen ponin välillä, kun ponit jaetaan kahteen ryhmään silloin, kun ne kilpailevat eri sarjoissa (SRL 2010: Säännöt).

Myös jotkut rotuihin liittyvistä nimityksistä kertovat samalla hevosen koosta, koska joidenkin rotujen nimityksiin kuuluu maininta koosta. Tällaisia ovat esimerkiksi luvussa 3.2.3 esille tulleet *minishettis* 'minishetlanninponi', *piensuokki* 'suomenpienhevonen' ja *standardishettis* 'tavallinen, isompi shetlanninponi'.

Erityisen isoihin hevosiin liittyviä nimityksiä ei aineistossa esiinny samassa määrin kuin pieniä hevosia kuvaavia, esimerkiksi *pikku*-alkuisia yhdyssanoja. Sellaiset metaforan tapaiset nimitykset kuin *sotanorsu* ja *sotahevonen* kuitenkin luultavasti tarkoittavat aika isoa, raskasrakenteista hevosta, etenkin *sotanorsu*. *Sotahevonen* saattaa liittyä erityisesti suomenhevoseen ja siihen, kun halutaan kuvailla vanhanaikaista rotutyyppeä, joka on ehkä raskasrakenteisempi kuin nykyajan suomenhevosekset. Nimitys viittaa siis sota-aikaan, jolloin suomenhevosia vielä käytettiin sotahevosina. Toisaalta *sotahevonen* ei välttämättä suoraan kerro rakenteesta vaan myös luonteesta ja siitä, sopiiko hevonen käyttötarkoitukseltaan ravihevoseksi. *Raviurheilu*-alueen keskustelussa ”Suomenhevosten synkkä viikonloppu” eräs keskustelija vertaa suomenhevosta muihin pohjoismaisiin ravihevosiin näin:

jäläkeläiset eivät riitä pohjoismaisella tasolla, periyttävät *sotahevosia*:
eivät säiky pammauksia, jaksavat vettä, tarkenevät pakkasesa (Rv2)

Sotahevosen tapainen nimitys on myös kerran aineistossa esiintyvä *kyntötamma*, joka liittyy myös keskusteluun suomenhevosista. Kirjoittaja ei tarkoita sillä kirjaimellisesti kyntötammaa, siis hevosta, joka olisi käytössä työhevosena kyntämässä peltoa, vaan jonkinlaista huonoa ja ravihevoseksi kelpaamatonta hevosta. Tällaisista ilmauksista on kuitenkin vaikea sanoa, paljonko ne oikeastaan kertovat hevosen rakenteesta ja ulkonäöstä, vai liittyvätkö ne enemmän käyttötarkoitukseen.

Muita hevosen rakennetta kuvaavia nimityksiä ovat *kenokaula* ja tämän lyhennys *keno*. Näillä kirjoittaja tarkoittaa lämminveristä ravihevosta, joka on suomenhevosiin verrattuna kevytrakenteinen ja ohutkaulainen, ”kenokaula”. *Elintasoponi* taas tarkoittaa ilmeisesti liian lihavaa ponia. Tätä ilmausta käyttänyt keskustelija selittää asiaa itse näin:

Sehän se että suomessa ponin pitää olla pyöreä tai muuten tulee moitteita siitä että on hiukan kuiva tai jonkun mielestä liian laiha. Suomessa meillä ikävä kyllä on ns. *elintaso poneja* jotka ovat reilusti liian ”runsas muotoisia” verrattuna siihen jalkojen luustoon joka raskaan rungon massan alla näyttää liian hennolta. (Hk2)

Vinttikoirra on metaforinen ilmaus hoikasta ja kevyestä, vinttikoiran mallisesta hevosesta, ja *sporttis* puolestaan slangisana sporttisen mallisesta, kevytrakenteisesta hevosesta. *Sporttis*-nimitykseen voi rinnastaa myös nimitykset *urheiluhevonen* ja *urheiluponi*, jotka kertovat enimmäkseen hevosen käyttötarkoituksesta, mutta mahdollisesti jotain myös rakenteesta. *Urheiluponi* tai *-hevonen* saattaa olla esimerkiksi hoikempi, pitkäjäalkaisempi ja muutenkin kevytrakenteisempi kuin vaikkapa kylmäverinen työhevonen.

Kiinnostava nimitys on *tupsujalka* ja sen erilaiset rinnakkaiset nimitykset: *tupsu*, *tupsujalkaori*, *tupsujalkatamma* ja *tupsukka*. Näitä nimityksiä esiintyy erityisesti eräässä *Hevoskasvatus*-osion keskusteluketjussa, ”tupsujalka-harrastelua vol5”. Lisäksi näitä on käytetty eräässä *Raviurheilu*-osion keskustelussa, jossa puhuttiin suomenhevosesta verrattuna muihin kylmäverihevosiin ravihevosina. Nimitys kuvailee konkreettisesti sellaista hevosta tai ponia, jolla on ”tupsujalat”, erityisen tuuheat ja pitkät karvat jalkojen alaosassa eli vuohisessa. Foorumikeskustelujen perusteella vaikuttaa siltä, että *tupsujalalla* viitataan nimenomaan tiettyihin rotuihin, joiden ominaisuuksiin tällaiset jalat kuuluvat. ”Tupsujalka-harrastelua vol5”-ketjussa mainitaan ainakin friisiläishevonen, irlannincob, shirehevonen, dalesponi ja ylämaanponi. Näillä roduilla onkin yleisesti tällaiset jalat (McBane – Douglas-Cooper 1991: 92; Frowen – Baker 2002: 83–84.). Raviurheilun puolella taas vaikuttaa siltä, että *tupsujalka* viittaa norjalaiseen tai ruotsalaiseen kylmäverihevoseen. Esimerkkejä keskusteluista:

mulla oli *tupsujalka* (irlannincob) tamma jonka kanssa kisasin metriä. :) hyppäsi yksittäisenä mitä vaan :) rakasti hyppäämistä ihan mielettömästi, vaikkakin oli vain 142cm korkea. ihmeen hyvin noi *tupsutkin* hyppää :) (Hk7)

muita tupsujalkaisia kuin *irlannincobeja*, *risteytyksiä* ja *friisiläisiä* jollakulla? Muita työhevosrotuja kuin *shireä*? Tiedättekö Onko suomessa *dalesponeja*? entä *ylämaanponeja*? (Hk7)

Nimetkää *tupsujalkatamma*, josta on Velin Vinkeen ohittajaksi??? Tai vaikka Vipotiinankin? (Rv2)

Aineistossani esiintyy lisäksi monia metaforisia ilmauksia ja yksittäisiä, hieman epäselviä tapauksia, jotka ehkä jollain tavalla kuvailevat myös hevosen ulkonäköä tai oikeastaan antavat mielikuvia ulkonäöstä. Tällaisia ovat ainakin *liitokavio*, *luukasa* 'laiha hevonen', *matokasa* 'huonokuntoinen hevonen, jolla on matoja', *teuras* ja *raato*.

3.3. Hevosen käyttötarkoitus

3.3.1. Hevosurheilun lajit

Monet hevosten nimityksistä viittaavat käyttötarkoitukseen ja esimerkiksi lajiin, jota hevosella harrastetaan. Nykyään Suomessa on olemassa useita erilaisia urheilulajeja, joissa välineenä käytetään hevosta. Jotkut näistä lajeista ovat suosittuja ja esiintyvät usein myös aineistossani, toiset ovat marginaalisia eivätkä välttämättä tule esiin aineistossani ollenkaan. Karkeasti hevoset voidaan jakaa käyttötarkoitukseltaan kahteen ryhmään: ratsuhevosiin ja ravihevosiin. Käsittelen tässä luvussa ensin ratsuhevosia ja sitten raviurheilun hevosiä.

Ratsuhevosiin viitataan usein yhdyssanoilla, joissa jompikumpi osa on *ratsu* ja toinen tarkentaa esimerkiksi rotua tai muuta ominaisuutta. Tällaisia ratsun nimityksiä ovat *ratsulämpäri*, *lv-ratsu* 'ratsuna käytettävä lämminverinen ravihevonen', *ratsuori*, *ratsupelle*, *ratsuruuna*, *ratsusuokki*, *suokkiratsu* 'suomenhevonen, ratso' *ratsutäykkäri* 'täysiverihevonen, ratso'. Lisäksi aineistossa esiintyy sana *ratsuvarsa*, joka tarkoittaa varsaa, joka ei vielä ole ikänsä takia ratsastuskäytössä, mutta nimitys kuvaa tulevaa käyttötarkoitusta. Kiinnostava ilmaus on erään kirjoittajan käyttämä *ratsuratsu*, jonka tarkoitus lienee tähdentää kunnollista, varsinaista ratsua.

Ratsastuksessa on kolme olympialajia: kouluratsastus, esteratsastus ja kenttäratsastus, johon kuuluu koulu- ja esteosuuksien lisäksi maastoosteisuus (SRL 2010: Lajit). Näistä lajeista keskustellaan myös foorumilla, etenkin suosituimmista, koulu- ja esteratsastuksesta. Kouluratsastushevosiin viittaavat nimitykset *kouluhevonen*, *koulumenestyjä*, *kouluori*, *kouluratsu* ja *koulutaituri*. Myös GP-hevonen ja GP-heppa 'Grand prix -tasoinen, korkeatasoinen kilpahevonen' viittaa ainakin tämän aineiston esimerkeissä juuri kouluratsastukseen.

Esteratsastukseen viittaavat ilmaukset *esteheppa*, *estehevonen*, *estehyppääjä*, *estemestari*, *esteori*, *esteponi*, *esteratsu*, *estetamma*, *estetykki* 'hyvä estehevonen', *huippuestehevonen* ja *hyppääjä*. Eräs kirjoittaja on käyttänyt nimitystä *hc-estehevonen*. *Hc* on luultavasti lyhenne sanoista

hard core 'kova kama' (Paunonen 2001 s.v. *hard core*). *Hc-estehevonen* on siis "kovaa kamaa", kovan luokan estehevonen.

Kenttäratsastushevosia taas ovat *kenttähepo*, *kenttähevonen*, *kenttäkilpailuhevonen*, *kenttäpolle*, *kenttäratsu* ja *kenttätykki*. Yhdyssanojen produktiivinen käyttö näkyy näissä nimityksissä, koska juuri tällä tavalla voidaan yhdistää esimerkiksi määriteosaan *kenttä* mikä tahansa hevosta tarkoittava variantti. Tässä aineistossa ei ole esimerkiksi *kenttäheppaa* tai *kouluponia*, mutta luultavasti tällaisiakin yhdistelmiä voidaan muodostaa. Toisaalta kaikki yhdistelmät eivät välttämättä ole mahdollisia tai ainakaan yhtä todennäköisiä. Sanaa *tykki* käytetään sekä esteratsusta että kenttäratsusta. Yleispuhekielessä *tykin* merkitys voi olla 'järeä, tehokas kone, moottori, auto tms.' (Jarva – Nurmi 2006 s.v. *tykki*). Vastaavassa merkityksessä sitä voidaan käyttää myös hevosesta. Aineistoni perusteella se vaikuttaa melko vakiintuneelta, koska se esiintyy useamman kerran. On kuitenkin mielenkiintoista, että sitä ei ainakaan tässä aineistossa käytetä kouluratsusta. Este- ja kenttäratsastus ovat vauhdikkaampia lajeja kuin rauhallinen kouluratsastus, joten ehkä nimitys *tykki* ei yhtä hyvin sovi kuvaamaan kouluhevosta.

Ratsastuksen muita, pienempiä lajeja ovat matkaratsastus, lännenratsastus, vammaisratsastus ja vikellys eli eräänlainen voimistelu laukkaavan hevosen selässä. Ratsastuksen lajeihin lasketaan myös valjakkoajo, eräänlainen taito- ja maastoestekilpailu, jossa hevoset eivät tosin ole ratsastettuina vaan valjastettuina kärryjen eteen. (SRL 2010: Lajit.) Aineistossani esiintyy vain pari näihin lajeihin viittaavaa nimitystä: *valjakkohevonen* ja *länkkärihevonen* 'lännenratsastushevonen'. Lisäksi harvinaiset nimitykset *entinen laukkuri* 'entinen laukkahevonen' ja *laukkahevonen* viittaavat laukkakilpailuihin, joiden vähäistä perinnettä Suomessa käsittelin johdannossa.

Ravihevosista on aineistossani käytetty nimityksiä *ajohevonen*, *juoksija*, *ravihevonen*, *raviori*, *ravitamma*, *ravivarsa*, *ravuri*, *ravuritamma* ja *treenihevonen*, joka tarkoittaa tässä kontekstissa raveihin treenattavaa hevosta. Kilpailevaa ravihevosta tarkennetaan muun muassa nimityksillä *starttari*, *starttihevonen* ja *starttiravuri*, jotka viittaavat siihen, että hevonen käy "star-teissa" eli ravikilpailujen lähdöissä. *Iltaravihevonen* ja *iltaravivarsa* taas ilmaisevat sellaista ravihevosta, joka kilpailee arkipäivinä ns. iltaraveissa, mutta ei viikonloppuisin. Yleensä viikonloppuisin järjestetään isompia ravitapahtumia päiväsaikaan, ja viikon tärkeimmät ravit eli V75-ravit ajetaan lauantaisin. Iltaravihevonen ei siis ole kovin korkeatasoinen ravihevonen. Nimitys *tähtijuoksija* puolestaan tarkoittaa tietynlaista hyvää ravihevosta: suomenhevosta, joka on ravanut kilometrin keskimäärin alle puolentoista minuutin ajassa (1.30). Nykyään noin 200 uutta suomenhevosta saavuttaa tähtijuoksijan ajan vuosittain. (Vuolukka 2003.)

Ravihevosilla ei varsinaisesti ole eri lajeja, kuten ratsastuksessa, mutta ravikilpailuissa eri hevosrodut kilpailevat eri sarjoissa. Suomenhevoset ja lämminveriset juoksevat omissa lähdöissä, ja näiden lisäksi nykyään on olemassa jonkun verran raviponitoimintaa, joka koskee lähinnä shetlanninponeja (Pesu 2008: 168–171). Rotua onkin tähdennetty nimityksissä *ravilämppäri*, *lämppäriravuri* 'lämminverinen ravihevonen' ja *raviponi*. Eri rotujen ravilähtöjen lisäksi raveissa ajetaan nykyään myös montélähtöjä, joissa hevosilla on ratsastajat eikä kärriä (Pesu 2008: 160). Aineistooni ei kuitenkaan osunut yhtään montéhevosiin liittyviä nimityksiä, eikä raviratsastus olekaan yhtä suosittua kuin perinteiset ravit.

Keskusteluissa on paljon esillä myös entisiä ravureita, joilla tarkoitetaan joko suomenhevosta tai lämminverisiä ravihevosta, jotka ovat ennen olleet ravikäytössä mutta ovat siirtyneet ratsastuskäyttöön. Käytettyjä nimityksiä ovat *entinen ravihevonen*, *entinen ravuri*, *ex-ravuri*, *ex-ravuriputte* 'entinen ravuri, suomenhevonen', *ex*, *exä*. Rodultaan suomenhevoseen viittaavat *ex-ravuriputte*, *ex-ravurisuokki* ja *suokkieksä*. Lisäksi eräs kirjoittaja käyttää ilmeisesti vahingossa ilmausta *ex-lv*, kun tarkoittaa entistä ravuria, joka on rodultaan lämminverinen. Kirjainyhdistelmä voisi olla mahdollinenkin, jos sanan *ex* ajattelee tarkoittavan entistä ravuria. Kirjoittajalle kuitenkin kommentoidaan ikään kuin hän olisi tarkoittanut "entistä lämminveristä", ja kirjoittaja myös itse kommentoi asiaa:

ravureita on käytetty muissa hevosmaissa paljonkin ratsuina ja jalostuksen lisänä. Omani amer-ransk *ex-lv* oli nyt PM:ssä Suomen joukkueessa.

Ex-ravuri ehkä mutta ei *ex-lv* voi olla? :) Onnea menestyksestä.

Hieno huomio "sivukomentilla"... :D Anteeksi mokani, laitetaanko tämän pirullisen flunssan piikkiin? (Hk2)

Ravihevosiin liittyvät lisäksi nimitykset *pullari*, *toppari* ja *laukkuri*, jotka kaikki tarkoittavat jollakin tapaa hankalaa tai ongelmallista ravuria. *Laukkuri* on ilmeisesti ravihevonen, jolla on tapana laukata ravikilpailuissa, vaikka ainoa sallittu askellaji on ravi. *Toppari* on arkikielinen muoto sanasta *stoppari* 'pysäytin' (KS s.v. *toppari*). Perussanakirjassa mainitaan verbi *topata* 'seisauttaa, pysäyttää; pysähtyä' (PS s.v. *topata*). Ravislangissa *toppari* on "hevonen, joka ei halua voittaa. Toppari hiljentää hyvissä ajoissa ennen maalia vauhtiaan välttyäkseen voittamasta" (Aaltonen ym. 1982). *Pullari* taas on hevonen, joka painaa ohjille, pyrkii liikaa eteenpäin ja kuluttaa voimansa liian aikaisin ravilähdössä (Aaltonen ym. 1982). Ilmaus esiintyy *Raviurheilu*-alueella

kahdessa keskustelussa, ja *pullaria* kuvaillaankin jotenkin kuumaksi ja ongelmalliseksi, jota joutuu rauhoittelemaan ajaessa. *Pullari* saattaisi olla johdos englannin *pull*-verbistä ja tarkoittaa hevosta, joka ”vetää” ohjaksista ja ohjastaja joutuu siksi rauhoittelemaan sitä.

3.3.2. Kilpa- ja harrastehevokset

Nimitykset jakaantuvat usein sen mukaan, puhutaanko kilpailevista hevosista vai harrastuskäytössä olevista hevosista. Johdannossa mainitsin, että hevosalan slangia on vaikea jakaa joko ammattislangiksi tai harrastusslangiksi, koska hevosalan toimijat ovat sekä ammattilaisia että harrastajia monella eri tasolla. Samalla tavalla hevosetkin saattavat olla urheiluhevosiä, jotka kilpailevat lajiensa huipulla, tai yksinkertaisesti lemmikkejä, joiden käyttötarkoitus ei ole sen ihmeellisempi kuin tavallisella koiralla tai kissallakaan. Suurin osa hevosista on jotain tältä väliltä.

Kilpaileva hevonen voi olla *kilpahevonen*, *kilpailuhevonen*, *kilpaheppa*, *kilpaponi*, *kilparatsu*, *kilparavuri*, *kilpatamma* tai *kilpuri*, joka vaikuttaa liittyvän vain raviurheilun slangiin, koska sitä on käytetty kolmessa *Raviurheilu*-osion keskustelussa mutta ei kertaakaan *Ratsastus*-osiossa. Kisa-alkuisia yhdyssanoja ovat *kisaheppa*, *kisahevonen*, *kisakaveri*, *kisakiituri*, *kisapeli*, *kisapolle*, *kisaponi*, *kisaponiristeytys*, *kisavuono* ’kilpaileva norjanvuonohevonen’ ja *kisaratsu*.

Usein tiettyyn lajiin viittaavia nimityksiä käytetään siinä merkityksessä, että kyseessä on kilpaileva, tietyn lajin hevonen, kuten *huippuestehevonen*, *koulumenestyjä* ja *tähtijuoksija*. Lisäksi on käytetty sellaisia hyvää hevosta kuvaavia nimityksiä, joissa lajia ei mainita: *huippuhevonen*, *huippukaakki*, *huippuponi*, *huippuyksilö*, *laaturatsu*, *menestyshevonen*, *suoritushevonen*, *suoritusponi*, *tykki*, *urheiluhevonen* ja *urheiluponi*. Oreihin ja tammoihin viittaavat nimitykset *laatuori*, *laatutamma* ja *huippuori* voivat viitata kilpailumenestyksen ohella myös jalostukseen, jota käsittelem luvussa 3.3.3.

Menestymistä kuvaavat myös nimitykset *rusettihai* ja *ruusukehirmu*. Näissä nimityksissä viitataan palkintoruusukkeisiin ja -rusetteihin, joita jaetaan kilpailuissa sijoittuneille. Eräs keskustelija sanoo hevosensa olevan *wnb. kisaponi*, joka ilmeisesti tarkoittaa *wannabe-kisaponia*. Paunosen slangisanakirja tuntee *hard coren*, mutta sanaa *wannabe* ei ole siinä eikä muissakaan käyttämissäni sanakirjoissa. Wikipedian sanakirjassa, Wikisanakirjassa on *wannabe* ’matkija, jonkun tai jonkin jäljittelijä’ (Wiki 2010). Pelkkä ”matkija” tai ”jäljittelijä” ei kuitenkaan riitä kuvailemaan sanan merkitystä. *Wannabe-kisaponi* saattaa tarkoittaa myös ponia, jonka omistaja

haluaisi ponin olevan kisaponi tai josta on tulossa kisaponi. Kyseessä on melko uusi ilmaus, jolle ei ehkä löydy tyhjentävää selitystä.

Nimitys *peruskisa-pv* sisältää monimutkaisia merkityksiä. Mitä tarkoittaa tällainen ”peruskisahevonen”, ja miksi siihen yhdistetään rotu *pv* ’puoliverinen’? Rotunimitysten kohdalla mainitsin nimitykset *perus-pv*, *peruspuokki* ja *tavis-pv*, jotka kaikki esiintyvät aineistossa kerran tai kaksi. Luultavasti kyse on siitä, että ratsastusurheilussa puoliverinen (toiselta nimeltään lämminverinen ratsuhevonen) on keskeisin rotu. Toki myös poneja, suomenhevoseja ja muita rotuja käytetään ratsastukseen, mutta suurin osa aikuisten ratsastajien kilpahevosista on puoliverisiä. Kun keskusteluissa puhutaan suomenhevosten tasosta tai vaikkapa lämminveristen ravihevosten käytöstä ratsastukseen, puoliverinen on usein vertailukohde, eräänlainen ”perushevonen”. Keskustelussa ”lv ex-ravurista kenttäratsu?” eräs keskustelija kirjoittaa:

jos *ex-ravuri* on koulutettu oikein, ja osaat ratsastaa [– –] niin saat *lv*:stä oivan *kenttäratsun*. *Kenttäratsuina* on paljon *täykkäreitä* ja niiden seassa *lv* menee täysin. Molemmilla on koulukisa -osuudella *perus-pv*:itä enemmän ongelmia, mutta sitten maasto-osuudella parantavat suoritusta niin paljon, että usein voittavat koko kisan. (Rt16)

Tämä katkelma on hyvä esimerkki erilaisten nimitysten käytöstä. Tässä on huomattava, että *ex-ravuri* ja *lv* ovat synonyymisiä. Keskusteluketjun otsikossa on täsmennetty, että kyse on juuri *lv ex-ravurista*. Samaan tapaan keskusteluissa on käytetty muun muassa ilmauksia *ex-ravuriputte*, ja *suokkieksä*, kun halutaan tähdentää, että kyse on suomenhevosesta. Näissä nimityksissä rotu ja käyttötarkoitus ovat hyvin lähellä toisiaan. *Ravuri* tarkoittaa aina joko suomenhevosta tai lämminveristä ravihevosta, koska nämä ovat ne kaksi rotua, joita raviurheilussa käytetään. Toisaalta *ravuri* saattaa vielä useammin tarkoittaa lämminveristä ravihevosta, koska sana *ravihevonen* sisältyy jo rodun nimeen. Nimitys *ratsu* ei ole aivan yhtä yksinkertainen, koska ratsastukseen käytetään hyvin monia rotuja. Aineistoni perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että sanaan *ratsu* liittyy myös jonkinlainen oletus rodusta, koska ”perusratsuksi” ainakin joissakin yhteyksissä mielletään puoliverinen.

Kilpahevosen vastakohtana ovat erilaiset harrastuskäytössä olevat hevoset, joiden ympärille on muodostunut paljon erilaisia nimityksiä. Monet näistä ovat humoristisia ja kekseliäitä ja esiintyvät aineistossa vain yksittäisinä, mutta toisaalta näissä näyttää toistuvan tiettyjä elementtejä, kuten viittaukset maastoratsastukseen. Käytettyjä nimityksiä ovat *harrastehevo*, *harrastehevonen*, *harrastekaveri*, *harrastekopukka*, *harrasteluponi*, *harrastepeli*, *harrastepolle*, *harraste-*

poni, harrastepuskapolle, harrasteratsu, kotiharrastehevonen tai kotiharrastepolle. Sanaa *puska* käytetään tietyssä merkityksessä, ja se toistuu nimityksissä *puskaheppa, puskapolle, puskaratsu* ja *puskatamma*. Tämä saattaa olla lähtöisin siitä, että harrastehevosta käytetään usein maastossa ratsastukseen eli niillä ratsastetaan metsässä ja ”puskassa”. Ilmaus vaikuttaa vakiintuneelta, koska sitä käytetään ja varioidaan niin paljon. Lämminveriseen ravihevoseen viittaavat nimitykset *puska lv, puskalämppäri ja puskalämppä*, ja puoliveristä tarkoittaa *puskapeevee*. Eräs keskustelija on jopa lyhentänyt ilmauksen pelkäksi sanaksi *puska*. Tämä esiintyi keskustelussa ”linkittää kuvia hienoista lv-RATSUISTA”, jossa keskustelijat sitten kommentoivat linkitettyjä hevosia:

Kaikki linkittää jotai *puskalämppäreitä* vaikka alottaja pyys kuvia lämminverisestä ratsuhevosesta eli PUOLIVERISESTÄ.

Alkupään hevoset oli kyllä todella *puskia!* (Rt26)

Puskahevosten ohella maastoratsastukseen viitataan useissa muissakin nimityksissä: *maastoiluheppa, maastoheppa, maastohevonen, maastokaveri, maastomopo, maastonakki, maastopolle ja maastoratsu*. Rauhalliseen, ei kovin tavoitteelliseen ratsastukseen viittaa myös *köpöttely* ilmauksissa *köpöttelypolle ja köpöpolle*. *Sunnuntairatsu* on verrattavissa sellaisiin ihmistä tarkoittaviin nimityksiin kuin *sunnuntaihihtäjä* ’hihtäjä, joka käy (vain) sunnuntaina hiihtämässä; (tottumaton) harrastelijahihtäjä’ (NS s.v. *sunnuntaihihtäjä*). Hevonen voi olla myös *joutilas, joutilastamma* tai *joutohevonen*. *Seuraheppa* saattaa viitata siihen, että hevosta pidetään esimerkiksi kotipihassa toisen hevosen seurana, koska hevoset laumaeläiminä yleensä tarvitsevat seuraa. Seurahepan käyttötarkoitus siis on olla seurana toiselle hevoselle ja toisaalta myös seurana omistajalle. Eräässä keskustelussa taas on käytetty nimityksiä *käyttöhevonen ja käyttöponi*, kun ilmeisesti on haluttu korostaa sitä, että hevosella on joku käyttötarkoitus, ehkä ratsastuksessa, eikä se ole pelkkä joutohevonen tai seurahevonen.

Muutamissa nimityksissä toistuu sana *pulla*: *pullahevonen, pullaponi, pullapää, pullasuokki* ’suomenhevonen’. Näillä tarkoitetaan joutohevosta, vähäisellä käytöllä olevaa, huonokuntoista ja sen takia ehkä lihavaa hevosta. Sanakirjassa on *pullahiiri* ’leik. makealle perso ihminen, herkkusuu’ (PS s.v. *pullahiiri*). *Pullahevonen* ei ole aivan suoraan verrattavissa tähän, sillä vaikka se voi olla herkkusuu ja makealle perso, nimitys liittyy myös hevosen käyttötarkoitukseen. *Pullaponilla* tai *pullahevosella* ei ole varsinaista käyttötarkoitusta, tai käyttötarkoitus on se,

että omistaja käy antamassa hevoselle ruokaa ja herkkuja, ”pullaa”. Näihin rinnastuu myös hie-
man epäselväksi jäävä nimitys *ranskanpulla*, jonka merkitystä pohdin luvussa 3.2.3.

3.3.3. Jalostushevoset

Etenkin *Hevoskasvatus-* ja *Raviurheilu-*alueiden keskusteluissa esiintyy paljon myös jalostuk-
seen ja kasvatukseen liittyvää sanastoa. Eri hevosrotujen jalostus on nykyään Suomessakin mel-
ko järjestelmällistä ja ammattimaistakin toimintaa, mutta toisaalta kuka tahansa harrastelijakin
voi astuttaa tammansa ja ryhtyä varsan kasvattajaksi. Jalostukseen liittyy rotuyhdistystoimintaa,
näyttelyitä ja kantakirjaustilaisuuksia, ja vain tietyt oriit hyväksytään virallisesti jalostukseen ja
vain tietyt hevoset hyväksytään kunkin rodun kantakirjaan. Lisäksi kasvatukseen liittyy keskus-
telua värien, rotutyypin ja suorituskyvyn periytymisestä.

Aineistossa esiintyy kasvatukseen käytettävistä hevosista nimityksiä *siitosheppa*, *siitos-
tamma*, *siitosori* ja *jalostusori*. Rodun kantakirjaan hyväksytyjä hevosia tarkoittavat ilmaukset
kantakirjaori, *ktk-ori* ja *ktk-tamma*. *Kantaori* ja *kantatamma* taas viittaavat ilmeisesti jonkun ro-
dun tai suvun tärkeään vaikuttajaan samaan tapaan kuin esimerkiksi ihmiseen viittaava *kantaisä*
'suvun vanhin tunnettu esi-isä' (KS s.v. *kantaisä*). Ehkä harrastelijamaiseen ja pienimuotoiseen
kasvatukseen liittyvät nimitykset *kotisiitoshevonen*, *kotisiitosori*, *kotiori* ja *halpisori*, joka viittaa
oriin, jonka astutusmaksut ovat halvat. Vastaavasti syntyvä varsa voi olla *halp(p)isvarsa* tai *koti-
kasvatti*. Hyviä ja kenties kuuluisia jalostushevosia taas ovat *laatuori*, *laatutamma*, *muotiori* 'ja-
lostusori, jonka käyttäminen on muodissa' ja *suoritusperiyttäjä* 'hyvien suoritushevosten periyt-
täjä'.

Jalostushevosen nimitys voi liittyä myös tiettyyn rotuun, kuten *puokkijalostusori* 'puoli-
verinen jalostusori' ja suomenhevoseen viittaavat *ratsusuokkijalostusori*, *R-ktk-ori* ja *R-ori*. Kir-
jain *R* tarkoittaa tässä kontekstissa suomenhevosen neljästä jalostussuunnasta ratsuhevosta. Mui-
ta jalostussuuntia ovat työhevonen (T), suomenpienhevonen (P) ja juoksija (J). (Ojala ym. 2007:
128–130). Suomenhevoseen liittyvät nimitykset esiintyivät keskusteluissa ”Tulevaisuuden rat-
susuokkijalostusorit vol 4” ja ”Ostin sph-tamman, astutan ensi vuonna, oria?”:

Ihan kiinnostavia *R-oreja* näyttäisi olevan testiin menossa. (Hk10)

Ysin jalka-asentoja ei taida olla yhdelläkään *R-ktk-orilla*. Piekkareilla taitaa muutama olla. (Hk8)

Piekkari tarkoittaa suomenpienhevosta, ja jalka-asennot ja testit viittaavat juuri kantakirjaustilaisuuksiin.

Jalostushevosiin viittaavat myös sellaiset ilmaukset kuin *emä*, *emätamma* ja *isäori*. Nimitykset *kantava* 'tiine, varsaa odottava tamma' ja *imettävä* 'synnyttänyt, varsaa imettävä tamma' voivat olla määritteinä, mutta joskus niitä käytetään substantiivisesti, kuten näissä esimerkeissä:

Meillä tammuska rauhoitettiin jollain aineella kun nipistettiin kaksoinen pois. Ell [eläinlääkäri] sanoi ettei tämä aine ole vaarallista kantavalle/alkiolle. Kyllä ell:t tietävät sopivat "mömmöt" *kantavalle*. (Hk3)

Meillä syö varsat 2 kpl ja *imettävä* sekä joutilas kaikki Tallipro Basicia oman tarpeensa mukaan. Varsat saa 2,5-5dl, ostan 5 säkin erissä eikä tämä ole omaa taloutta vielä kaatanut. (Rv5)

Hevoskasvatukseen liittyy olennaisesti näyttelytoiminta, joten myös nimitykset *näyttelyhevonen* ja *näyttelyteke* 'ahaltek-rotuinen hevonen, joka on näyttelykäytössä' voi yhdistää jalostushevosiin. Yksittäinen nimitys *allroundori* taas liittyy siihen, minkä lajin jalostusorista on kyse. Nimitys esiintyi keskustelussa "Mikä ori tori-hannover tammalle":

Muita mielipiteitä en osaa antaa, kun en tiedä haetko *koulu-*, *este-* vai *allroundoria*.

Kouluoriitten lisäksi saa ehdotella toki *allround orejakin* mikäli mieleen tulee joitakin vartenotettavia vaihtoehtoja:) (Hk6)

Kouluori ja *esteori* voivat viitata tällä tavalla ratsastuskäytön lisäksi siihen, että kyseessä onkin tietyn lajin jalostusori. *Allroundori* puolestaan tarkoittaa jonkinlaista moneen lajiin sopivaa peirittäjää. Ilmauksessa on ilmeisesti kyse suorasta lainasta englannista, jossa sanan *all-rounder* merkitys on 'A versatile person, able to do many things well; used especially in reference to being good at various sports' (Wiktionary 2010). Tässä sanakirjamääritelmässä on mainittu juuri osaaminen useissa urheilulajeissa, ja samaan tapaan nimitystä voi käyttää hevosesta, joka on hyvä useissa lajeissa. Eräässä keskustelussa taas käytettiin ilmauksia *työöri* ja *raviori*, jotka siinä liittyivät taas suomenhevosen jalostussuuntiin työhevosenä ja ravihevosenä. Etenkin oreista kes-

kustelu tällä tavalla vaikuttaa olennaiselta, koska yksittäisen orin merkitys jalostuksessa on aina suurempi kuin tamman.

3.3.4. Muita käyttötarkoituksia

Edellä käsiteltyjen käyttötarkoitusten lisäksi keskusteluissa on mukana joitakin harvinaisempia ja yksittäisiä käyttötarkoituksia. Tällaisia ovat perinteiseen työhevöskäyttöön viittaavat *työhevonen* ja *työöri*, *vaunuhevonen* sekä *terapiaratsu*, joka tarkoittaa ratsastusterapiassa, eräässä uudehkossa fysioterapian muodossa käytettävää hevosta. Eräässä keskustelussa esiintyy *sirkushevonen*, kun aiheena ovat venäläiset ahalteke-hevoset, joita on käytetty sirkushevosina.

Ratsastuskoulujen opetushevosiiin eli ratsastustunneilla käytettyihin hevosiin viitataan sanoilla *opetushevonen*, *opetusponi*, *tuntihevonen*, *tuntipolle*, *tuntiponi*, *tuntiratsu* ja *tuntsari*. Hevonen voi olla myös *opetusmestari*, *oppimestari* tai jopa *opettaja*. Näillä nimityksillä ei kuitenkaan välttämättä tarkoiteta ratsastuskoulun hevosta vaan sellaista osaavaa ja kokenutta, yleensä vanhempaa ratsua, joka voi auttaa kokemattomampaa ratsastajaa kehittymään. Toisaalta *opettaja* ei aina ole vanha ja kokenut, vaan myös vaikea ratsu voi ”opettaa” ratsastajalle paljon. Esimerkiksi keskustelussa ”Hienoin hevonen/poni jolla olet mennyt?” kirjoittajat kuvailevat näitä hevosia:

oma *opetusmestarini* Grey Silver <3 entinen aluetason *esteponi*, jonka ostin kun se oli 20vuotias, nyt *pappa* on 30 :) (Rt17)

Toinen *opettajani* oli *ruuna* Myrton, joka hankalan tai ennemminkin haastavan luonteensa vuoksi oli loistava *kisakaveri* ja *rusettihai*. (Rt17)

Nämä esimerkit ovat rajatapauksia siinä, onko sanoja *opetusmestari* ja *opettaja* käytetty varsinaisesti nimityksenä vai kuvaillaanko niillä vain tiettyä hevosta. Sanaa *opetusmestari* on käytetty muissa keskusteluissa selkeämmin nimityksenä, esimerkiksi erään keskustelun otsikossa: ” Onko kenelläkään myynnissä ’opetusmestaria?’” ja viesteissä, joissa keskustellaan yleisellä tasolla opetusmestareista. Sana *opettaja* taas esiintyy vain tässä yhdessä viestissä, eikä sitä ehkä käytetä varsinaisena hevosen nimityksenä, mutta otin sen kuitenkin esille tässä muiden samantapaisten ilmausten yhteydessä.

Muita aineistossani esiintyviä nimityksiä ovat *juniorihevonen* ja *junnuheppa*, jotka tarkoittavat juniori-ikäiselle eli 14–18-vuotiaalle kilparatsastajalle sopivaa hevosta (SRL 2010: Säännöt). Näissä on tavallaan kyse sekä käyttötarkoituksesta että hevosen suhteesta ihmiseen, mitä käsittelen luvussa 3.4. Samaan tapaan *perhehevonen* tarkoittaa koko perheelle sopivaa, ehkä helppoluonteista hevosta, jolla koko perhe voi ratsastaa ja joka on kenties myös perheen yhteisessä omistuksessa. Se esiintyy aineistossani kerran, keskustelussa ”6500e vuonohevosesta”:

Toimivasta hevosesta kannattaa maksaa, tulee säästöinä takaisin aikaa myöten ja ratsastamisen ilo säilyy. Ensihevoseksi tai ”*perhehevoseksi*” harvoin kouluttamaton hevonen sopii, jos ei ole hevosmiestaitoa hyp-pysissä. (Rt22)

Lisäksi muutama nimitys kertoo hevosen iän ohella myös käyttötarkoituksesta: *eläkeläinen* on jo käytöstä jonkinlaiseen lepoon siirretty hevonen, *remontti* ja *remonttiratsu* taas ovat koulutusvaiheessa olevia ratsuja. Käyttötarkoitusta ja hevosen ominaisuuksia kuvaavien nimitysten lisäksi aineistossa on myös muutamia yksittäisiä ilmauksia, jotka kertovat jotain esimerkiksi hevosen terveydentilasta. Tällaisia ovat *kaviokuumeminiori* ja *kaviokuumetamma*, jotka tarkoittavat kaviokuume-nimisestä sairaudesta kärsiviä hevosia. *Kaviokuumeminiori* viittaa lisäksi minishetlaninponiin. *Stressimaharuuna* taas on ruuna, jolla on ilmeisesti stressistä johtuvia mahavaivoja. Kaikki nämä nimitykset esiintyvät aineistossa vain kerran ja ovat esimerkkejä tällaisista hetkellisistä, erikoisista nimityksistä.

3.4. Hevosen suhde ihmiseen

Osa tässä luvussa käsittelemistäni nimityksistä liittyy myös käyttötarkoitukseen, mutta tarkasteleminen nimityksiä vielä erikseen siitä näkökulmasta, miten niissä kuvataan hevosen suhdetta ihmiseen. Tällä suhteella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, millainen omistussuhde hevoseen on olemassa ja onko hevonen esimerkiksi kokonaan oma, vuokrattu joltakin toiselta omistajalta tai vaikkapa ratsastuskoulun omistuksessa oleva hoitohevonen. Tällaisellakin asialla on merkitystä keskustelussa, koska kaikilla keskustelijoilla ei ole omaa hevosta, vaan he kuvaavat suhteensa hevoseen jollakin toisella tavalla. Hevosalalla, urheilussa ja kasvatuksessa ilmenee myös useita erilaisia tapoja omistaa tai pitää vuokralla hevosia.

Aineistossani on käytetty nimityksiä *ensihevonen* 'omistajan ensimmäinen oma hevonen', *kimppavarsa* 'yhteisomistuksessa oleva varsa', *leasing-tamma* 'vuokralla oleva siitostamma', *vuokrahevonen*, *vuokraponi* ja *yksityishevonen* 'yksityiskäytössä, ei ratsastuskoulun tunti-käytössä oleva hevonen'. Hoitohevosta eli jonkun muun omistamaa hevosta, jota toinen ihminen käy hoitamassa, tarkoittavat *hoidokki*, *hoitohevonen*, *hoitoponi* ja *hoitsu*. *Ylläpitohepo* ja *ylläpito-poni* taas ovat vuokralla olevia hevosia sellaista sopimusta vastaan, että vuokraaja maksaa hevosen ylläpidon. Vuokraaja huolehtii esimerkiksi rehuista ja tallipaikasta ja muista hevosen ylläpitoon kuuluvista kuluista, mutta ei maksa hevosen omistajalle erillistä korvausta.

Hevosalan ammattilaisiin tai ainakin ammattimaiseen toimintaan viittaa *myyntihevonen*. Kyseessä on ilmeisesti myynnissä oleva, vain lyhyen aikaa myyjän tai välittäjän omistuksessa oleva hevonen, jonka myynnillä on ehkä tarkoitus saada taloudellista voittoa. *Tilausvarsa* taas tarkoittaa varsaa, jonka joku on konkreettisesti tilannut siitostamman omistajalta, eli varsa on jo ennen syntymää varattu uudelle omistajalle. Siitoshevosiin liittyvät ilmaukset *kotiori*, *kotikasvatti* ja *omakasvatti* kertovat myös siitä, mikä on ihmisen suhde hevoseen, eli esimerkiksi varsa on itse kotona kasvatettu.

Mielenkiintoinen ilmaus on *ratsastettava*, joka esiintyy tässä aineistossa kaksi kertaa. Sitä käytetään tavallisena määritteenä:

Toinen *ratsastettavani* hevonen toimii kaikissa askellajeissa moitteettomasti.. (Rt13)

Toisaalta vaikuttaa siltä, että sitä voidaan käyttää myös substantiivinomaisesti hevosen nimityksenä:

Ite ratsastin aikoinaan *ponia*, joka lopetti pukittelun aina, kun oli riittävän monesti näpsäyttänyt raipalla. No tämä nykyinen *ratsastettava* taas ei siedä raipan hipasuakaan (Rt10)

Tässä esimerkissä asian voi käsittää myös niin, että kun edellisessä virkkeessä on mainittu *poni*, myös sanalla *ratsastettava* viitataan *ratsastettavaan poniin*. *Poni*-sana on vain jäänyt pois, koska se on jo mainittu edellisessä virkkeessä. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa tulkinta, vaan *ratsastettava* saattaa tässä olla millainen hevonen tahansa, ei välttämättä poni. Kyseessä on nimitys, jolla korostetaan tietynlaista suhdetta hevoseen – tämä ei ehkä ole oma, hoito- tai vuokrahevonen vaan sellainen, jolla säännöllisesti ratsastaa. Tällaiselle suhteelle ei ehkä ole muuta sopivaa termiä, jos

hevonen ei ole varsinaisesti hoitohevonen tai vuokrahevonen. joten käytetään sanaa *ratsastettava*. Samalla nimitys ilmaisee tietysti myös käyttötarkoitusta eli hevonen on ratsu.

Eräs erityistapaus on myös *oma*. Usein kirjoittaja puhuu ensin hevosesta jollain tavalla ja viittaa sitten omaan hevoseensa pelkästään määritteellä *oma*. Näissä tapauksissa kyse ei siis ole nimityksestä, vaan sanaa käytetään odotuksenmukaisesti määritteenä:

Olen monia *hevosia* ratsastanut, monet ovat kiinni jääneet, mutta ainoastaan tämän *omani* kanssa tulee tunne, että täältä ei välttämättä selviä tippumatta. (Rt12)

Mietin myös *tamman* luonnetta ja luulen että kiitoksella pääsemme aika pitkälle..Mutta hiukan jännittää, itsellä kokemusta kyllä on 15 vuotta ja *omankin* koulutin ammattilaiseten avustuksella itse (ei tosin ikinä ollut edes koestartissa startannut..), mutta kun *oma* on aika laiskapulskea ja tämä *tamma* aika säpäkkä.. (Rt5)

Keskusteluissa on myös muutama tapaus, joissa sanaa *oma* voisi pitää nimityksenä., ja siksi olen ottanut sen aineistoon mukaan. Esimerkiksi keskusteluissa ”Kuinka hevosen takaset paremmin töihin?” ja ”PUKITTELU, Pekka/muut viisaat”:

omalla ”laiskat” takajalat, ei halua kunnolla polkea alle. NN teetätti meillä sellaisia harjoituksia että (Rt2)

itellä *oma* ei ole tollasta harrastanut..se saattaa joskus ani harvoin pukata kun raippaa laukassa käyttää mut sekin on semmonen pienen pieni pukki... (Rt4)

Toisaalta tämä *oma* voi olla viittaus aiempiin viesteihin, joissa mainitaan hevonen. Nykysuomen sanakirjan mukaan sanan *oma* yksi käyttötapa on substantiivinen, esimerkiksi puhuttaessa henkilöistä: ”rakastetusta, omaisista, ystäväistä, puoluelaisista, oman maan kansalaisista” (NS s.v. *oma*). Mielestäni sanaa voi käyttää samaan tapaan myös omasta eläimestä, ja aineistoni esimerkit voi rinnastaa tähän. *Oma* ja *ratsastettava* voivat nimityksinä rinnastua sellaisiin ilmauksiin kuin *hoitohevonen* tai *vuokraponi*, koska ne ilmaisevat suhdetta vastaavalla tavalla.

4. NIMITYSTEN MERKITYKSET JA SÄVYEROT

4.1. Synonymia

Edellisissä luvuissa on jo tullut esille, että hevosten nimityksissä käytetään vaihtelevasti hieman erilaisia muotoja ja yhdistetään esimerkiksi yhdyssanojen osia melko vapaasti. Esimerkiksi käsite *kilpahevonen* voidaan ilmaista monin eri sanoin, kun vaihdellaan perus- ja määriteosia, ja rotu lämminverinen ravihevonen on saanut monia eri nimityksiä keskusteluissa. Useimmat tässä luvussa tarkastelemani nimitykset ovat siis tulleet esille jo aiemmin, mutta pohdin tässä vielä tarkemmin synonymian käsitettä ja sitä, miten synonymia näkyy aineistossani.

Synonymialla tarkoitetaan sitä, että kahdella tai useammalla sanalla on sama merkitys. Voiko kahdella sanalla kuitenkaan koskaan olla täysin sama merkitys? Tällaista täydellistä synonymiaa esiintyy harvoin, mutta sen sijaan on olemassa lähisynonyymeja, joiden merkitys eroaa joiltakin osin. Lisäksi synonymia usein ”rajoittuu nimenomaan sanojen denotatiivisen merkityksen samuuteen, niin että kahdella tai useammalla sanalla on sama denotatiivinen merkitys mutta niihin liittyvät liitännäismerkitykset ovat erilaisia” (Kangasniemi 1997: 42).

Aineistossani on valtava määrä esimerkkejä osittaisesta synonymiasta, sillä periaatteessa kaikki keräämäni nimitykset sisältävät yhden yhteisen merkityksen: ’hevonen’. Tämän lisäksi tietystä rodusta voidaan käyttää synonyymisesti tiettyjä sanoja, kuten *putte* ja *suomenhevonen*. Ei kuitenkaan ole itsestään selvää, että esimerkiksi nämä sanat olisivat kaikkien kielenkäyttäjien mielestä synonyymeja. Sana *putte* vaikuttaa olevan melko vakiintunut, ja keskustelijat näyttävät ymmärtävän toisiaan, jos joku kesken suomenhevoseskustelun käyttääkin sanaa *putte*. Joku vähemmän aikaa hevosalalla toiminut ihminen tai joku kokonaan alan slangin ulkopuolinen henkilö ei kuitenkaan todennäköisesti osaisi tulkita *puttea* suomenhevoseksi. Ainakin kerran aineistossani esiintyy tapaus, jossa kirjoittaja ei mahdollisesti tiedä, mitä tällä *putte*-sanalla on tarkoitettu. *Raviurheilu*-osion keskusteluketjussa ”Suomenhevosten synkkä viikonloppu” keskustellaan suomenhevosten pärjäämisestä raveissa ja hieman lämminverisistäkin. Tulostamani ketjun viimeinen viesti alkaa näin:

Sori nyt vaan, mut eiks kyse ollu *SUOMENHEVOSISTA??* Missä vaiheessa keskusteluun tuli *lämminveriset?* ::D pakko myöntää et oon aivan ulapalla, joka toinen juttu on *tupsujaloista*, sitte väliin on tullu jo-

ku *putte* juttu ja loput on elitlopetin voittaja osanottaja juttuja O_O”
TIPUIN TÄYSIN ! (Rv2)

Tupsujalat viittaavat tässä keskustelussa kylmäverisiin, norjalaisiin ja ruotsalaisiin ravihevosiin. Viestin kirjoittaja kertoo itsekin olevansa ”aivan ulapalla” ja ”tippuneensa täysin”, mikä kuvaa sitä, että hän ei itse ehkä ole niin hyvin sisällä ryhmän viestinnässä kuin muut. Lause ”sitte väliin on tullu joku putte juttu” antaa ymmärtää, että kirjoittaja ei ole tiennyt *puten* tarkoittaneen juuri suomenhevosta – hänelle sana *putte* vaikuttaa oudolta. On siis mahdollista, että keskustelijat itsekään eivät tulkitse sanoja synonyymeiksi ja kielenkäyttäjien käsityksissä on eroja. Kokonaan toinen kysymys on vielä se, millaisia sävyjä ja konnotaatioita sana *putte* pitää sisällään. Pinta-puolisesti molemmat sanat tarkoittavat suomenhevosta, mutta tyyli ja sävy ovat erilaiset.

Rotuihin liittyvää synonymiaa on myös rodussa *irlannincob*, jolla on toinenkin yleisessä käytössä oleva nimitys, *tinker*. Suomen Irlannincobyhdistyksen internetsivuilla kerrotaan, että *tinker*-nimitys pohjautuu kierteleeviin ihmisiin ja mustalaisiin, joiden vaunuja irlannincobit vetivät: ”Monet olivat tinaseppiä, irlannin englanniksi ’tinceard’ (tinsmith)” (Irlannincob 2010). Kiinnostavasti tähän liittyy myös nimitys *tupsujalka*, joka ei oikeastaan ole *tinkerin* synonyymi, koska sitä käytetään muistakin tupsujalkaisista roduista. Kuitenkin sen käyttö juuri *tinkerin* tai *irlannincobin* ohella on mahdollista ja yleistä.

Nimitykset *puoliverinen* ja *lämminverinen ratsuhevonen* ovat myös synonyymisia. Tämä saattaa liittyä muiden kielten vaikutukseen, koska esimerkiksi englannissa kyseisestä ratsurodusta käytetään nimitystä *warmblood* ja niinpä suomalaisen puoliverisenkin virallinen lyhenne, *fwb*, on lyhenne sanoista *finnish warmblood* (Ratsujalostusliitto 2010). Samaan tapaan on olemassa esimerkiksi *swb*, *swedish warmblood*. Lämminverisen ravihevosen englanninkielinen termi taas on *standardbred*, mutta tästä ei ole suoraa suomennosta vaan Suomessa käytetään nimityksiä *lämminverinen ravihevonen*, *lämppäri* ja niin edelleen. Tämä asia aiheuttaakin sekaannuksia myös keskusteluissa, kun puhutaan esimerkiksi *ratsulämpäreistä*. Onko se synonyymi *lämminveriselle ravihevosele* vai *ratsuhevoselle*? Tätä käsittelemme esimerkkien avulla luvussa 5, koska näiden ilmausten merkitykset ovat herättäneet keskustelua *Hevostalli.netin* palstoillakin.

Synonymiaa esiintyy paljon käyttötarkoitusta kuvaavissa nimityksissä. Nämä ovat usein juuri yhdyssanoja, joita voidaan muodostaa lisää melko vapaasti internetkeskustelussa. Esimerkiksi *harrastehevosen* osittaisia synonyymeja ovat *harrastepolle*, *harrastepuskapolle*, *harrastekopukka* ja *harrasteratsu*. Kaikissa näissä merkitys eroaa hieman. *Ratsu* on melko muodollinen ja *polle* taas puhekielenomainen ja hiukan humoristinen. *Puskapolle* on vielä humoristisempi.

Kopukka antaa nimitykselle hieman pejoratiivisen ja negatiivisen sävyn, mutta se voi olla myös humoristinen. Jos nimitykset laitettaisiin janalle, jonka toisessa päässä olisi *kilpahevonen* ja toisessa päässä *pullaponi*, *harrasteratsu* olisi hiukan lähempänä *kilpahevosta* ja *harrastepuskapolle* olisi hiukan lähempänä *pullaponia*.

Kilpahevosten nimityksissäkin on synonymiaa ja hiukan vaihtelevia merkityksiä. Esimerkiksi *kilpailuhevonen* on aika neutraali ja asiallinen ilmaus, *kisaheppa* taas puhekielenomainen. *Huippukaakki* on kiinnostava yhdistelmä, koska yleensä pejoratiivisena pidetty *kaakki* on yhdistetty huipputason hevoseen. *Kisakiituri* ja *kisapeli* antavat vaikutelman kilpahevosesta jonkinlaisena koneena tai välineenä, *kisakaveri* taas on ikään kuin ratsastajan kaveri. Merkitys voi osittain synonyymisissa sanoissa myös tarkentua verrattuna yleisempään sanaan: *ravuri* on merkitykseltään aika yleinen, mutta sen osittaiset synonyymit *kilparavuri*, *tähtijuoksija* ja *lämpperi-ravuri* kaventavat merkitystä.

Synonymiassa on attraktiokeskuksia: asioita ja ilmiöitä, joissa esiintyy erityisen paljon synonymiaa (Kangasniemi 1997: 43). Samalla tavalla myös slangissa on attraktiokeskuksia, joiden ympärille muodostuu paljon sanoja ja synonyymeja, esim. ihmisten pejoratiivinen nimittely (Karttunen 1989). Hevosalan slangissa yksi attraktiokeskuksista onkin selvästi hevosten käyttötarkoitusta ilmaisevat nimitykset, ja nämä sisältävät myös rotuun, koulutustasoon ja kilpailumestykseen liittyviä merkityksiä.

Myös ns. yleisiä nimityksiä käytetään synonyymisesti, kuten totesin luvussa 3.1. Aineistossani jopa *poni* saattaa olla *hevosen* synonyymi, mutta nämä ovat tietysti yksittäistapauksia. Toisaalta yleisiä nimityksiä voidaan käyttää synonyymisesti, vaikka sanakirjamerkitykset ovat osittain eriäviä, kuten sanoissa *hepo*, *heppa*, *humma* ja *hevonen*. Esimerkiksi *humma* on sanakirjan mukaan lastenkielinen tai leikillinen. Seuraavassa viestissä mikään ei viittaa *humman* käyttöön lastenkielisenä tai leikillisenä:

Myös taluttaessa ääniapujen opetus kannattaa hyödyntää! Ja tuossa juoksutuksessa kannattaa se kaveri olla taluttamassa *hevosta*, alottaa ihan vaan käynnissä ja menee sen ekan kerran käynnissä jos *hummalle* tuottaa ongelmia ymmärtää juoksutuksen tarkoitusta. (Rt5)

Tällaisten esimerkkien perusteella voi todeta, että joissakin yhteyksissä on mahdollista käyttää sanoja *hevonen* ja *humma* täysin synonyymisesti. Olisi kuitenkin väärin väittää näitä täydellisiksi synonyymeiksi, koska aina on olemassa tiettyjä esiintymisympäristöjä, joissa vain toinen on

mahdollinen. Esimerkiksi tietokirjallisuudessa ja virallisissa yhteyksissä näitä ei käytetä rinnakkain, vaan tyyliin sopiva ilmaus on ehdottomasti *hevonen*. *Humma* taas esiintyy tietyissä ympäristöissä enemmän, esimerkiksi lauluissa.

Usein synonymiaa voi testata juuri sillä, sopivatko molemmat sanat korvaamaan toisensa kaikissa esiintymisympäristöissään. Kangasniemi toteaa tällaisesta testistä, että ”kun se, katso taanko synonymiehdokkuuden voivan korvata kaikissa tapauksissa toisensa, riippuu juuri siitä, mielletäänkö testattavien sanojen merkityksensamuus täydelliseksi, testin suorittaminen vaatii jo sen tuloksen tietämistä”. Testi tavallaan kumoaa itse itsensä (Kangasniemi 1997: 43). Lopulta synonymian määrittely riippuu kielenkäyttäjän omista käsityksistä: käsittääkö esimerkiksi sanat *putte* ja *suokki* synonyymeiksi vai ajatteleeko niiden merkityksessä olevan eroja. Tämä on suoraan verrannollista siihen, liittääkö kielenkäyttäjä sanoihin erityisiä konnotatiivisia merkityksiä, ja näitä merkityksiä tutkin vielä luvussa 4.3.

4.2. Metaforat

Metafora on kielikuva, jossa ilmausta käytetään kuvaamaan toista asiaa kuin mitä se tavanomaisesti tai ensisijaisesti tarkoittaa. Metaforan olemuksesta on kehitetty useita määritelmiä ja teorioita. Yksi näistä on korvaamis- eli substituutioteoria, jonka mukaan metaforassa sana tai ilmaus asetetaan toisen tilalle. (Hosiaislouma 2003 s.v. *metafora*.) Tässä aineistossa esimerkiksi sana *tamma* on korvattu sanalla *rouva*. Metaforasta voidaan esittää seuraava semanttinen kaava:

X on ikään kuin Y, suhteessa Z.

Tässä kaavassa X on puhujan tarkoittama kategoria (t. sen yksikkö) ja Y se kategoria, johon tätä verrataan. Z tarkoittaa sitä, missä suhteessa, millaisten ominaisuuksien tai piirteiden perusteella näitä kahta verrataan. (Koski 1992.) Tähän kaavaan sovellettuna *tamma* on ikään kuin *rouva*, suhteessa joihinkin ominaisuuksiin, joiden perusteella näitä verrataan. Kyseisessä hevosesä on joitakin sellaisia piirteitä, joiden takia puhuja käyttää nimitystä *rouva*. Puhujan ilmaus ei suoraan vastaa kielenulkoista todellisuutta vaan sitä, miten puhuja näkee, tulkitsee tai haluaa kuulijan tulkitsevan ilmiötä (Koski 1992).

Lisäksi on huomattava, että millä tahansa sanalla korvaaminen ei tee ilmauksesta metaforaa. On eri asia korvata sana *tamma* sanalla *tammukka*, *pikkutamma* tai *tamu* kuin korvata se sanalla *rouva*. Kyse on kategorioista ja käsitekentistä: ”tavallisesti Y ja X kuuluvat eri käsitekenttiin (domain)” (Koski 1992). Yksinkertaistettuna tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi sanat *tamma*, *ruuna* ja *kenttäratsu* kuuluvat *hevosen* käsitekenttään, kun taas *rouva*, *mies* ja *poika* kuuluvat *ihmisen* käsitekenttään. Kun hevosta nimitetään ihmisen käsitekenttää kuuluvalla sanalla, hevoseen yhdistetään sellaisia ominaisuuksia, jotka kuuluvat ihmiselle.

Hevosten metaforisissa nimityksissä toistuvat selvästi tietyt käsitekentät, kuten juuri ihmiseen liittyvä sanasto. Tarkastelen seuraavissa alaluvuissa tarkemmin metaforisia ilmauksia, jotka olen luokitellut näiden käsitekenttien mukaan **ihmismetaforiksi**, **konemetaforiksi**, **lihametaforiksi** ja **eläinmetaforiksi**.

4.2.1. Ihmismetaforat

Monet aineistossani esiintyvät metaforiset ilmaukset ovat ihmisten nimityksiä. Tällaisia **ihmismetforia** ovat esimerkiksi *vanhus*, *herra*, *neitokainen* ja *tyttö*. Ihmismetaforat kuvailevat etenkin hevosen ikää ja sukupuolta, ehkä myös luonnetta ja ulkonäköä. Metaforan merkitystä ei voi kuitenkaan tarkkaan määritellä eikä metaforaa voi täysin selittää auki. Käytetty metafora itsessään on ainoa tyhjentävä ilmaus. Jos siis hevosesta käytetään vaikkapa metaforaa *neitokainen*, lukijalle muodostuu jonkinlainen mielikuva kyseisestä hevosesta, mutta toisaalta eri lukijat voivat tulkita metaforan hieman eri tavoin.

Esimerkiksi hevosen ikää ilmaisevat jollain tavalla nimitykset *aikuinen*, *nuorikko*, *taape-ro*, *vaavi*, *vanhus* ja *eläkeläinen*. Vain joillekin hevosen ikäkausille on olemassa oma nimitys, kuten *varsa* tai *remonttiratsu*, joka tarkoittaa nuorta koulutuksessa olevaa ratsua. Siksi on ymmärrettävää, että käytetään ihmisen käsitekenttään kuuluvia nimityksiä, kun halutaan tarkemmin kuvailla hevosen ikää. Toisaalta esimerkiksi sanoja *taape-ro* ja *vaavi* käytetään *varsan* sijasta ehkä siksi, että halutaan käyttää hellittelevää nimitystä tai inhimillistää varsaa.

Oreista ja ruunista käytetään aineistossani nimityksiä *herra*, *jätkä*, *miespuolinen*, *mies*, *poika*, *poitsu*, *pojankloppi*, *pappa*, *pappasti* ja *vanhaherra*. Tammoista on käytetty ihmismetforia *mamma*, *neitokainen*, *neitonen*, *tyttö*, *tyttönen*, *rouva* ja *pikkuneiti*. Esimerkkejä aineistosta:

Tämä *poitsu* on vaan niin metka että pukittelee ympyrällä, eli mikään voltti ei auta, tuntuu että se osaa pukitella peruuttaessaankin.... (Rt4)

Nyt elokuussa piti vähän tikkailla, kun *rouva* päätti karata yhden tallin toisen tamman kanssa. (Rt18)

Kai se oma *pappastikin* on näytille laitettava :> (Rt18)

Ihmismetaforiin saattaa liittyä ainakin hellittelyä (*oma pappasti*) ja huumoria, ja niillä voidaan kuvata hevosen omaa tahtoa (*rouva päätti*) ja veijarimaista luonnetta (*poitsu on vaan niin metka*). Nämä metaforat voidaan hyvin käsittää osaksi hevosen inhimillistämistä. Kun hevosesta käytetään ihmisen käsitekenttään kuuluvia nimityksiä, siihen samalla yhdistetään muita ihmiselle kuuluvia piirteitä. Tässä tutkimuksessa en syvenny asiaan tarkemmin, mutta huomautan, että hevosesta käytetään joskus pronominia *hän* ja useita sellaisia verbejä, adjektiiveja ja ilmauksia, jotka yleisemmin kuuluvat ihmisen käsitekenttään. Aineistoni perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että pronomini *se* on edelleen paljon yleisempi kuin *hän* hevosista puhuttaessa.

Keskusteluissa on käytetty myös nimityksiä *isäori*, *oripoika*, *poikahevonen* ja *ruunapoika*, joissa yhdistyvät hevosen ja ihmisen käsitekenttään kuuluvat sanat. Lisäksi hevosen rotuun on yhdistetty ihmismetafora ilmauksissa *herrasuokki* 'suomenhevonen', *suokkiherra*, *sh-poika* 'suomenhevonen', *suokkipoika* ja *shirepoika* 'shirehevonen'. On kiinnostavaa, että nimenomaan suomenhevonen esiintyy näissä usein, ja toisaalta tammojen nimityksistä ei ainakaan tässä aineistossa löydy vastaavia ilmauksia. Tammojen nimitykset ovat tässä enemmän hellitteleviä, kuten *neitonen* ja *tyttönen*. Orien ja ruunien nimityksissä toistuu joko nuorempaa hevosta tarkoittava *poika* tai vanhempaa, ehkä arvokasta ja tietyn luonteista hevosta ilmaiseva *herra*.

Suomenhevonen saattaa toistua usein siksi, että se on yleisenä rotuna myös esillä keskusteluissa paljon, ja siksi siitä vain sattuu olemaan aineistossa myös tällaisia esimerkkejä. Toisaalta esimerkiksi puoliverisestä ja lämminverisestä tällaisia ilmauksia ei ole, joten voi olla, että jostain syystä juuri suomenhevoseen liitetään merkityksiä vaikkapa leikkisästä *pojasta* tai itsevarmasta *herrasta*. Kenties suomenhevosella on kirjoittajille tärkeämpi merkitys kuin muilla roduilla, se koetaan läheisemmäksi ja sitä inhimillistetään enemmän. Sukupuolissa olevasta erosta on vaikea tehdä päätelmiä. Miksi ei esiinny esimerkiksi *suokkirouvaa*? Voi olla, että laajemmassa aineistossa sellaisiakin nimityksiä tulisi esille – *suokkiherra* ja *herrasuokkikin* esiintyvät vain pari kertaa.

Kiintoisaa ihmismetaforissa on myös se, että niitä ilmeisesti käytetään usein silloin, kun kirjoittaja kertoo jotain omasta hevosestaan eli tietystä, yksittäisestä hevosesta. Tällaisia tapauksia ovat edelliset esimerkitkin, joissa kirjoittajat kertovat juuri omasta *poitsusta*, *rouvasta* ja *pappastista*. Toisaalta *Hevostalli.netin* keskusteluissa kirjoitetaan paljon viestejä yleisellä tasolla ja puhutaan monikkomuodossa esimerkiksi eri rotuisista hevosista, kasvatuksesta tai eri käyttötarkoituksessa olevista hevosista. Esimerkiksi keskustelussa arabihevosten kasvattamisesta yleisellä tasolla käytetään melko neutraalia sanastoa ja viitataan hevosiin esimerkiksi sanoilla *ori*, *varsa*, *arabi* ja *risteytys*. Ihmismetforia taas esiintyy vaikkapa keskusteluketjuissa ”Hienoin hevonen/poni jolla olet mennyt?” ja ”Esittele oma lämminverisesi”:

Sellainen pv-tamma, oisko nyt noin 9-vuotias, Grandiosa... Tuli viime vuoden loppupuolella tai tämän vuoden alussa Suomeen Saksasta kait :) nyt en oo pitkään aikaan *neitokaista* nähnyt, toivottavasti sai hyvän kodin! (Rt17)

Ite olen hiukan yrittänyt koulutella kun minulle tullessa oli melkoinen menijä... tai ei *herra* ole omani mutta ylläpidossa :D (Rt18)

Näissä viesteissä kirjoittajat kuvailevat jotakin tiettyä, yksilöllistä hevosta. Lisäksi kyseessä on hevonen, joka on vieläpä kirjoittajalle itselleen ollut tärkeä ja läheinen. Ihmismetaforien käytöllä ja hevosen inhimillistämällä saattaa hyvinkin olla yhteys siihen, mikä on kirjoittajan suhde hevoseen, ainakin joissakin tapauksissa. Ihmismetaforilla yksilöidään ja kuvaillaan juuri tiettyä hevosta.

4.2.2. Konemetaforat

Konemetaforilla tarkoitan ilmauksia, joissa hevonen yhdistetään erilaisiin laitteisiin ja ajoneuvoihin. Hevonenhan on eräänlainen kulkuneuvo kuten autokin, joten näitä on luontevaa verrata. Kyse ei ole mitenkään uudesta ilmiöstä, sillä esimerkiksi *karvaoppele* hevosta tarkoittavana on esiintynyt jo 1940–60-luvuilla, *kaurafoortti* 1920–30 ja *kauramoottori* 1910–70 (Paunonen 2001 s.v. *karvaoppele*, *kaurafoortti*, *kauramoottori*). Tällaiset ovat jo kuolleita metaforia eli kliseytenä, haalistuneita ja kalvenneita ilmauksia (Hosiaislouma 2003 s.v. *metafora*).

Omassa aineistossani esiintyvät metaforat *maastomopo*, *kisakiituri*, *kisapeli*, *pelii*, *kulkupeli*, *menopeli*, *harrastepeli* ja *ohjus*. Nämä ilmaukset antavat tiettyjä mielikuvia hevosesta, esimerkiksi *kiituri* ja *ohjus* viittaavat erityisen nopeaan hevoseen. Esimerkkejä keskusteluista:

Ponin huippunopeus on taas tälle vuodelle testattu. Nopee *pelii* on tädillä :D *Ohjus* suorastaan. (Hk2)

Starttarit saa 6l kauraa,2l kilparehua,1l turvotettu pellava n.15kg/heinä. Kaura/heinä analisoitu ja hevoset kiittäviä,jaksavia *pelejä*. (Rv3)

Peli-sana tuntuu olevan suosittu, koska se esiintyy useassa keskustelussa ja lisäksi erilaisten yhdyssanojen perusosana. Ensimmäisessä esimerkissä kutsutaan *ohjukseksi* nopeaa ponia, ja jälkimmäisessä *pelii* yhdistetään *starttariin* eli kilpailevaan, hyväkuntoiseen ravihevoseen. Sanalla *pelii* on useita merkityksiä, joista yksi on juuri kulkuväline, laite, vehje, kapistus tms. (PS s.v. *pelii*). Kielitoimiston sanakirjassa mainitaan esimerkkinä käytöstä myös ”Ajo-, hevospeli” (KS s.v. *pelii*). Sanan merkitystä hevosalan slangissa tuntuu kuvailevan myös se, minkälaisia määritteitä sanan edessä käytetään. Edellä mainituissa esimerkeissä puhutaan *nopeasta pelistä* sekä *kiittäivistä, jaksavista peleistä*. Lisäksi on käytetty ilmausta *todella makea pelii*, ja eräs keskustelija käyttää sanaa kyvykkäästä ja kalliista puoliverihevosesta:

Puoliverinen on Saksasta. Ei ollut mikään halpa *pelii*, mutta kykyä on koko rahan edestä. (Rt24)

Peli-sanaan liitetään siis aika positiivisia sävyjä. Useassa nimityksessä toistuu myös *tykki*, joka kuvailee hyvää ja menestyvää kilpahevosta: *starttikuntoinen tykki* ’kilpaileva ravuri’, *estetykki*, *kenttätykki*. Käsittelin sanan *tykki* merkitystä jo luvussa 3.3.1 – sillä voidaan tarkoittaa järeää, tehokasta konetta. Myös *kapistus* on eräänlainen konemetafora, jolla viitataan ajoneuvoon tai menopeliin keskustelussa ”lv ex-ravurista kenttäratsu?”:

Onko kenelläkään tällaista *kapistusta*? Onko ihan mahdoton ajatuksena-kin?” (Rt16)

Kyllä niitä näkee kenttäkisoissa, ja ihan kivasti meneekin :D Ei niistä vaa-
taviin luokkiin ole, mutta harraste ja tuttarin oivia *menopelejä* :) (Rt16)

juu täällä meilläpäinkin eräs puskakouluttaja ns. *uudelleenohjelmoi ravureita* ja pikkulikat maksaa itsensä kipeiksi kun hevonen muuttuu hetkessä *kenttä* tai *estetykiksi*. (Rt16)

Nämä esimerkit osoittavat, että konemetaforia käytetään melko paljon juuri kilpahevosista ja kilpailamiseen liittyvissä keskusteluissa. Myös jotkut aineistossa esiintyvät *pele*-ilmaukset kuvailevat kilpahevosta. Ilmaus *uudelleenohjelmoida ravureita* on mielenkiintoinen, koska siinä hevoseen liitetään koneen, ehkä tietokoneen tai robotin ominaisuus: sitä voidaan ohjelmoida. Tietokoneen tai jonkinlaisen robotin ominaisuudet tulevat esiin myös nimityksessä *automaattihevonen*. Erään *Ratsastus*-osion keskusteluketjun otsikkona on ”’Lellipenturatsastajat’ ja ’Automaattihepat’”. Tässä ja muutamassa muussa *Ratsastus*-osion keskustelussa tulee esille erilaisia nimityksiä, joissa hevonen on *automaatti*. Ilmaus tarkoittaa ilmeisesti helppoa, ”automaattisesti” toimivaa ratsua, joka esimerkiksi suorittaa kilpailuissa radan ilman, että ratsastajan tarvitsee tehdä juuri mitään. Käytettyjä nimityksiä ovat *automaatti*, *automaattiheppa*, *automaattihevonen*, *automaattikone*, *automaattiponi* ja *automaattiruusukekone*. Esimerkkejä käytöstä:

tiedän yhden ”*automaattihepan*” jolla ratsastaa sellanen henkilö ja voittaa melkei kaikki kisat koska heppa on niin helppo (Rt20)

Oisit sanonu suoraan, että etit *automaattiruusukekonetta*. Onhan noita myytävänä, mutta jos tuon tason hevosta olet etsimässä ja täysin terveen perään haikailet, voi olla että joudut maksamaan aika paljon ;) (Rt23)

On kuvaavaa, että *automaatti* yhdistetään vielä sanaan *kone* eli korostetaan sitä, että hevonen toimii ikään kuin kone. Nimitykseen *automaatti* liittyy negatiivisiakin miellelyhtymiä, eivätkä kirjoittajat välttämättä arvosta sitä, jos hevonen on liikaa ”automaattikone”. Pohdin tätä asiaa ja keskustelua *automaatti*-sanasta vielä luvussa 5.3. *Automaattiruusukekone*-nimityksessä tulee esille lisäksi sana *ruusuke*, joka viittaa kilpailuissa jaettavaan palkintoruusukkeisiin. Aineistossani esiintyvät myös nimitykset *ruusukehirmu* sekä *rusettihai*, joka on samantyyppinen kuin esimerkiksi *korttihai*, jolla ilmaistaan kykyä, mestaria tai tekijää (PS s.v. *hai*). Siitosen keräämässä ratsastuslangisanastossa on myös mukana *rusettikone* (Siitonen 1997). Vaikuttaa siltä, että rusetteihin ja ruusukkeisiin viittaaminen sekä näiden yhdistäminen *koneeseen* on suhteellisen yleistä, ainakin sen perusteella, että jo yli kymmenen vuotta sitten valmistuneessa tutkimuksessa on myös tullut esille näitä.

Paunosen slangisanakirjassa mainittuja nimityksiä *karvaoppeeli*, *kaurafoortti* ja *kaura-moottori* ei kuitenkaan esiinny aineistossani. Kenties ne ovat jo liian vanhentuneita ja kliseisiä eivätkä ole tällä hetkellä muodissa hevosalan kielen puhujien keskuudessa. *Kauramopoakaan* ei esiinny, mutta sen sijaan on kerran käytetty nimitystä *maastomopo*. Slangisanaston nopean uudistumisen ja vapaamuotoisen verkkokielen ansiosta keskusteluissa esiintyy uusia muotoja kone-metaforista. Vanhoja ja kliseisiä ilmauksia ei haluta käyttää, vaan mieluummin keksitään uusia ja muokataan vanhoja. Sama idea, hevosen rinnastaminen koneisiin ja kulkupeleihin, kuitenkin toistuu.

4.2.3. Lihametaforat

Aineistossa esiintyy muutamia metaforia, joissa hevonen on esimerkiksi *nakki* tai *makkara*. Nämäkin ovat osa laajempaa käsittekkäätä, johon hevonen usein yhdistetään – kyse on lihasta ja teurastamisesta. Siitosen sanalistassa on esimerkiksi *mennä nakkilaan* 'joutua teurastamolle' ja *viedä poutulle* 'viedä hevonen teurastamolle, teurastaa hevonen. Ilmaus syntynyt lihanjalostamo Poutun mukaan' (Siitonen 1997). Tällaisia ilmauksia on puhekielessä enemmänkin, ainakin kiertoilmauksia ja haukkumasanoja.

Omassa aineistossani tällaisia nimityksiä ovat *maastonakki* 'maastoratsastushevonen', *kultamakkara*, *raato*, *teuras* ja *makkara*. Nämä kaikki ovat yksittäisiä tai vain parissa viestissä esiintyviä tapauksia, joten hevosten kutsuminen tämän tapaisilla nimityksillä ei ole kovin yleistä hevosharrastajien keskuudessa. Esimerkkien perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että nimitysten sävy voi vaihdella. *Kultamakkara* on humoristinen ja jopa hellittelevä. Kirjoittaja käyttää sitä omasta hevosestaan, ja nimityksessä yhdistetään kaksi erityylistä sanaa:

oma *kultamakkara* on hienoin <33 (Rt17)

Hymiö <33 symboloi sydäntä tässä esimerkissä. *Kultamakkaran* ohella myös *maastonakki* on humoristinen, ja tätäkin nimitystä eräs kirjoittaja käyttää omasta hevosestaan, jonka kertoo olevan käytössä "maastonakkina ja harrastepuskapollena". Hevosen kutsuminen makkaraksi voi toisaalta olla myös selvää haukkumista, ja jos hevosesta käytetään metaforaa *raato* tai *teuras*, se antaa jo aika negatiivisen kuvan hevosen kunnosta. Esimerkiksi keskustelussa "Jos ostatte ex-

ravurin, älkää kuvitelko saavanne..” eräs kirjoittaja ilmaisee mielipiteensä lämminverisistä ravureista ratsukäytössä:

v*ttu sun laiset ihmiset OTTAA NIIIN PÄÄHÄN. tommosil ei sais olla todellakaa mtn hevosta ei es oikeeta ratsua, alkeiskurssil voisit mennä.. luuletko et voi es tehdä laukanvaihdon, jos *teuraas* menee vaa jotai ravipaskakiitolaukkaa?! [- -] osta kunnon hevonen ja laita *makkara* leivän päälle, jos kouluu haluut mennä. aloittajalle 10 pistettä, että jaksaa katsella tommosia idiootteja *teuraineen* ;s (Rt24)

”Aloittajalla” kirjoittaja viittaa viestiketjun aloittajaan, joka kertoi ratsastuksenopettajana pitäneensä ratsastustuntia tällaisen entisen ravurin ratsastajalle. Viesti sisältää haukkumista ja kirolua, ja tähän tyyliin sopivat viittaukset makkaraan on selvästi tarkoitettu halventaviksi.

4.2.4. Eläinmetaforat

Joissakin nimityksissä hevosta kuvaillaan jonkin muun eläimen kautta. Tällaisia ovat aineistossani *aasi*, *ihrapossu*, *sotanorsu* ja *vinttikoirra*. Nimitys *aasi* voisi tarkoittaa myös konkreettisesti tiettyä hevoseläintä, aasia. Aineistossani sana esiintyi kuitenkin vain kerran, ja sitä käytettiin lainausmerkeissä kuvailemaan hevosen luonnetta:

Mukava maastokaveri. Kiltti ja kaikinpuolin kiva hevonen, mutta osaa myös olla oikea ”*aasi*” :D (Rt18)

Tässä *aasin* merkitys on rinnastettava siihen, mitä se saattaa puhekielessä tarkoittaa myös ihmisestä. Kielitoimiston sanakirjassa *aasi* on ’kuv. tyhmästä ihmisestä’ (KS s.v. aasi). *Vinttikoirra* ja *ihrapossu* esiintyivät keskustelussa connemaraponeista, kun keskustelussa otettiin aiheeksi hevosten lihavuus tai laihuus. Samassa ketjussa oli myös *ihrapallo*, jonka voisi rinnastaa *ihrapossuun*, vaikka siinä ei olekaan eläinmetaforaa. Näitä on käytetty hevosesta samaan tapaan kuin ihmisestä haukkumasanaa *ihrapallo* ’lihava ihminen’ (Tammi 2003 s.v. *ihrapallo*).

Sotanorsu taas tuli esille kahdessa *Hevoskasvatus*-osion keskustelussa, joissa aiheena olivat suomenhevoset ja niiden rakenne. *Sotanorsusta* tulee mieleen erittäin suuri ja raskarakenteinen eläin. Kirjoittajat tuntuivat arvostavan suomenhevosessa ja etenkin suomenpienhevosessa tiettyä kevyttä ruumiinrakennetta ja pientä kokoa. Eräässä viestissä kommentoidaan jalostusoria,

joka 145 senttiä korkeana on melko iso suomenpienhevoseksi, mutta kirjoittaja puolustele oria sanomalla, ettei se kuitenkaan ole ”mikään sotanorsu”:

Sopii siis kriteereihin edelleen hyvin, väriltäänkin. 145-senttinenkään ei minun mielestäni ole mikään *sotanorsu* suoranaisesti. Olen aloittaja pari senttiä lyhyempi aikuinen ja ratsastan omalla about 145-senttisellä piekkariorillani tuntematta sitä mitenkään liian isoksi (Hk8)

Vaikuttaa siltä, että nimitysten melko isosta kokonaismäärästä huolimatta näitä eläinmetaforia on esiintynyt aika vähän. Kuitenkin niitä on useampia, mikä osoittaa, että yksi mahdollisuus kuvata hevosta metaforalla on käyttää kuvaannollisesti jonkin toisen eläimen nimitystä. Lisäksi aineistossani on pari kertaa käytetty ilmauksia *elikko*, *elukka* ja *otus*, jotka ovat tavallaan yleisiä eläinten nimityksiä ja jonkun verran pejoratiivisia merkitykseltään.

4.2.5. Muut metaforat

Edellä käsiteltyjen metaforien lisäksi aineistossa on mukana myös erilaisia sekalaisia metaforisia ilmauksia, jotka esiintyvät pääasiassa yksittäisinä tapauksina. Tällaisia ovat esimerkiksi kiteytyneet ilmaukset *kuumakalle* ja *luupää*. Näistä *kuumakalle* kuuluu ensisijaisesti ihmisen käsitteentään merkityksessä ’kuumapäinen, helposti malttinsa menettävä mies’ (PS s.v. *kuumakalle*). *Luupää* taas yhdistetään selvästi hevoseen (PS s.v. *luupäinen*; Paunonen 2001 s.v. *luupää*). Muitakin näiden tapaisia metaforisia ilmauksia käytetään. Seuraavassa muitakin yksittäisiä tapauksia:

Heppoja käytiin lyhyen matkan ansiosta katsomassa jo samana iltana, ja laitumella näky olikin sanoin KUVAILMATON! Toinen oli *luukasa* ja toinen *matokasa*. (Rt18)

Täällä netissä kun ei mikään kelpaa ja kaikilla on tallissa ykkösdivarin *kauraturvat* vaan kenempä koput ne siellä iltaraveissa porskuttaa (Rv1)

Itse olen muutaman remontin jo aiemmin kouluttanut, nyt löytyi kyllä sellanen *helmi* että ajattelin ihan ammattilaiselle viedä (Rt15)

Luukasa ja *matokasa* sisältävät mielikuvia hevosista, jotka ovat niin laihoja, että luut näkyvät, tai sitten niin huonokuntoisia, että näyttävät kärsivän madoista suolistossa. Metaforista ilmausta

Kauraturpa ei ole mainittu sanakirjoissa eikä Siitosen sanalistassa (Siitonen 1997), joten kyseessä on uusi tai harvinainen ilmaus. *Helmi* puolestaan on puhekieleen vakiintunut ilmaus, jolla on mm. merkitys '(ihmisistä, esineistä tai asioista:) erityisen hyvä, erinomainen' (Paunonen 2001 s.v. *helmi*). Samantapaisesti aineistossani esiintyy myös sana *timantti*. *Jyrä* taas antaa mielikuvan hevosesta, joka vain ”jyrää eteenpäin” tai ihmisen päälle eikä ehkä oikein tottele ratsastajaa kevyesti. Suomen murteiden sanakirjassa yksi sanan merkityksistä on 'itsepäisestä, hidasliikkeisestä; vantterasta', ja siinä annetaan esimerkkejä, kuinka sanaa on käytetty ihmisistä (SMS s.v. *jyrä*). Siitosen aineistossa sana on esiintynyt useita kertoja, ja sille on tarkoitettu kovasuista, menohaluista hevosta, joka ei ole ratsastajan hallinnassa ja joka on mahdollisesti entinen ravuri tai suomenhevonen (Siitonen 1997 s.v. *jyrä*)

Erilaiset *pulla*-sanasta muodostetut yhdyssanat tulivat esille jo hevosen käyttötarkoitukseen liittyvissä luvuissa. Tässäkin on kyseessä metaforinen ilmaus, jolla ilmeisesti voi olla useitakin merkityksiä. *Pullaponi*, *pullahevonen* jne. tarkoittavat joutohevosta, joka on ehkä lihava ja perso makealle. Kerran aineistossa esiintyvä *pullapä* taas saattaa tarkoittaa vähän samaa kuin *luupää*. Suuressa solvaussanakirjassa mainitaan *pullapä* 'tyhmä' (Tammi 2003 s.v. *pullapä*). *Pullapä* ja *luupää* ovat bahuvihihydyssanoja, joiden merkitys on osittain synonyyminen, mutta määriteosa vaihtuu. Ne kuvailevat metaforisesti hevosta, joka on esimerkiksi kovapäinen tai tyhmä, koska sen pää on ikään kuin kovaa ainetta tai liian pehmeää, kuohkeaa ainetta. (Ks. Malmivaara 2004: 347, 354–355.) Mahdollisesti ranskalaista ravihevosta kuvaava *ranskanpulla* taas on pejoratiivinen ja humoristinen. Eräässä esimerkissä kirjoittaja kuvailee suomenhevostaan ”laiskanpulskeaksi pullasuokiksi”. Ei ehkä ole pelkkä sattuma, että *pulla* on tässä yhdistetty juuri suomenhevoseen, johon muutenkin on liitetty esimerkiksi sana *putte* ja joskus konnotaatioita lihavuudesta ja laiskuudesta.

Metaforisina nimityksinä voi pitää myös kaikkia *puskahevosen* variantteja, koska sanaa *puska* on käytetty metaforana siitä, että hevosella ratsastetaan maastossa. Välttämättä *puskahevosella* ei edes konkreettisesti ratsasteta metsässä, vaan nimityksen tarkoitus on ilmaista, mitä hevonen ei ole: se ei ole menestyvä kilpahevonen, joka kiertäisi kilpailuja ympäri maata. Synekdokeena, eräänä metonymian alalajina taas voi pitää *tupsujalkaa*, koska siinä koko hevosta nimittää yhden osan kautta (Hosiaislouma 2003 s.v. *synekdoke*). Esimerkiksi friisiläishevosia ja irlannincob-hevosia voidaan kutsua *tupsujaloiksi* tai jopa vain *tupsuiksi*, koska niillä on muista roduista poikkeavat tuuheakarvaiset jalat. Myös lämminveristä hevosta kuvaava *kenokaula* on tällainen metonyminen ilmaus.

4.3. Affektisuus ja konnotaatiot

Aiemmissa luvuissa olen jo useasti viitannut siihen, että hevosten nimityksiin sisältyy erilaisia ja usein monimutkaisiakin affektisia merkityksiä. Tässä luvussa käsittelen näitä ilmiöitä tarkemmin esimerkkien kautta. Aluksi tarkastelen affektisuutta ja konnotaatioita tietyissä sanoissa ja johdoksissa. Aihetta on syytä tutkia, kun tarkoituksena on selvittää nimitysten todellisia merkityksiä. Yksittäisen ilmauksen merkitys koostuu useasta tekijästä: denotatiivisen eli viittaavan merkityksen lisäksi siihen voi liittyä assosiativisia eli liitännäismerkityksiä (Kangasniemi 1997: 12). Jos ottaa huomioon vain denotatiivisen merkityksen, tulkinta jää pintapuoliseksi. Aineistossani jo erilaisten nimitysten suuri määrä ja se, miten kirjoittajat käyttävät nimityksiä vaihtelevasti, osoittaa, että nimityksillä halutaan ilmaista muutakin kuin pintatason merkityksiä. Lisäksi aivan neutraaliltakin vaikuttaviin yleiskielen sanoihin, kuten vaikkapa *tamma* tai *suomenhevonen*, saattaa jo liittyä konnotaatioita ainakin joidenkin hevosalan kielen käyttäjien mielestä. Tässä luvussa pohdin, mitä nuo konnotaatiot voisivat olla, mutta toisaalta tarkkoja määritelmiä ei voi tehdä. Assosiaatiot riippuvat aina myös lukijasta ja tulkitsijasta.

Keräämissäni keskusteluissa on käytetty joitakin affektisia nominijohdoksia. Näillä voi olla erilaisia sävyjä, kuten hellittely, vähättely, pejoratiivisuus, leikillisuus, emotionaalisuus, ylättyllisyys, arki- tai slangityyllisyys (Hakulinen ym. 2005: 221). Aineistossani on erilaisia (*i*)nenjohtimisia nimityksiä, joihin liittyy ainakin hellittelyn ja leikillisyyden sävyjä. Näitä ovat *neito-kainen*, *neitonen*, *tyttönen*, *heponen*, *hepunen*, *lämpöinen*, *pikkuinen*, *polleroinen* ja *murunen*. Ilmeisesti näillä viitataan erityisesti tammoihin, tai vaihtoehtoisesti sukupuolta ei ole ilmaistu. Sellaiset sanat kuin *pikkuinen*, *murunen* ja *tyttönen* ovat käytössä myös muualla kuin hevosalan kielessä, ja niiden merkitys on selvästi hellittelevä. Joitakin näistä johdoksista saatetaan käyttää myös melko neutraalisti. Esimerkiksi lämminverisen ravihevosen nimitys *lämpö(i)nen* voi olla affektinen, mutta toisaalta sen käyttö ei näytä eroavan suuresti sanasta *lämppäri*. *Lämpö(i)nen* on jonkun verran harvinaisempi, mutta molemmat johdokset esiintyvät useissa keskusteluissa niin *Ratsastus*-, *Raviurheilu*- kuin *Hevoskasvatus*-alueilla. Esimerkkejä keskusteluista:

Kyllä se *lämpösenkin* meno on monesti siitä ratsastajasta kiinni ja *lämpösenkin* laukkaa saa varmasti työstettyä ratsastamalla paremmaksi ja ei kaikilla *lämpösillä* välttämättä ole huono laukka. (Rt16)

Heips, haluaisin kuulla (lukea) teidän *ex-ravuri lämminverisistä*. Minkä ikäinen, kauanko toimi *ravurina* miten hänestä tuli *ratsu*, ja miten teillä

menee nykyään? [- -] ”Omani” muuttaa ensi viikon alusta uuteen kotiin, jänskättää jo, tallissa kaikki on ollut jo pari päivää aivan valmiina odottaen uutta tulokasta. Siksi haluankin tietää, millaisia *lämpöisiä* teiltä löytyy <:
(Rt18)

Ensimmäisessä esimerkissä nimitystä on käytetty melko neutraalisti, samaan tapaan kuin *lämpöpäriä*. Viesti käsittelee ratsastusta ja lämminverihevosia yleisellä tasolla ja on melko asiatyylinen. Alemmassa esimerkissä on selvästi enemmän emotionaalisuutta mukana, kun katsoo kirjoittajan tekstiä kokonaisuutena – hän esimerkiksi viittaa hevoseen pronomiinilla *hän*.

Toinen keskusteluissa esiintyvä affektinen johdin on *-Ukka*. Tällaisia sanoja ovat *tammukka*, *ruunan-rupsukka*, *elukka*, *tupsukka* ’tupsujalkainen hevonen’, *kopukka*, *mussukka* ja *kultamussukka*. Jotkut näistä ovat selvästi hellitteleviä, toiset taas pejoratiivisia ja vähätteleviä. Negatiivisten nimitysten merkitys riippuu usein käyttöyhteydestä, ja varsinkin omasta hevosesta voi käyttää ”haukkumasanoja” myös hellittelevässä ja vaikkapa humoristisessa tarkoituksessa. Esimerkiksi *ruunan-rupsukka* esiintyi keskustelussa ”Esittele oma lämminverisesi!”. Omistaja kirjoitti pitkän, kuvailevan, humoristisen ja emotionaalisen viestin, jonka loppupuolella käytti tätä nimitystä:

Heti ekasta päivästä alkaen yhteistyö ja yhteisymmärrys on toiminut.
(*Hevonen* omistaa asennevian, yrittää murjoo kaikki muut ihmiset,paitsi minut!) Eli *ruunan-rupsukka* on toiminut ratsanu [ratsuna] siitä päivästä asti! :P
(Rt18)

Myös *tupsukkaa* ja *tammukkaa* on käytetty hellittelevästi tai neutraaliin sävyyn. Keskustelussa ”tupsujalka-harrastelua vol5” esiintyy useita *tupsujalka*-sanan variantteja, ja *tupsukkaa* on käytetty näiden ohella vähän samaan tapaan kuin *lämpypäri* vaihtelee *lämpö(i)sen* kanssa. Sanoja *mussukka* ja *kultamussukka* taas on käytetty joissakin keskusteluissa yllättävän negatiivisessa mielessä. *Mussukka* esiintyy odotuksenmukaisesti positiivisena ja hellittelevänä ilmauksena esimerkiksi tässä, kun kirjoittaja kertoo omasta rakkaasta hevosestaan:

Oma *mussukkani* on ollut minulla kohta neljä vuotta. Alunpitäen se ostettiin ravuriksi, mutta siihen hommaan se ei vain sopinut. (Rt18)

Raviurheilu-osiossa on kuitenkin pari viestiä, joissa sanaa on käytetty halventavassa ja ehkä ironisessa merkityksessä. Esimerkit ovat keskusteluketjuista ”Hevosten hinnat sekaisin” ja ”Suomenhevosten synkkä viikonloppu”, joissa pohditaan ravihevosten arvoa ja menestymistä.

Ei tietenkään, mutta on turha valittaa, kun on itsestään selvää, ettei niistä *mussukoista* saa sitä 10 000 euroa, josta unelmoidaan. Hevoskasvatus ei vain ole kannattava bisnes ja kun lukee näitä itkuvirsisiä, moni tuntuu sitä bisneksenä pitävän. (Rv1)

Suomenhevosilla on early speediä, kun naapurimaissa niitä *kultamusukoita* haudotaan kymmenvuotiaaksi asti.. (Rv2)

Ensimmäisessä esimerkissä kirjoittaja kommentoi sitä, millaisia summia kasvattajat pyytävät varsoistaan. Jälkimmäisessä kyse on ilmeisesti siitä, että suomenhevoset juoksevat kilpaa raveissa jo nuorina, mutta kärjistäen Ruotsissa ja Norjassa hevoset otetaan kilpakäyttöön vasta kymmenvuotiaina. Näissä esimerkeissä vaikuttaa siltä, että *mussukka*-sanalla hieman pilkataan hevosten omistajia ja ehkä juuri sellaisia ihmisiä, jotka kutsuvat omia hevosiaan *mussukoiksi*. Naapurimaiden, etenkin Ruotsin, pieni pilkkaaminen on yleistä tässä keskusteluketjussa. *Kultamusukka*-sana saa hieman ironisen merkityksen ja tarkoittaa kenties hevosta, joka on vain *mussukka*, ei hyvä ravihevonen.

Kopukan sanakirjamerkitys on ’vanha, huono hevonen, kaakki, koni, luuska’ (NS s.v. *kopukka*). Esimerkkejä tästä aineistosta:

Mutta jos kyseessä on kovapäisempi *kopukka* ja pukit tosiaan niin isoja, ettei pään nostaminen tule kysymykseen, olen nähnyt rodeotyypin rangaistustoimenpiteen tepsivän. (Rt4)

Valmentajalla meni hermo *hevoseen* (valmentajan oma *kopukka*) ja valmentaja pamautti pitkällä raipalla taakse pari kertaa kunnolla. (Rt3)

Näiden esimerkkien perusteella vaikuttaa siltä, että sanalla *kopukka* ainakin epäsuorasti viitataan huonoon hevoseen. *Kopukka* yhdistetään kovapäiseen hevoseen, pukitteluun ja sellaisiin tilanteisiin, joissa hevoseen hermostutaan ja hevosta täytyy rangaista. *Kopukka* on myös yhdistetty harrastehevoseen sanassa *harrastekopukka*, joten se ehkä herkemmin liitetään harrastehevoseen kuin esimerkiksi menestyvään kilpahevoseen. Toisaalta kyse on yksittäisestä ilmauksesta, josta ei välttämättä voi tehdä päätelmiä. Aineistossa on mukana sellainenkin esimerkki kuin *huippukaak-*

ki, jossa kisahevoseen on yhdistetty merkitykseltään *kopukkaa* vastaava *kaakki*. Monissa viesteissä sanaa *kopukka* on myös käytetty neutraalin oloisesti.

Aineistossani esiintyy myös *kopukasta* lyhentyneet nimitykset *kopu*. Tämä ilmaus saattaa olla positiivisempi kuin *kopukka*. Pelkän U-johtimen sisältävä *kopu* voi ehkä rinnastua sellaisiin hellittelysanoihin kuin *poju*, *kisu* jne. (Hakulinen ym. 2005: 224). Esimerkkejä:

Oma *kopuni* ei sitten varmaan mene laukassa peräänannossa vaikka valmentaja näin väittää ja kuvissa/videoissa se näyttää siltä... (Rt8)

Sinun pitää saada *hevonen* odottamaan sinua. Onko *kopu ex-ravuri*? Tsemppiä joka tapauksessa sen kanssa! (Rt13)

Aineistossani on myös muita U-johtimisia nimityksiä, jotka ovat hellitteleviä ja deminutiivisia: *shetu* 'shetlanninponi', *minishetu* 'minishetlanninponi' ja *tamu* 'tamma'. Sana *poku* on sanakirjassa 'hyväilevästi hevosesta' (NS s.v. *poku*), joten kyseessä on jonkin verran hellittelevä ilmaus. *Hepunen*-sanassa taas u-kirjain tuntuu tekevän sanasta vielä affektisemmän kuin *heponen*.

Affektisia johdoksia ovat myös *varsuli* 'varsa', *tammuli* ja *tammuska*. *Tamma*-sanasta on selvästi muodostettu enemmän tällaisia affektisia johdoksia kuin *ruunasta* tai *orista*. Ilmeisesti naispuolisen hevosen nimittely esimerkiksi hellittelevästi ja deminutiivisesti on sopivampaa kuin miespuolisten, ja tämä kenties heijastaa sitä, miten esimerkiksi tyttöjä ja poikiakin on tapana nimittää. Ruunista ja oreista käytetään aineistossani sellaisia nimityksiä kuin *jätkä*, *poitsu* ja *pojan-kloppi*, joissa taas on vähän erilainen sävy kuin sanoissa *tyttönen* tai *tammuli*.

Nyky-suomen sanakirjan mukaan useilla hevosta tarkoittavilla varianteilla on erityismerkityksiä. Aineistossani tällaisia ovat *kopukan* lisäksi *koni* ja *kaakki*, joilla on samantapainen halveksiva merkitys. Nimitystä *konttura* on käytetty muutaman kerran, ja se on herättänyt keskustelijoissa myös ärtymystä – tähän palaan luvussa 5.1. *Konttura* on sanakirjassa 'iso, kömpelö olenno, könttyrä, kanttura (esim. huono hevonen)' (NS s.v. *konttura*). Myös Suomen murteiden sanakirjassa mainitaan *konttura* tarkoittaen isokokoista, luisevaa ja kankeaa ihmistä tai eläintä, ja esimerkkejä annetaan mm. hevosesta (SMS s.v. *konttura*). Muita aineistossani esiintyviä nimityksiä ovat *hepo* 'vars. yläst. hevonen', *heponen* 'vars.kansanr.', *heppa* 'vars. last.' ja *humma* 'last. leik.' (NS). *Heppa* ja *humma* kuuluvatkin selvästi lastenkieleen ja ovat leikillisiä, sillä lapset käyttävät varsinkin *heppa*-sanaa. Aineistoni osoittaa, että näitä sanoja käyttävät kuitenkin myös nuoret ja aikuiset ja neutraalissakin merkityksessä. Keskustelupalstalla saatetaan kirjoittaa esimerkiksi ratsastuksesta hyvin syvällisesti ja asiallisesti ja silti voidaan käyttää "lastenkieleen"

kuuluvia sanoja. Näiden sanojen käyttö kuitenkin lisääntyy silloin, kun kirjoittaja muutenkin käyttää puhekielen ilmauksia ja kirjoittaa vapaamuotoisesti ja affektisesti. *Heppa* ja *hepo* ovat erittäin yleisiä. *Hepo* ei vaikuta mitenkään ylättyliin kuuluvalta vaan rinnastuu *heppa*-sanaan kenties siksi, että sanat ovat muodoltaan samantapaisia. Molemmat ovat lyhyitä sanoja ja nopeita kirjoittaa, mikä varmasti osaltaan selittää niiden suosiota slangissa ja internetkeskusteluissa. Esimerkkejä keskusteluista, joissa puhutaan ratsastuksen ongelmista:

Mulla auto kun ratsastin *hepalla* joka menee helposti pitkänä, niin se, että otin lyhyemmät ohjat ja kannan kädet. Mutta tosiaan lyhyemmällä ohjalla ratsasta. Ainakin se *heppa* menee nyt paremmin, eikä pitkänä. (Rt1)

tää *hepo* ei ilmeisesti ole laiska, vaan ennemminkin kipittää alta pois [– –] ratsasta pitkältä sivulta pari askelta väistöä sisään, sitten takas uralle, taas sisään, ja takas uralle, ja lisää toistoja sitä mukaa kun *heppa* alkaa väistää (Rt2)

Yleisistä nimityksistä kiinnostava on myös *polle*, johon liittyy ehkä humoristisia sävyjä. Siitosen aineistossa *polle* on 'hevonen tai poni. Vanhastaan hevosen hellittelynimi' (Siitonen 1997), joten sanassa on myös hellittelevä sävy. *Polle* on myös Hevoshullun suositun, humoristisen sarjakuvan pääosassa olevan ponin erinimi, ja tämä saattaa vaikuttaa nimityksen sävyyn hevosalan slangissa. Humoristinen ja hellittelevä on myös kerran aineistossani esiintyvä johdos *polleroinen*.

Näiden yleisten nimitysten lisäksi moniin muihinkin nimityksiin voi liittyä affektisuutta. Sanat saattavat saada esimerkiksi sivumerkityksiä eli erilaisia konnotatiivisia merkityksiä. Heikki Kangasniemi käyttää esimerkkinä sanaa *nainen*, johon kielenpuhujat voivat liittää erilaisia sivumerkityksiä (Kangasniemi 1997: 13). Omasta aineistostani löytyy kiinnostavia esimerkkejä sanasta *tamma*, jonka erilaisia johdoksia käsittelin jo edellä. Naispuoliseen hevoseen voidaan liittää sivumerkityksiä samalla tavalla kuin ihmiseenkin. Esimerkiksi keskusteluissa ”Ravurilla ratsastus” ja ”Ex-ravurin kuolaimista” tammoja kuvaillaan kuumiksi, herkiksi, jääräpäisiksi tai muuten erikoisiksi:

Mulla on kanssa tässä menossa kuuman *ravitamman* rauhottelua ratsastaen (Rt5)

Meillä kans ravurit opetettu sillä tavalla että selkään ja menoks, herkemälle *tammalle* useesti viikossa satulaa käytettiin selässä ja vähän painoa siellä, mut yleensä näille *juntturoille* ei oo tarvinnu paljoo harjoitella (Rt5)

Mutta on niin jääräpäinen *tamma*, kun tuulee, sataa tai muuten on joku yleinen v*****s päivä joka sillä on aika usein =) [- -] Tai sitt ongelma on et tämä on *tamma*.. Ja itse olen ratsastanut melkein aina noilla miespuolisilla =) (Rt12)

Näissä esimerkeissä on käytetty kuvailevia adjektiiveja eikä viitattu pelkästään *tammaan*, paitsi aivan viimeisessä tapauksessa. Voidaan kuitenkin ajatella, että *tammaan* liittyy tiettyjä konnotaatioita ainakin joissakin yhteyksissä. Viimeisen esimerkin *tamma* on muutakin kuin jääräpäinen: se on herkkä, ailahtelevainen, erikoinen verrattuna muihin hevosiin jne. Kirjoittajat ovat halunneet tuoda sukupuolen esiin eivätkä ole viitanneet pelkästään ”ravihevoseen” tai ”herkempään hevoseen”. Asian voi tulkita niin, että sana *tamma* sisältää tiettyjä sivumerkityksiä ja sen takia sukupuoli on erikseen mainittu.

Toinen kiinnostava sana on suomenhevosta tarkoittava *putte*. Luvussa 3.2.3 mainitsin jo, että slangisanakirjassa *putte* tarkoittaa lihavaa. *Putte* saattaakin sisältää konnotaation lihavasta, kenties hieman pullahevostyyppisestä, laiskasta tms. hevosesta. Myös sanat *suomenhevonen* ja *suokki* voivat sisältää sivumerkityksiä samalla tavalla, vaikka nämä kolme nimitystä suomenhevoselle ovatkin tyyliltään erilaisia. *Suomenhevonen* on sanana asiatyylisin, *putte* affektisin. Esimerkkejä suomenhevoseen liittyvistä keskusteluista:

Ne *suokitkin* leimataan kauheiksi jyriksi ja pullapäiksi vaan todellisuudessa ovat tajuttoman herkkiä *hevosia*.. (Rt12)

No mieluummin lähtisin *lv*:llä kisaamaan kuin jollakin *junttura putella* mikä tömistelee pitkin maita ja mantuja. Hevoselta vaadin keveyttä ja säpäkkyyttä. Joten mieluummin *lv* kuin *putte*. (Rt16)

Gp- tason *suokki*!!!! Anna mun nauraa!!!! *Suokeissa* ei oo yhtään GP-tasoa lähelläkään olevaa. LOL (Rt3)

Kyllähän on *suokkeja*, jotka osaa mennä nätisti GP-liikkeitä, mutta se on taas toinen juttu, että pystyvätkö ne haastamaan esim. Ankyille jalostetut *PV*:t. *Lämpäreitä* mollataan aivan turhaan, sillä niiden rakenne ei eroa niin paljoa *puokeista* (Rt16)

Nämä esimerkit näyttävät vain murto-osan siitä keskustelusta, jota käytiin monessa keskusteluketjussa etenkin *Ratsastus*-osiossa. Kyse on rotujen vertailusta ja eräänlaisesta väittelystä, jossa vastakkain ovat kolme erilaista ratsua: suomenhevonen, puoliverinen ja lämminverinen ravihevonen. Jo luvussa 3.3.2 pohdin sitä, että puoliveristä pidetään joskus ”perusratsuna”. Sanaan *rat-*

su saattaa liittyä sellainen konnotaatio, että kyse on rodultaan puoliverisestä, ja sanaan *ravuri* vastaavasti konnotaatio lämminverisestä ravihevosesta. Tämä ei kuitenkaan päde kaikkiin tapauksiin, ja joskus kirjoittajat itsekin kommentoivat tätä yhteyttä *ravurin*, *ratsun* ja eri rotujen välillä. Esimerkiksi keskustelun ”Jos ostatte ex-ravurin, älkää kuvitelko saavanne..” otsikossa ei täsmennetä, että kyse on lämminverisestä entisestä ravurista. Aloitusviestissäkään ei mainita hevosen rotua. Silti ensimmäiset vastaajat olettavat, että ilmiselvästi kyseessä on lämminverinen ravihevonen, ja jatkavat keskustelua kirjoittaen lämminverisistä ravihevosista. Eräs kirjoittaja sitten kommentoi, että käsittää itse tämän nimityksen eri tavalla:

Mulle *ex-ravuri* tarkoittaa aina *suokkia* ;) Mutta eihän nekään joidenkin piirien mukaan ole *kouluratsuja*... (Rt24)

Jostain syystä kyseinen kielenkäyttäjä liittää *ex-ravuriin* eli entiseen ravuriin oletuksen, että kyseessä on *suokki* eli suomenhevonen. Samaan tapaan myös *ravuri* ja *ratsu* voivat varmasti tarkoittaa hyvinkin erilaisia asioita eri kielenkäyttäjille. Samoin on mahdollista, että vaikkapa ratsastuksen harrastajat liittävät sanaan *ravuri* usein negatiivisen merkityksen, kun taas *Raviurheiluosiossa* esiintyy muun muassa ilmaus *ratsupelle*, jossa halveksitaan ratsuja.

Kaiken kaikkiaan sekä suomenhevosesta, lämminverisestä ravihevosesta että puoliverisestä voidaan puhua negatiiviseen tai positiiviseen sävyyn ja niihin voidaan liittää erilaisia sivumerkityksiä. Ratkaisevaa on kirjoittajan oma suhtautuminen, sillä affektiset merkitykset eli tunteensävyt ilmaisevat juuri kyseisen kielenkäyttäjän asenteita ja tuntemuksia. Sivumerkitykset vaihtelevat sen mukaan, miten kukin kielenkäyttäjä ilmauksen käsittää. (Kangasniemi 1997: 13.) Niinpä esimerkiksi *pv* on usein neutraali tai positiivinen ilmaus, koska sillä tarkoitetaan hyvää perusratsua, mutta siitä voidaan tehdä vaikkapa negatiivinen ilmaus *puskapeevee*.

Rotujen nimitysten lisäksi affektisia merkityksiä voidaan liittää myös käyttötarkoitusta kuvaaviin nimityksiin. *Ravurin* ja *ratsun* lisäksi aineistossa esiintyy suuri määrä spesifimpiä ilmauksia, ja etenkin kilpahevosten ja harrastehevosten välillä voi havaita jonkinlaista arvottamista. *Puskaratsu*, *köpöpolle* ja muut tällaiset harrastekäyttöä ilmaisevat nimitykset voivat olla halventavia ja väheksyviä. Toisaalta näitäkin nimityksiä voi käyttää hellittely- tai huumorimielessä. Esimerkiksi keskustelussa ”Omat hevosenne. Käyttö nyt/ennen? kaikkea. :)” vastaajat kuvailevat omien hevostensa käyttötarkoitusta:

puskapollena, kierrellään välillä ihan pikkukisoja, mutta omana mus-sukkana se lähinnä on. (Rt19)

maastonakkina ja harrastepuskapollena. (Rt19)

Kun kirjoittajat puhuvat omista hevosistaan, on vaikea uskoa, että nimitykset olisi tarkoitettu haukkumasanoiksi. Sen sijaan jos keskustellaan yleisellä tasolla eri roduista, kilpahevosista ja harrastehevosista, voidaan näitä nimityksiä käyttää tehokeinona hyvinkin negatiivisessa merkityksessä. Vaikuttaa siltä, että sama ilmiö toistuu kaikentyyppisissä aineiston sanoissa: niin affektisissa johdoksissa, käyttötarkoitusta kuvaavissa ilmauksissa kuin vaikkapa lihametaforissakin. Merkitys vaihtelee kontekstin mukaan, ja kirjoittajat saattavat käyttää ”negatiivista” nimitystä positiivisessa mielessä tai päinvastoin. Vasta koko viestin lukeminen paljastaa, missä sävyssä sanaa on käytetty, eikä sekään välttämättä.

5. NIMITYKSISTÄ KÄYTY KESKUSTELU

Aineistossani esiintyy jonkin verran sellaisia keskusteluja ja yksittäisiä viestejä, joissa jollain tavalla kommentoidaan hevosista käytettyjä nimityksiä. Kielenkäyttö ja sanojen merkitykset voivat askarruttaa kirjoittajia ja herättää keskustelua, kysymyksiä ja kiistojakin slangin käyttäjien keskuudessa. Keskustelun aloitusviestissä saatetaan esimerkiksi kysyä, mitä jokin nimitys muiden kirjoittajien mielestä tarkoittaa, ja sitten muut vastaavat siihen. Joskus muun keskustelun ohessa joku kirjoittaja saattaa ohimennen kommentoida tai kritisoida toisen kirjoittajan käyttämää nimitystä, ja keskustelu siirtyykin itse aiheesta nimitysten käyttöön.

Tässä luvussa tuon esille eräitä keskusteluketjuja ja esimerkkitapauksia. Käytän esimerkeissä suluissa keskusteluketjun koodin lisäksi myös kirjoittajan nimimerkkiä, koska se selventää keskustelun kulkua useissa tapauksissa. Useissa viesteissä esimerkiksi alussa viitataan johonkin nimimerkkiin ja hänen kirjoittamaansa viestiin. Vaikka aineistoni on melko laaja, varsinaista keskustelua nimityksistä esiintyy vain näissä muutamissa ketjuissa ja muutamiin ilmauksiin liittyen. Nimityksistä käytävä keskustelu ei siis ole kovin yleistä tällä palstalla, mutta on huomattavaa, että sitä kuitenkin esiintyy useammassa keskustelussa. Se osoittaa, että nimitysten käyttö on ainakin jossain määrin tärkeää kirjoittajille ja hevosalan kielen käyttäjät pohtivat näiden nimitysten merkityksiä myös tietoisesti.

5.1. *Hevonen vai konttura?*

Erilaisia yleisiä nimityksiä on käytetty keskusteluissa sekä neutraalisti että affektisesti. Ainoastaan yhdessä keskustelussa esiintyy kommentointia näiden nimitysten käyttötavoista. Kyseessä on *Raviurheilu*-alueen keskustelu ”joko ootte rokottanu”, jossa kysellään hevosinfluessarokotuksesta, rokotuksen hinnasta ja siitä, miten muut keskustelijat ovat rokottaneet hevosiaan. Eräs keskustelija käyttää omasta hevosestaan nimitystä *konttura*, joka rinnastuu sellaisiin sanoihin kuin *koni*, *kopukka* ja *kaakki*. Tämän jälkeen pari muuta keskustelijaa alkaa keskustella *konttura*-sanasta.

En ole. Aikuinen, aiemmin rokottamaton *konttura*, jonka uran jatkosta ei ole tietoa. Jos todetaan vieläkin tiineeksi, niin eipä ole tarvetta roko-

tuksille vieläkään, jos koskaan sen kohdalla. Että niitä varsoja sitten... (Hilima/Rv10)

Hilimalle tiedoksi ettei *kontturoita* tarvitsekaan rokottaa, ainoastaan (*kilpa*)hevosilla on rokotuspakko. (Mars/Rv10)

Mars: Hiliman tekstissä oli ehkä justiinsa se pointti, että varsinkin jos on tiine -> ei jatka raviuraa -> ei rokoteta ;) (nb/Rv10)

nb: No, ei meillä rokoteta edes sellaisia *kontturoita* jotka ei ole tiineitä - ainoastaan *hevoset*. Kas kuin ei niillä *kontturoilla* ole edelleenkään sitä rokotuspakkoa, edes silloin kun eivät ole tiineitä. (Mars/Rv10)

Keskustelu perustuu siihen, että raviurheilussa kilpailevat hevoset on sääntöjen mukaan pakko rokottaa. Kantavaa tammaa, joka ei jatka raviuraansa, ei välttämättä tarvitse rokottaa. Nimimerkki ”Mars” siirtää kuitenkin keskustelun vähitellen käytettäviin nimityksiin, kun hän asettaa vastakkain *kontturan* ja *hevosen* ja varsinkin *kilpahevosen*. *Konttura* on jokin, joka ei edes tarvitse rokotuksia, kenties huonompi hevonen, mutta hevoset sen sijaan kuuluu rokottaa. Nimimerkki ”nb” vastaa hieman ironisesti:

Mars: jaa, että hevosiako ei saa *kontturoiksi* nimittää? Ok, uusi tieto mulle. Mitäs jos kuitenkin erehtyy, niin selviikö sakolla vai voiko joutua ihan linnaan? (nb/Rv10)

Tämän jälkeen ”Mars” ja eräs toinenkin keskustelija perustelevat mielipidettään *konttura*-nimityksestä vetoamalla siihen, että hevonen on ”työkaveri”, jota pitäisi nimittää kunnioittavasti:

Minusta NN on sanonut hyvin: Työkaveria pitää kunnioittaa. Ja *hevonen* on *hevonen*, eikä mikään *nauta*, *koni* tai mikään muukaan. Kyllähän se kertoo sen työkaverin arvostuksesta paljon, kun sitä *koniksi* tai *kontturaksikin* nimittelee. (Mars/Rv10)

marspa sen sanoikin,ei minkäänlaista arvostusta tuollaisille työkaverin haukkujille,ette tarviis niin jaloa eläintä kuin hevonen OLLENKAAN (olut/Rv10)

Tässä viestissään ”Mars” siirtää keskustelun hieman yleisemmälle tasolle ja ottaa mukaan muitakin yleisiä pejoratiivisia nimityksiä, joista *konttura* vain tässä tapauksessa toimii esimerkkinä. Toinen kirjoittaja taas nimittää hevosta ”jaloksi eläimeksi” ja korostaa näin sitä, ettei *konttura* ole ollenkaan sopiva nimitys. Näiden viestien jälkeen keskustelu kuitenkin loppuu: tämän jälkeen

tulee vain muutama viesti liittyen pelkästään rokotuksiin. Keskustelu on vapaamuotoista, joten väittely voi jäädä tällä tavalla kesken eikä aiheita käsitellä tyhjentävästi.

Tämä lyhyt esimerkki on kuitenkin kiinnostava, koska tässä esitetään selkeitä perusteluja sille, ettei hevosesta saisi käyttää nimitystä *konttura* tai muita halventavia, pejoratiivisia nimityksiä. Useissa aineistoni keskusteluissahan käytetään pejoratiivisia nimityksiä, kuten *kopukka*, *koni* ja *kaakki*, myös kirjoittajien omista hevosista ja neutraalissa tai positiivisessakin merkityksessä. On ehkä jopa yllättävää, miten paljon hevosalan harrastajat käyttävät näitä ilmauksia ihan asiayllisissäkin viesteissä. Tässä keskustelussa aihe kuitenkin nousee esille, ja kirjoittajilla on ilmeisesti erimielisyyksiä siitä, voiko näitä ilmauksia käyttää neutraalisti vai ovatko ne selvästi epäkunnioittavia haukkumasanoja. Mikään nimimerkki ”Hiliman” viestissä ei muuten viittaa siihen, että hän haukkuisi omaa hevostaan, mutta jotkut kirjoittajat tulkitsevat *konttura*-sanan haukkumiseksi. Keskustelu jää kuitenkin suppeaksi ja siihen osallistuvat niin harvat kirjoittajat, että mitään päätelmiä kirjoittajien yleisestä mielipiteestä ei voi tämän perusteella tehdä.

5.2. Keskustelu rotujen nimityksistä

Aiemmissa luvuissa on jo usein tullut esille keskustelu ja jopa kiistely, jota käydään tärkeimpien rotujen välillä: lämminverinen ravihevonen, puoliverinen ja suomenhevonen tuntuvat olevan jatkuvasti keskustelun kohteena. Keskustelijat ottavat kantaa rotujen paremmuuteen, ja lisäksi esiintyy epäselvyyttä siitä, mitä hevosia ylipäättään voi kutsua *lämminveriseksi*, *kylmäveriseksi*, *täysiveriseksi* jne. Aineistossani tätä keskustelua on mukana useassa keskusteluketjussa, jotka jostain syystä keskittyvät *Ratsastus*-osiioon. Tämä saattaa johtua siitä, että *Ratsastus*-osiosta aiheista on muutenkin eniten, ja kyseiselle alueelle kirjoitetaan päivittäin enemmän viestejä kuin *Hevoskasvatukseen* tai *Raviurheiluun*, joten siellä sattuu olemaan myös enemmän tällaisia harvinaisempia keskusteluaiheita. Yksi näistä keskusteluista on käyty *Hevoskasvatus*-alueella, ja olisikin yllättävää, jos tällä alueella ei olisi ollenkaan keskustelua rotujen nimitysten käytöstä. Raviurheilussa rotujen nimityksistä kiistely ei taas ole niin olennaista, koska raveihin liittyy oikeastaan vain kaksi rotua, lämminverinen ravihevonen ja suomenhevonen, ja näiden lisäksi saattaa olla hieman keskustelua raviponeista. Ratsuista keskusteltaessa rotuja on paljon ja niiden luokittelu tuottaa enemmän ongelmia.

Rotujen luokittelusta keskustellaan hieman keskusteluketjuissa ”mitkä kaikki pv:itä?”, ”lämminverinen, puoliverinen,täysiverinen.....?” ja ”Onko torinhevonen kylmäverinen rotu?”. Otsikoista voi jo päätellä, että kyse on hevosten jakamisesta rotuihin ja tätä kautta myös siitä, mitä kaikkia hevosia voi kutsua milläkin nimityksellä. Keskusteluketjujen aloittajilla on epäselvyyttä siitä, miten hevosia pitäisi nimittää. Esimerkkejä aloitusviesteistä:

Lasketaanko torinhevonen kylmäveriseksi roduksi? Googlettamalla löytyy ristiriitaisia tietoja. Puhutaan puoliverirodusta ja toisaalla kylmäverirodusta. Torinhevonen, jonka toinen vanhempi (eli puolet suvusta) on täysiverinen (xx), voiko siitä huolimatta sanoa että kyseessä on kylmäverinen hevonen?[- -] Ja entäs eestinponi, onko se kylmäverinen? (Apua/Hk12)

Hmh, olen nyt ihan sekaisin tästä hommasta.Mitä kaikkia hevosia voipi kutsua puoliveriseksi? [- -] Onko kahden pv:n varsa pv,vai mikä se on?Tilasto? Mitä kaikkia rotuja voi nimittää pv:ksi? (elma/Rt21)

Tiedän että kylmäveriset ovat raskarakenteisempia ja työhevistyyppeisiä mutta näihin ”lämpimämpiin” tyyppeihin vähän selvennystä kaisaisin...Mitä eroa siis on esim. puoliverisellä ja täysiverisellä,entä puoli- ja lämminverisellä.Ovatko lämminveriset okin oma ”rotunsa” ja aina ravureita? (häh/Rt25)

Näissä aloituksissa käytetään sellaisia ilmauksia kuin ”voiko siitä huolimatta sanoa että”, ”Mitä kaikkia hevosia voipi kutsua” ja ”Mitä kaikkia rotuja voi nimittää”. Kysellään siis suoraan juuri siitä asiasta, miten nimityksiä tulisi käyttää. Kiinnostava on myös nimimerkin ”häh” esittämä kysymys siitä, tarkoitetaanko *lämminverisellä* aina *ravuria*. Tämä tulee esille vielä erikseen lämminverisiin ravihevosiin ja lämminverisiin ratsuhevosiin liittyvissä keskusteluissa. Nimimerkki ”Apua” taas ottaa esille sen, miten ristiriitaisesti eri lähteissä ”puhutaan” roduista. Onkin huomattava, että nykyäänkin kotimaisessa ja suomennetussa kirjallisuudessa ja internetlähteissä annetaan osittain vääriä tietoja hevosten roduista. Osa kirjallisuudesta on esimerkiksi suunnattu lapsille ja nuorille, niin että tietoja on yksinkertaistettu liikaa, vanhemman kirjallisuuden tiedot ovat vanhentuneita tai suomennoksissa on ongelmia. Ei ole yllättävää, että aihe herättää kysymyksiä ja epäselvyyksiä myös alan harrastajien keskuudessa. Aloitusviesteihin annetaan näissä keskusteluketjuissa useita vastauksia, jotka myös ovat ristiriidassa keskenään. Jotkut vastaukset ovat suppeita ja kirjoittajat ovat epävarmoja omista tiedoistaan. Joissakin taas saatetaan antaa

todella pitkä, jopa tulostetun liuskan pituinen ja asiattylinen selvitys rotujen jaottelusta. Itse keskustelu herättää myös tunteita, vastustusta ja toisten kirjoittajien haukkumista:

pv:tä ovat kaikki kantan kirjattujen varsat jotka eivät ole kylmäverisiä eivätkä lämminverisiä. ja katso googlesta niin saat pitkän ja tarkan vastauksen. onko se vaikeampaa kuin tänne kirjoittelu???? (gh/Rt21)

gh, miksi asiasta ei saisi kysyä? Tämä on keskustelufoorumi. Idiotti. Vastauksesi oli sitä paitsi väärä. (ruusu/Rt21)

Näissä viesteissä otetaan kantaa siihen, onko ylipäätään nimityksistä keskustelu tarpeellista ja sallittua, vai kuuluisiko jokaisen hakea tieto itse jostakin muualta. Tämä on esimerkki siitä, miten keskustelu saattaa ajautua henkilökohtaisuuksiin tai ihan muuhun kiistelyyn kuin siihen, mikä aihe alun perin oli. Tässä keskustelussa aloittaja kirjoittaa vielä toisen viestin, jossa kertoo lisää esimerkkejä siitä, miten on kuullut ristiriitaisia tietoja, ja puolustelee keskustelun aihetta.

Niin, ja sitten vielä jossain oli topa [topic, keskusteluketju] jossa puhuttiin hannoverilaisesta pv:nä, olen kuullut wiekopolskia sanottavan pv:ksi ja sitten on viel erikseen ne suomalaiset, hollantilaiset, saksalaiset... Huh huh.Olen katsonut wikipediasta fwb:n (googlasin kuten gh niin lämpimään sävyyn muisti neuvoa <3) ja sieltä sanottiin juuri toi täykkärin osuus eikä paljonkaan muuta. Ajattelinpas vaan selvennellä asiaa kun täällä tietääkseni SAA KESKUSTELLA,ellen vallan väärin ymmärtänyt. (elma/Rt21)

Itse aiheeseen liittyen ”elma” saa useita lyhyitä vastauksia, joissa kirjoittajat kertovat omia kokemuksiaan siitä, miten itse kutsuvat hevosiaan tai miten ovat kuulleet muiden kutsuvan niitä. Samalla esitetään myös uusia kysymyksiä:

Jos isäori on hyväksytty jalostukseen voiko emä olla mikä tahansa sekarotuinen? Meilläpäin ainakin yhtä virolaisen suvuttoman hevosen varsa kutsutaan pv:ksi kun isä on hyväksytty. (?/Rt21)

Kyllä kutsun noita meidän ulkomaan tuonteja, jotka on rekisteröity tilastoiksi ihan surutta puokeiksi, eikä häiritse ketään. Eli meidän tallilta löytyy vain puokkeja, poneja ja suokkeja, tällanen karkee jako.. (no/Rt21)

Pv ja *Puokki* viittaavat puoliveriseen ja *suokki* suomenhevoseen. *Tilasto* taas tarkoittaa tilastohevosrekisteriin rekisteröityä hevosta, jota ei syystä tai toisesta ole hyväksytty minkään rodun viralliseen rekisteriin. Näiden vastausten lisäksi keskusteluketjun lopussa on vielä erittäin pitkä, lähes tietokirjatekstin tyylinen viesti, jossa eräs nimimerkki selvittää rotujen jakoa perusteellisesti. Usein keskusteluista löytyykin joku tällainen asiantuntija tai kokenempi henkilö, joka näkee vaivaa kirjoittamalla ”lopullisen” vastauksen esitettyihin kysymyksiin. Toisaalta mahdollista on sekin, että keskustelu jää ikään kuin kesken ja ristiriitaisten vastausten takia ei tule selväksi, miten asia todella on. Kun kyse on vapaamuotoisesta internetkeskustelusta, jaettu tieto ei ole aina luotettavaa, mutta silti foorumi on selvästi yksi tiedonhaun lähde kirjoittajille. Jos joku kirjoittaa asiantuntevan oloisesti ja perusteellisesti, hän ehkä saa myös muut vakuutettua.

Keskusteluketjussa ”lämminverinen, puoliverinen,täysiverinen.....?” eräs keskustelija tiivistää tiedon melko hyvin lyhyeen viestiin:

Hevoset jaetaan lämminverisiin, kylmäverisiin ja poneihin. Lämminverisellä hevosella tarkoitetaan hevosta, joka kuuluu kevytrakenteiseen hevostyyppiin (joskin termillä Suomessa usein viitataan nimenomaan lämminveriravureihin). Puoliveriset ovat lämminverisiä lähinnä eurooppalaisia ratsuhevosrotuja, jotka ovat syntyneet raskaiden kylmäverirotuja ja täysiveristen risteytyksistä. Täysiveriset hevoset kuuluvat johonkin kolmesta lämminverisestä hevosrodusta: arabiantäysiverinen, englannintäysiverinen ja näiden keskinäisistä risteytyksistä syntynyt angloarabi. (jarrukärri/Rt25)

Kirjoittaja kommentoi Suomessa käytettyä terminologiaa ja sitä, miten käytännössä ”termillä Suomessa viitataan nimenomaan lämminveriravureihin”. Tämän viestin lisäksi toinen nimimerkki vielä tarkentaa, mitä nimityksillä ”yleensä puhekielessä tarkoitetaan” ja miten hevosista ”puhutaan”. Varsinaisen rotuja koskevan tiedon ohessa siis kommentoidaan myös sitä, miten rotuja on tapana nimittää. Tällä tavoin kirjoittajat yrittävät ehkä selventää muille, mistä rotujen nimitykseen liittyvät ristiriidat ja epäselvyydet johtuvat. Virallinen jako on tietynlainen, mutta toisaalta suomalaiset hevosharrastajat omassa jargonissaan puhuvat roduista hieman toisella tavalla.

Yleensä puhekielessä puoliverisellä tarkoitetaan lämminveristä ratsuhevosta ja lämminverisistä puhuttaessa tarkoitetaan lämminveristä ravihevosta. Täysverisistä puhuttaessa täykkärillä tarkoitetaan yleensä englantilaista täysveristä ei arabia tai angloarabia niistä puhutaan ihan vaan arabeina tai angloarabeina. (--/Rt25)

Tämä viesti vaikuttaa tiivistävän aika osuvasti hevosalan käytänteitä. Aineistossani vaikuttaa siltä, että *täykkäri* tarkoittaa juuri englantilaista täysiveristä, ja nimityksiä *arabi* ja *angloarabi* käytetään erikseen. Sana *täykkäri* ei siis käytännössä viittaa esimerkiksi *arabialaiseen täysiveriseen*. Tällaisissa tapauksissa kyse on hevosalan puhekielen käytänteistä, eivätkä esimerkiksi aloittelevat harrastajat vielä tiedä tällaisista nimitystavoista.

Myös aineistoni lukuisat viittaukset lämminveriseen ja tästä muodostetut slangisanat ja lyhenteet, kuten *lämppäri*, *lämpö(i)nen*, *lv* ja *älvee*, tuntuvat viittaavan juuri lämminveriseen ravihevoseen. Lämminverinen ratsuhevonen taas useimmiten saa nimityksiä *puoliverinen*, *pv*, *puokki*, *peevee*, *perus-pv* ja niin edelleen. Joskus tämä jako aiheuttaa kuitenkin ongelmia, koska sana *lämminverinen* toki sisältyy myös nimitykseen *lämminverinen ratsuhevonen*. Suomessa jaottelu poikkeaa esimerkiksi englannin kielestä: englannissa *warmblood* tarkoittaa *lämminveristä ratsuhevosta* ja nimitys *standardbred* lämminveristä ravihevosta. Suomessa ei ole vastinetta tälle *standardbred*-sanalle, ja toisaalta englannissa ei ole vastinetta suomen *puoliverinen*-sanalle. Hieman yleistäen ja kärjistäen voisi sanoa, että englannissa *warmblood* tarkoittaa ratsuhevosrotua, mutta suomessa *lämminverinen* tarkoittaa ravihevosrotua. Epäselvyyksiä tällaisessa tilanteessa syntyy helposti. *Täysiverinen* ei tuota ongelmia, koska sitä vastaa melko suoraan englannin sana *thoroughbred*.

Aineistossani on muutama esimerkkikeskustelu, joissa lämminverisen ratsuhevosen ja lämminverisen ravihevosen nimittely herättää kiivastakin keskustelua. Erään keskustelun otsikona on ”linkittäkää kuvia hienoista lv-RATSUISTA” eli aloittaja pyytää muita linkittämään keskusteluun juuri tietynlaisia hevosia, *lv-ratsuja*. Mitä hän sitten tällä nimityksellä tarkoittaa? Voidaan olettaa aiempien esimerkkien ja muun aineistoni perusteella, että *lv* tässä on lyhenne *lämminverisestä ravihevosesta*. *Lv-ratsu* tarkoittaisi siis lämminveristä ravihevosta, jonka käyttö-tarkoitus on ratsu. Keskusteluun tulee kuitenkin viestejä lämminverisestä ratsuhevosesta:

eli tarkoitat varmaan lämminveristä ravihevosta? lv ratsu tarkoittaa lämminveristä ratsuhevosta eli esim puoliveristä. (./Rt26)

Kaikki linkittää jotai puskalämpäreitä vaikka aloittaja pyys kuvia lämminverisestä ratsuhevosesta eli PUOLIVERISESTÄ. Aloittajalle, Googletappa vaikka Totilas ni näät hienon LÄMMINVERISEN RATSUHEVOSEN. LÄMMINVERINEN RAVIHEVONEN on nimensä mukaisesti RAVIHEVONEN. (Upi/Rt26)

Nimimerkki ”.” kommentoi sitä, että hänen mielestään aloittaja on käyttänyt nimitystä *lv-ratsu* harhaanjohtavasti – jos hän kerran tarkoittaa lämminveristä ravihevosta, hänen pitäisi ilmaista se jotenkin toisin. Nimimerkki ”.” hieman opastaa ja antaa asiantuntijan roolissa ikään kuin faktatietoa siitä, mitä *lv-ratsu* tarkoittaa. Nimimerkki ”Upi” taas kirjoittaa kärkkäämmin ja korostaa sanomaansa käyttämällä isoja kirjaimia. Hän tuo samalla esille oman mielipiteensä lämminverisistä ravihevosista ratsastuskäytössä: lämminveriset ravihevokset ovat heidän mielestään huonoja ratsuja ja niiden kuuluisi pysyä ”nimensä mukaisesti” ravihevosina. Tällainen kannanotto taas herättää tunteita muissa kirjoittajissa, jotka ehkä itse omistavat lämminverisen ravihevosen ja käyttävät sitä ratsuna. Nimimerkit ”.” ja ”Upi” saavatkin useita vastustavia kommentteja:

Upi: Sori, mutta vaikka olet ihan oikeassa että lämminverinen ratsuhevonen = pv, taisi aloittaja tarkoittaa nimenomaan ratsukäytössä hyvin toimivia lämminverisiä ravihevosia = lv. Näin nettikirjoittelun aikana tarvitaan vähän tilannetajua siihen luetun ymmärtämiseen ;) (äll-vee/Rt26)

Upi: Älä viitsi esittää tuollaista ”!#\$ saapasta. kyllä tässä tyhmäkin tajua että aloittaja nimenomaan pyysi noita lämminverisiä ravihevosia. Lv-hevosista kun ratsu maailmassa puhutaan tarkoittaa varmaan joka ikinene juuri lämminverisiä ravureita ja jos aloittaja haluaisi hienoja puoliverisiä eiköhän otsikossa lukisi pv-ratsuja? Vai oletko vain jotenkin yksinkertainen aloittelija ette tätä tajua =) (voi/Rt26)

kaikki voisivat nyt pikkuhiljaa älytä sen tosiasian, että *lv-ratsulla* tarkoitetaan ratsuna toimivaa lämminveristä ravihevosta. tuskin kukaan ratsupiireissä kutsuu puoliveristään nimellä *lv-ratsu*. jos puhutaan peeveestä, puhutaan peeveestä tai *pv-ratsusta*, ei *lv-ratsusta*. (cruz/Rt26)

Nimimerkki ”ällvee” tiivistää kiinnostavasti, miten *lämminverinen ravihevonen* on tapana lyhennetään *lv* ja *lämminverinen ratsuhevonen* taas *pv*, vaikka juuri näistä sanoistahan *pv* ei ole lyhennetty. Myös eräs toinen keskustelija puuttuu keskusteluun esittämällä lyhyen viestin, ikään kuin tietoisesti, jossa toteaa, että ”*lv* on lämminverinen ravihevonen. *pv* on lämminverinen ratsuhevonen”. Tämä on ehkä yleisesti käytössä oleva jako, ja nyt nimimerkkiä ”Upi” moititaan siitä, että hän ikään kuin tahallaan käsitti väärin. Häntä myös epäillään aloittelijaksi, joka ei vielä täysin olisi sisällä ryhmän viestinnässä. Nimimerkki ”ällvee” kommentoi myös nettikirjoittelua ja luetun ymmärtämistä. Nimimerkki ”cruz” taas ottaa taas esille sen, miten esimerkiksi ”ratsupiireissä” on tapana puhua eli millaisia käytänteitä nimityksiin liittyen on olemassa. Nimimerkki ”.”

esittää näiden kommenttien jälkeen vastineen, jossa ottaa kiinnostavasti esille myös erot suomen ja englannin kielessä:

no mutta lv-ratsu tarkoittaa sanamuodollisesti lämminveristä ratsuhevosta. eihän sille sitten mitään voi että suomenkieli on täällä netissä muuttunut. lämminverinen ratsuhevonen =warmblood (lämminverinen). lämminverinen ravihevonen= standartbred(tavallinenlaji). joten perjaatteessa lv on ratsujen lyhenne pv lisäksi ja ravureille pitäisi kehittää jokin tl=tavallinenlaji (./Rt26)

Viesti on erittäin mielenkiintoinen. Siinä kommentoidaan sanan *lv-ratsu* todellista merkitystä ”sanamuodollisesti” ja esitetään, että kielenkäyttö on muuttunut nimenomaan ”täällä netissä”. Kirjoittaja vertailee suomen ja englannin nimitysten eroa ja lisäksi tekee ehdotuksen, miten nimityksiä suomessa tulisi muuttaa. Jotta suomen kieli vastaisi paremmin englannin mallia ja rotujen luokittelu olisi selkeämpää, ”ravureille pitäisi kehittää jokin tl=tavallinenlaji”. Tämä viesti ei kuitenkaan saa kannatusta eikä varsinaisia vastauksiakaan enää. Keskustelussa tulee esille muutama yleinen kommentti, joissa viitataan lämminverisistä ravihevosista väittelyyn tällä palstalla. Esimerkkejä:

ei @!#\$ pilkunnusijat, tajusitte ihan hyvin mitä tarkotin ja taas saatiin täst lämppärijutust väännettyy sota tänne (jfgjdfgj/Rt26)

HAHAHA !! tää on taas näitä topia ku kohta tulee taas joku ravurinvihaaja tänne räjäyttämää varmasti päänsä! XDD mut eihä se haittaa :D Kivannäkösii hevosii :) (tapiiri/Rt26)

Näiden viestien lisäksi ketjussa käydään myös eräs henkilökohtaisempi keskustelu muutaman nimimerkin välillä, jossa tulee esille nimitysten käyttö. Eräs keskustelija ottaa esille nimimerkin ”E” ilmoituksen *Hevostalli.netin* markkinapalstalla ja kommentoi siinä käytettyä nimitystä *ratsuruuna*.

E, miksi tarjoat markkinoilla Ratsuruunaa, etkä sanallakaan mainitse että kyseessä on entinen ravihevonen? Ilmoituksesi on harhaanjohtava (Hei E/Rt26)

Ratsuruunan kirjoittaminen isolla saattaa olla kirjoitusvirhe tai ehkä myös jonkinlainen korostus, kun halutaan korostaa sanaa *ratsu*. Kirjoittajan mielestä on harhaanjohtavaa nimittää entistä ravi-

hevosta *ratsuruunaksi*. Nimitykseen *ratsu* sisältyy jonkinlainen oletus hevosen rodusta, että hevonen olisi puoliverinen eli lämminverinen ratsuhevonen, mikä tuli esille jo luvussa 3.3. Nimimerkki ”E” kirjoittaa vastineen:

Hevoseni ei ole entinen startteja juossut ravihevonen. Mielestäni alustavassa vuokrailmoituksessa ei tarvitse välttämättä edes ilmoittaa hevosen rotua, vaan tarkoitin ratsuruunalla sitä että on ratsunatoimiva hevonen. Kiinnostuneet kysykööt lisää. Olen kiinnostuneille heti ker-tonut että kyseessä lämminverinen RAVIhevonen, jota ei ole treenattu raviin ja joka toimii aktiivisena ratsuhevosena. (E/Rt26)

Kirjoittaja esittää ensinnäkin, että ”Hei E”-n viestissä on annettu väärää tietoa – kyseessä ei ole entinen ravihevonen, vaikka se onkin rodultaan lämminverinen ravihevonen. Nimimerkki ”E” tuo esille, että jos hevosella ei ole ”treenattu raviin” eikä se ole ”startteja juossut”, sitä ei voi nimittää *entiseksi ravihevoseksi*. Kiinnostava on myös kirjoittajan itse tekemä tarkennus siitä, mitä juuri hän on tarkoittanut ratsuruunalla: ”sitä että on ratsunatoimiva hevonen”. Hän ei siis sisällytä sanaan *ratsuruuna* oletusta esimerkiksi siitä, että hevosen rotu olisi puoliverinen. Hän perustelee nimitystä ainoastaan nykyisen, aktiivisen käyttötarkoituksen perusteella. Nimimerkin ”Hei E” mielestä taas rotu ja entinen käyttötarkoitus ovat myös olennaisia siinä, voiko hevosta nimittää *ratsuruunaksi*.

Myös keskusteluketjussa ”Jos ostatte ex-ravurin, älkää kuvitelko saavanne..” syntyy hie-man sekaannusta ilmausten *ex-ravuri* ja *lämminverinen ravihevonen* yhteydestä. Mainitsin keskustelun jo luvussa 4.3, koska aloitusviestissä ei mainita tämän *ex-ravurin* rotua, mutta silti lähes kaikki vastaajat olettavat, että kyseessä on lämminverinen ravihevonen. Pari poikkeustakin on. Eräs kirjoittaja toteaa, että hänelle ”ex-ravuri tarkoittaa aina suokkia”. Ravihevokset, ja näin ollen myös entiset ravihevokset, voivat olla joko lämminverisiä tai suomenhevosia. Suurin osa keskustelijoista näyttää kuitenkin olettavan, että jos erikseen ei mainita kyseessä olevan suomenhevo-nen, entistä ravuria eli ex-ravuria pidetään tällöin lämminverisenä. Ilmauksia *ex-ravuri* ja *läm-minverinen ravihevonen* voidaan joissain tapauksissa käyttää synonyymisesti.

Keskusteluketjun aloittaja kritisoi viestissään erästä ratsastajaa, joka on ollut hänen ratsastustunnillaan entisellä ravurilla, ja ratsastus on sujunut huonosti. Taas esitetään siis kritiikkiä ratsastuskäytössä olevia entisiä ravureita kohtaan. Ehkä osittain tästä kritiikistä johtuu se, että aloittaja saa myös paljon vastustusta ja hänen käyttämänsä nimitystä kritisoidaan. Aloitusviesti alkaa näin:

..kouluratsua. Voi kiusus! Heti alkuun sanon, että minulla ei ole mitään sitä hevosrotua vastaan ja varmasti monet niistä voivat olla mukavia harrasteratsuja. (Kelli/Rt24)

Kirjoittaja siis puhuu *ex-ravurista* ja *hevosrodusta*, mutta ei missään vaiheessa tarkenna, mistä rodusta oikeastaan on kyse. Tähän asiaan puututaankin useissa viesteissä tämän pitkän keskusteluketjun aikana, esimerkiksi:

Taas tätä et suokit ja lämppärit on paskoja ja halutaan joku hermoheikko ylilaiha ruma iso peevee. -,- JA EX-RAVURI EI OLE HEVOSROTU, ALOITTAJA!!! tiijäkkönää mistä puhut ees? Kirjotit ”Hetä alkuun sanon, että minulla ei ole mitään sitä hevosrotua vastaan” ja tarkoitat ex-ravuria kuten otsikos on. (tuu-tikki/Rt24)

Aloittaja myös vastaa kommentteihin ja tarkentaa, mitä itse tarkoitti kirjoittaessaan *ex-ravurista*:

Kun puhun rodusta tarkoitin nimenomaan lämminveristä ravihevosta, se kai on rotu..? (Kelli/Rt24)

Keskusteluketjussa sivutaan nimitysten käyttöä, ja samalla aihe sekoittuu yleiseen keskusteluun *ex-ravureiden* tai lämminveristen ravihevosten käytöstä ratsuina. Aihe herättää paljon tunteita, joten tämä on hyvä esimerkki siitä, miten keskustelu nimityksistä ei ole kovinkaan objektiivista tällä keskustelupalstalla. Kommenteissa mennään myös henkilökohtaisuuksiin, ymmärretään tahallaan väärin, haukutaan muita kirjoittajia ja kärjistetään omia mielipiteitä. Nimitykset ovat yksi osa tätä keskustelua, ja nimityksiin liittyy arvoja ja asenteita. Esimerkiksi se, sallitaanko entisen ravurin nimittäminen vaikkapa *ratsuruunaksi* vai ei, kertoo samalla asenteesta entisiä ravureita kohtaan. Aineistossani olevat esimerkit tästä keskustelusta ovat todennäköisesti vain osa laajempaa ja pitkään jatkunutta keskustelua, minkä voi päätellä jo useista sellaisista välihuomautuksista kuin ”Taas tätä”.

5.3. Automaattiheppa ja muita määritelmiä

Rotujen nimitysten lisäksi aineistossani tulee esille muutamia muitakin nimityksiä, joiden merkityksestä käydään keskustelua. Kun ottaa huomioon esimerkiksi erilaisten käyttötarkoitukseen viittaavien ja metaforisten nimitysten määrän, olisikin melko yllättävää, jos nimitysten merkitykset eivät herättäisi ollenkaan keskustelua ja kysymyksiä foorumilla. Keskustelua on syntynyt esimerkiksi nimityksestä *automaattiheppa* ja muista *automaattiin* liittyvistä nimityksistä, jotka tulivat esille jo konemetaforien yhteydessä. *Ratsastus*-osion keskustelussa ”Lellipenturatsastajat ja ’Automaattihepat’” keskustelun aloittaja kysyy muilta kokemuksia tällaisista ratsastajista ja hevosista. Tässä pitkässä keskusteluketjussa esitetään sitten useita määritelmiä siitä, mitä *automaattiheppa* kenenkin mielestä tarkoittaa. Esimerkkejä viesteistä:

”kenties itse kutsuisin ns. *automaatiksi* hevosta, joka kulkee perushyvässä peräänannossa keskivertoratsastajillakin (sellaisella joka ei ole muotoa edes hakemassa), sekä estepuolella hevosta joka hyppää nöyrästi ja puhtaasti kenen alla tahansa. (jefrma/Rt20)

Yhden *automaattihepan* (suokki) olen eläissäni tuntenut. Se oli niin kiltti, nöyrä ja omasi tasaiset askeleet, että sillä saattoi jo laukata 1. kertaa ratsastava. Lisäksi se hyppäsi ihan itsenäisesti, kun vaan näytti oikean esteen... (**/Rt20)

Automaatti: Hyvin koulutettu opetushevonen. Minusta automaateissa ei ole mitään vikaa, tosinpäin, ne ovat esikuvia sille millaiseksi kokeamaton hevonen yritetään kouluttaa! (Milla/Rt20)

Näistä ja muista ketjun viesteistä käy ilmi, että *automaatti* on kirjoittajien mielestä erityisen helppo, jopa aloittelevalla ratsastajalla täydellisesti toimiva hevonen. Nimimerkki ”jefrman” käyttämä ilmaukset *peräänanto* ja *muoto* tarkoittavat sitä, että ratsu liikkuu ns. oikeassa muodossa, kaula kaarella ja tasaisesti ohjastuntumalla (Siitonen 1997 s.v. *peräänanto*). ”Puhtaasti hyppääminen” taas tarkoittaa sitä, ettei hevonen pudota esteitä tai kieltäydy hyppäämästä. Keskustelussa tulee myös esille, että kilpaileminen ja kilpailumenestys yhdistetään automaattihevosiin – automaattihevonen on sellainen, jolla myös huono ratsastaja menestyy kisoissa. Toisaalta automaattihevonen yhdistetään myös hyvin toimiviin ja koulutettuihin ratsastuskoulun opetushevosiin, kuten ”Millan” viestissä.

Keskusteluketjussa tuodaan esille myös eriäviä mielipiteitä ja mm. pohditaan sitä, voiko mitään hevosta kuitenkaan kutsua *automaatiksi*. Esimerkkejä:

”*Automaattihevosek*” Tuskin näitä olemassakaan. Lähinnä kisoissa kulkevat ”*automaattihevosek*” kulkevat kaula väkisin alas vängättynä kokemattomien ratsastajien alla. Joka hevonen on erilainen, joku herkempi joku ei niin herkkä. Mutta yksikään ei ole ”*automaatti*”. (--/Rt20)

Mielestäni mitään hevosta ei voi millään perusteella sanoa *automaatiksi*. [– –] Yhtäkään tuntemaani hevosta - tuntuksaria [ratsastuskoulun tuntihevosta] tai muutakaan - ei saa kantamaan itseään oikein, takaosaa käyttäen ja etuosa keveänä, ilman oikeanlaista ratsastamista. (Piaff/rt20)

Viesteissä selitetään, että ratsastaessa pelkkä ”kaula väkisin alas vängättynä” kulkeminen ei riitä, hevonen ei vielä silloin liiku oikein. Vaikuttaa siltä, että käsite *automaattihevonen* jakaa mielipiteitä. Joidenkin mielestä tietynlaisia hevosia voi kutsua *automaateiksi*, joidenkin mielestä ei. Jotkut taas ovat eri mieltä muiden antamista määritelmistä:

Näillä määritelmillä minunkin hevonen on *automaatti* :). Se kulkee oikeinpäin kunhan ratsastaja pitää ohjat kädessä ja istuu selässä suunnitelleen oikeinpäin. [– –] Mutta ei se montaa hetkeä kestä kuin kokematon ratsastaja saa hevosen jännittymään ja kulkemaan väärin. (Lausti/Rt20)

jos ei osaa/opi ratsastamaan, ei se ”*automaattikaan*” kovin kauaa kulje. jokaisen ratsastajan on joskus opeteltava ihan oikeasti ratsastamaan. (hmm/Rt20)

Nämä kirjoittajat muistuttavat, että vaikka hevonen saattaisi toimia kuin automaatti, se saattaa kuitenkin alkaa kulkea huonosti, jos ratsastaja ei opettele ratsastamaan. Hevosia voi siis ehkä kutsua *automaateiksi*, mutta se ei tarkoita, että automaatilla ratsastaminen olisi ihan niin helppoa kuin toiset kirjoittajat antavat ymmärtää. Kiintoisaa näissä ja muissakin esimerkeissä on se, että sana *automaatti* tai *automaattihevonen* kirjoitetaan usein lainausmerkeissä. Joissakin viesteissä tällä ehkä halutaan korostaa sitä, että kyse ei ole oikeasti automaateista, koska mitään hevosta ei tosissaan voi kutsua automaatiksi. Toisaalta keskustelun otsikossa käytetyt lainausmerkit ohjaavat muitakin kirjoittajia käyttämään sanaa lainausmerkeissä.

Keskusteluketjussa mielipiteet näyttävät eriyvän myös siinä, onko *automaattihevonen* positiivinen vai negatiivinen ilmaus. Toisten kirjoittajien mielestä automaatti on hyvä hevonen, mutta toiset pitävät sitä liiankin helppona ja automaatin ratsastajaa pidetään huonona ratsastajana – jos ei osaa ratsastaa muilla kuin automaateilla, silloinhan on oikeasti huono ratsastaja. Tästä syystä muutamassa viestissä käytetään ilmausta ”haukkua hevosta automaatiksi”. Hevosen nimitäminen automaatiksi ei siis ole aina neutraalia, vaan *automaatti* voi olla myös haukkumasana joidenkin kielenkäyttäjien mielestä.

Toinen määritelmä, joka myös kuvailee jonkinlaista hyvin toimivaa ja osaavaa ratsua, on *opetusmestari*. Käsittelin tätä nimitystä luvussa 3.3.4. ratsastuskouluhevosten yhteydessä, mutta *opetusmestari* ei välttämättä ole ratsastuskoulun hevonen vaan yleisesti joku osaava ja kokenut hevonen, joka voi toimia ”opettajana” kokemattomalle ratsastajalle. Nimerkki ”Lausti” rinnastaa automaattihevosen myös opetusmestariin viestissään ja antaa *opetusmestarille* lyhyen määritelmän:

Toki on helpompi opetella asioita hevosen kanssa, joka jo osaa sen mitä sinä vasta opettelet kuin opetella asiaa hevosella jolle sinun pitäisi se samalla opettaa. Näin ollen hyvin koulutettu hevonen on hyvä *opetusmestari* ja sen kanssa ratsastaja edistyy nopeasti. (Lausti/Rt20)

Tämän kirjoittajan mielestä *opetusmestari* on siis hyvin koulutettu ja sellainen hevonen, jolla ratsastamalla voi edistyä nopeasti. Keskustelussa ”Onko kenelläkään myynnissä ’opetusmestaria’” tämä nimitys tulee vielä erikseen esille. Tässäkin on käytetty otsikossa lainausmerkkejä, joten se on ehkä tapana tällaisten määritelmien yhteydessä. Toisaalta keskustelun aloittaja käyttää varsinaisessa viestissään samaa sanaa ilman lainausmerkkejä ja määrittelee haluamaansa ratsua näin:

Onko kenelläkään myynnissä parempaa kansallisentason *opetusmestaria*? Tällä kertaa etsinnässä 15v ---> Markkinoilta ei meinaa löytyä sopivaa, kysympä siis täältä. (kats-/Rt23)

”Kansallinen taso” viittaa kilpailemiseen valtakunnallisella tasolla, ei esimerkiksi vain paikallisissa pienissä kisoissa, joten kyse on melko korkeatasoisesta kilpahevosesta (SRL 2010: Lajit). 15 vuotta taas on hevoselle jo melko korkea ikä, joten kirjoittaja tarkoittaa opetusmestarilla selkeästi keski-ikäistä tai iäkäästä, kokenutta hevosta. Tämän aloitusviestin jälkeen aloittajalta kysytään tarkennusta, etsiikö hän este- vai kouluratsua. Hän lisää etsivänsä estehevosta, joka hyppäisi

130–135 cm korkeita ratoja ja olisi rehellinen hyppääjä, joka ei ”huvikseen kieltele” esteille. Tämä herättää keskustelua nimityksistä, ja juuri nimitys *automaatti* tulee taas esille *opetusmestarin* rinnalla.

No ei mikään hevonen huvikseen kieltele tai tahallaan ole hankala. Oisit sanonu suoraan, että etit *automaattiruusukekonetta*. Onhan noita myytävänä, mutta jos tuon tason hevosta olet etsimässä ja täysin terveen perään haikaillet, voi olla että joudut maksamaan aika paljon ;) (./Rt23)

. , no kyllä niitäkin hevosia löytyy :D Jotka huvikseen kieltelee ku päässy niskan päälle. Näitä sanotaan *kieltelijöiksi*. (fiufiu/Rt23)

Olisi varmaan pitänyt selventää. *Automaatti* = hyvin ratsastettu ja hyvillä ratsastajilla ollut hevonen. *Kieltelijä* = Epävarma, huonon ratsastuksen tulos, kipeä, huonoilla ihmisillä ollut tai muuten vain ihmisestä yliotteen saanut hevonen (./Rt23)

Nimimerkki ”.” moittii aloittajaa, koska hänen mielestään aloittajan antamat määritelmät eivät sovi *opetusmestariin* vaan tämän olisi pitänyt sanoa etsivänsä *automaattiruusukekonetta*. ”Fiu-fiu” taas tuo esille toisen määritelmän, millaista hevosta sanotaan *kieltelijäksi*. Viimeisessä esimerkissä käytetään =-merkkiä ja annetaan lyhyt määritelmä siitä, mitä kyseisen kirjoittajan mielestä sanat *automaatti* ja *kieltelijä* tarkoittavat. Jo aiemmissakin tämän luvun esimerkeissä on ollut nähtävissä, että yksi tapa kirjoittaa nimitysten merkityksistä on käyttää =-merkkiä tai kaksoispistettä tällä tavalla.

Keskustelu jatkuu sekä *automaatin* että *opetusmestarin* käsitteistä. Eräs kirjoittaja ilmaisee mielipiteensä nimimerkkiä ”.” vastaan sanomalla, ettei ”rehellinen hyppääjä” ole sama asia kuin ”automaattiruusukekone”. *Opetusmestarin* ohella käytetään ilmausta *oppimestari*, ja näitä käytetään ilmeisesti synonyymeina. Nimityksen merkityksestä kirjoittajat ovat hieman eri mieltä, koska esimerkiksi viestiketjun aloittaja ja monet muut yhdistävän opetusmestarin kovatasoiseen kilpahevoseen, mutta toisenlaisiakin mielipiteitä esitetään:

Koulupuolelle *oppimestari* haussa... Miel. tamma. tarkoitus aloitella 10 vuoden jälkeen kisaamista, hyvä käytös kisapaikalla ja kuljetuksessa ehdoton. Ja en tod. hae mitään huipputason suorittajaa, vaan harrastepohjalla ja enemmänkin ”oman kuntoutumisen” merkeissä. (?/Rt23)

Opetusmestari on näköjään monelle kovatasoinen kilpahevonen ja sillä on sitten kilpahevosen hinta, tajuaako ihmiset tätä? Itse ymmärrän *opetusmestarin* parempana HARRASTEhevoseksi jonka aktiivikisaura (kansallinen/alue) on jo takana. Näitä saa sitten alle 10t myös. (voivoi/Rt23)

Ensimmäisessä esimerkissä tulee esille se, että *oppimestari* on paitsi hyvä ratsastuksessa, myös hyväkäyttöksinen muutenkin. Nimimerkki ”voivoi” taas on sitä mieltä, että *opetusmestari* ei ole kilpahevonen vaan harrastehevonen, ja vahvistaa eroa kirjoittamalla sanan *harraste* isoilla kirjaimilla. Tällainen isoilla kirjaimilla kirjoittaminen silloin, kun halutaan tähdentää jonkin ilmauksen merkitystä muille, tuntuu olevan aika yleistä. Sitä näkyy myös luvun 5.2 esimerkeissä, joissa keskustellaan hevosroduista ja halutaan tähdentää vaikkapa sanoja *ravihevonen* ja *ratsuhevonen*. Nimimerkki ”voivoi” toisaalta tuo esille, että opetusmestarilla on kuitenkin aiemmin ollut aktiivinen ura kilpahevosena kansallisella tai aluetasolla. Aluetaso tarkoittaa pienempiä, alueellisia kisoja, mutta ne ovat kuitenkin korkeampitasoisia kuin aivan paikalliset kilpailut (SRL 2010: Lajit; Paanetoja ym. 2003: 199). Näin ollen *opetusmestari* olisi taas jo iäkäs hevonen, koska sen kilpaura on ”jo takana”, mutta se voisi toimia vielä hyvänä harrastehevosena.

Raviurheilu-osion aineistossa on myös mukana eräs nimitys, josta keskustellaan hieman keskusteluketjussa ”hevosten hinnat sekaisin”. Tässä keskustelussa puhutaan ravihevosten hinnoista ja erityisesti varsoista ja ravihevosten kasvattamisesta. Keskustelun lomassa eräs kirjoittaja käyttää ilmausta *tusinatamma*, joka on samantapainen ilmaus kuin muutkin *tusina*-alkuiset yhdyssanat, joiden merkitys on ’yksilöllisyyttä vailla oleva, tavanomainen, keskinkertainen, heikkotasoinen, -laatuinen’ (KS s.v. *tusina*-). Kirjoittaja viittaa sillä hieman huonoihin tammoihin ja haluaa kritisoida hevoskasvattajia, jotka käyttävät jalostukseen tällaisia *tusinatammoja*. Eräs keskustelija puuttuu sitten aiheeseen kysymällä, mitä tämä käsite tarkoittaa:

voitteko vielä selventää mikä on se *tusinatamma*...20,18,vai 16aikainen vai kenties jotain siltä väliltä?Voinko astuttaa tamman joka itse ollut hyvä kilpatamma ,mutta emälinja keskinkertainen? entä tamman joka ei itse juossut lainkaan ,mutta emälinja tuottoisa? (ps/Rv1)

Kirjoittaja puhuu ajoista ja tarkoittaa ilmeisesti ravihevosen nopeuksia radalla. Esimerkiksi 18-aikainen ravihevonen tarkoittaa hevosta, joka on juossut keskimääräisen kilometriajan 1.18 eli kilometrin keskimäärin aikaan 1 minuutti 18 sekuntia. Parhaat lämminveriravurit ovat jopa 10- ja

11-aikaisia. (Pesu 2008: 215–219). Ravihevosten jalostuksessa on kaksi tärkeää seikkaa, jotka tulevat esille viestissä: siitoshevosen oma kilpailumenestys ja toisaalta sukutaulun merkitys. ”Emälinja” viittaa siihen, miten hyviä hevosen emä, emänemä, emänemänemä jne. ovat olleet. Viestin kirjoittaja haluaa hieman kritisoida muiden käyttämää nimitystä *tusinatamma* ja kysyykin tarkennusta – osaavatko muut selittää, mitä tarkoittavat tällä *tusinatammalla*, kun kerran käyttävät tätä ilmausta? Kysyjä saa tällaisia vastauksia:

ps: voiko kukaan oikeasti selventää sitä *tusinatamma* käsitettä.. varsinkaan aikojen perusteella? Jokaisesta suvusta tulee joskus juoksija/ juoksijoita.. ehkä hyvään sukuun kiinnitetään sen takia huomiota että niistä hyväsuokuisista tulee prosentuaalisesti enemmän niitä juoksijoita.. (Mosse/Rv1)

Että mitä kukakin sitten näkee. Joku voi pitää hyvänä vasta 12-aikaista, jonka suku on sitä luokkaa, että tusinaan sopii 13 samanlaista, kunhan emälinjalta on viralliset näytöt. Joku muu taas saa aikaan lahjakkaita varsoja vähän vaatimattommista tarpeista. Ja hyvin, hyvin moni muu varsottelee omaksi ilokseen niitä ”ei minkään tekijöitä”. Aika sitten näyttää, mihin kastiin kukakin kuului ;).

Selkeää vastausta *tusinatamma*-käsitteelle ei anneta. Enemmänkin viesteissä tuodaan esille, ettei käsitettä oikeastaan pysty selventämään. Tämän jälkeen keskustelu *tusinatamma*-sanasta loppuu ja aiheesta jatketaan muuten. Nimimerkki ”ps” ei tule vaatimaan lisää tarkennuksia eikä itse nimityksen pohdinta näytä kiinnostavan kirjoittajia, joten tämäkin keskustelu jää hieman kesken eikä *tusinatammalle* esitetä enempää määritelmiä.

6. PÄÄTÄNTÖ

Tutkimukseni osoitti, että hevosten nimitykset ovat yksi hevosalan kielen tärkeistä attraktiokeskuksista ja erilaisia nimityksiä on käytössä todella paljon. Monet seikat selittävät sitä, että nimitysten määrä on niin suuri. Erilaisia hevosia ja hevosurheilun lajeja on nykyään Suomessa niin paljon, että myös hevosten kuvaamiseen tarvitaan paljon erilaisia nimityksiä. Hyvin suuri osa nimityksistä koostui hevosrotuihin liittyvistä nimityksistä (*suokki* 'suomenhevonen'), ja toinen suuri ryhmä olivat käyttötarkoitukseen liittyvät ilmaukset (*starttiravuri* 'kilpaileva ravihevonen') Myös sananmuodostukseen liittyvät tekijät selittävät nimitysten suurta kokonaismäärää. Nimitysten määrää kasvattivat toisistaan hieman eroavat slangisanat (*shetu, shettis* 'shetlanninponi'), eri tavoin yhdistetyt lukuisat yhdyssanat (*kisakaveri, kisaratsu*) sekä lyhenteet (*pv* 'puoliverinen').

Tutkimuksen rajaus pelkästään nimityksiin oli perusteltu valinta, koska pystyin keskittymään vain nimityksiin ja tutkimaan niiden merkityksiä pintatasoa syvemmältä ja tarkastelemaan hieman myös sitä, miten kielenkäyttäjät itse ovat määritelleet joitakin nimityksiä keskusteluisaan. Kaikkia nimityksiä ei käsitelty perinpohjaisesti, mutta toisaalta monet nimitykset tulivat esille useammassakin luvussa eri näkökulmista tarkasteltuna. Pelkkää sananmuodostusta ja nimitysperusteita käsittelemällä tutkimus olisi jäänyt ohuemmaksi, mutta merkitysten ja nimityksistä käydyn keskustelun pohdinta herättivät jo enemmän ajatuksia siitä, mitä esimerkkien nimityksillä todella tarkoitetaan ja mitä käyttäjät itse ovat mieltä niistä.

Hevostalli.netin suosituilta keskustelupalstalta kerätty aineisto osoittautui monipuoliseksi aineistoksi, jossa käytetty sanasto on erittäin vaihtelevaa ja rikasta. Erillisiä nimityksiä tuli aineistoon ehkä odotettua enemmän, mutta toisaalta joissakin asioissa huomaa, että tämäkään aineisto ei vielä kata läheskään kaikkea. Vaikka sanastoa tuli näinkin laajasti, jotkut hevosrodut, värinnimitykset ja harvinaisemmat urheilulajit jäivät silti ulkopuolelle. Keskustelua nimityksistä oli loppujen lopuksi vain muutamassa keskustelussa, joista suurin osa keskittyi *Ratsastus*-osioon. On oletettavaa, että kokonaisuutena hevosten nimityksiä on olemassa vielä enemmän kuin tässä aineistossa esille tulleet. On myös hyvin todennäköistä, että 5. luvussa käsiteltyjen esimerkkitaustusten lisäksi myös muista hevosten nimityksistä on ollut tai voisi olla keskustelua tällä palstalla.

Tutkimuksessani selvisi, että hevosia voidaan nimittää monin eri tavoin ja nimitysperusteet voivat olla erilaisia. Nimityksellä voidaan määritellä jotakin hevosen ominaisuutta, kuten sukupuolta tai rotua, käyttötarkoitusta, hevosen suhdetta ihmiseen tai useampaakin näistä asioista

kerralla. Kirjoittaja voi päättää, mitä asioita hevosesta haluaa ilmaista käyttämällään nimityksellä. Nimityksellä voi esimerkiksi antaa muille tietoa omasta hevosestaan siitä näkökulmasta, onko se kilpa- vai harrastehevonen tai vaikkapa siitä näkökulmasta, onko se suomenhevonen vai lämminverinen. Omasta hevosesta puhuttaessa nimityksellä annetaan hevoselle jonkinlainen määritelmä, luokitellaan se kuuluvaksi esimerkiksi kilpahevosten joukkoon.

Nimityksiä muodostetaan monin eri tavoin, kun tutkimuksessani otettiin huomioon niin yleiskieliset kuin slangisanatkin. Ilmaukset voivat olla joko kirjakielisiä (*harrastehevonen*) tai sitten erilaisia slangimuotoja (*tinksu* 'tinkerhevonen'). Sekä yleiskielen mukaiset että slangijohdokset ovat käytössä. Yhdyssanat ovat erityisen suosittuja, ja erilaisia yhdistelmiä muodostetaan internetkeskustelussa vapaasti – lisäksi yhdyssanat voivat olla jopa kolmi- tai neliosaisia. Varsinkin silloin, kun halutaan ilmaista yhtäaikaan monia asioita hevosen ominaisuuksista ja käyttötarkoituksesta, muodostetaan yhdyssanoja. Yhdyssanojen ohella käytetään myös sanaliittoja. Lyhenteet ovat myös suosittuja varmasti osittain siksi, että ne ovat nopeita kirjoittaa. Monet lyhenteet, esimerkiksi rotujen kirjainlyhenteet, ovat vakiintuneita käytössä. Myös slangisanoista ja johdoksista monet ovat ilmeisesti hyvin vakiintuneita ja muut kirjoittajat ymmärtävät, mitä niillä tarkoitetaan. Aineistossa on vakiintuneita ilmauksia ja toisaalta useita erikoisia ja yksittäisiä, yhden kirjoittajan käyttämiä ilmauksia.

Nimityksiä voidaan muodostaa myös niin, että käytetään metaforan tapaisesti muita kuin hevosten käsitteentään kuuluvia sanoja. Metaforisesti hevosta voidaan nimittää esimerkiksi ihmisen (*rouva*), koneen (*maastomopo*) tai jonkun muun eläimen nimityksellä (*vinttikoiira*). Metaforat tuovat esimerkiksi huumoria, persoonallisuutta ja värikkyyttä tekstiin, ja ehkä jotkut kirjoittavat pyrkivät kirjoittamaan niin, että heidän tekstinsä erottuu joukosta. Ihmismetaforilla voidaan esimerkiksi inhimillistää hevosta, kun annetaan hevoselle samalla ihmisen piirteitä. Erityisesti omaa hevosta kuvaillaan usein ihmismetaforalla, joten ehkä sillä ilmaistaan läheistä suhdetta ja kunnioitusta hevosta kohtaan. Konemetaforilla voidaan tehostaa esimerkiksi vaikutelmaa hyvästä kilpahevosesta.

Nimityksiin sisältyy pintatason merkityksen ohella myös sivumerkityksiä, jotka voivat vaihdella kirjoittajien välillä. Nimitykset ovat usein osittain synonyymisia, mutta merkitysvivah-teissa on pieniä eroja. Kun kirjoittaja valitsee tietyn nimityksen, hän usein myös tuo esille jonkinlaista asennetta juuri tätä nimitystä käyttämällä. Erityyylisiä nimityksiä käyttämällä voidaan esimerkiksi ylistää tai haukkua jotakin hevosta tai hevosrotua. Halventavia nimityksiä voidaan käyttää paitsi haukkumasanoina, myös humoristiseen tai jopa hellittelevään sävyyn. Positiivisia

nimityksiä taas voidaan käyttää myös ironisesti. Nimitysten merkitykset eivät selviä pelkästään sanalista tutkimalla, vaan merkitys vaihtelee kontekstin mukaan.

Merkitysten tulkintaa hankaloittaa se, että tekstiä tulkitsemalla ei voi varmasti sanoa, mitä kukin kirjoittaja on itse jollakin ilmauksella tarkoittanut. Muutamat esille tulleet esimerkit nimityksistä käydystä keskustelusta osoittavat, että nimitysten merkitysisällöistä on eriäviä mielipiteitä kirjoittajilla. Jotkut esimerkiksi käsittävät nimityksen positiiviseksi, jotkut negatiiviseksi, ja jotkut ovat sitä mieltä, ettei kyseistä nimitystä saisi käyttää ollenkaan.

Tutkimukseni ja aineistoni rajallisuus näkyy siinä, ettei kaikkien nimitysten merkityksestä synny selvää käsitystä eikä aina voi olla varma, mitä kirjoittaja on tarkoittanut nimityksellä. Nimityksistä käyty keskustelu palstalla on kiinnostavaa, mutta usein keskustelu tuntuu jäävän epäselväksi tai keskeneräiseksi ja vain muutamat kirjoittavat tuovat esille mielipiteitään. Aineiston suhteellisesta laajuudesta huolimatta varsinaista keskustelua nimityksistä käydään melko vähän.

Tällaisen tekstianalyysin ohella olisikin kiinnostavaa esimerkiksi haastatella hevosalan harrastajia sen selvittämiseksi, millaisia asenteita heillä on nimityksiä kohtaan. Haastattelussa voisi kysyä, millaisia nimityksiä he hevosista käyttävät ja mitä he niillä tarkoittavat. Myös jonkinlaisella kyselylomakkeella voisi kysellä esimerkiksi tietyistä sanoista, miten käyttäjät määrittelisivät niiden merkityksen ja millaisia sävyjä niihin heidän mielestään sisältyy. Esimerkiksi sanakirjoissa jotkin hevosten nimitykset on luokiteltu lapsenkielisiksi tai pejoratiivisiksi, mutta keskustelufoorumilla näitä ilmeisesti osittain käytetään aivan neutraalisti. Kyselylomakkeella tai haastattelussa voisi kysyä, mitä mieltä nykyajan hevosalan kielen puhujat itse ovat. Hevosharrastajia voisi myös vaikkapa pyytää kirjoittamaan omasta hevosestaan, niin kuin useassa keskustelupalstan ketjussa on tehty, ja sitten jälkepäin kysyä tarkennuksia heidän käyttämiinsä nimityksiin. Tässä tutkimuksessa mahdollisuutta kirjoittajien haastatteluun ei ollut, joten kaikki havainnot on tehty vain tekstien pohjalta.

LÄHTEET

- AALTONEN, SEPPO – KORKALA, VEIKKO – RAEVUORI, ANTERO 1982: Sata tärkeätä ravisanaa. – Antero Raevuori (toim.), Suuri suomalainen ravikirja s. 386–389. Porvoo: WSOY
- FROWEN, DEBORAH – BAKER, JENNIFER 2002: Tärkeimmät ponirodut. – Elizabeth Pellow (toim.), Hevonen s. 80–97.
- FROWEN, DEBORAH – DRAPER, JUDITH 2002: Tärkeimmät hevosrodut. – Elizabeth Pellow (toim.), Hevonen s. 49–79.
- HAARALA, RISTO 1989: Sanat tiedon ja taidon palveluksessa. – Jouko Vesikansa (toim.), Nykysuomen sanavarat s. 259–275. Helsinki: WSOY.
- HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2005: Iso suomen kielioppi. 3. painos. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HAKULINEN, LAURI 2000: Suomen kielen rakenne ja kehitys. 5., muuttamaton painos. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy.
- Hevostalli.net-keskustelupalsta. <http://www.hevostalli.net/#foorumi>.
- HIPPOS 2010: HEVOSKANTA = Suomen Hippos ry 2010: Hevoskannan kehitys maassamme 1910–2009. http://www.hippos.fi/hippos/tilastot/jalostus_ja_kasvatus/hevoskannan_kehitys.php. Luettu 2.8.2010.
- HIPPOS 2010: ORIIT = Suomen Hippos ry 2010: Jalostusoriit. http://www.hippos.fi/hippos/jalostus_ja_kasvatus/jalostusoriit/index.php. Luettu 2.8.2010.
- HIPPOS 2010: RODUT = Suomen Hippos ry 2010: Jalostus ja kasvatus. Rodut. http://www.hippos.fi/hippos/jalostus_ja_kasvatus/rodut/index.php. Luettu 20.4.2010.
- HONKANEN, ANITA 2001: Suomenhevosten kutsuma- ja lempinimistä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, suomen kielen laitos.
- HT MEDIAKORTTI 2010 = Hevostalli.net Oy 2010: Hevostalli.net-sivuston mediakortti. <http://www.hevostalli.net/mediainfo/mediakortti.php>. Luettu 1.4.2010.
- HÄKKINEN, KAISA 1990: Mistä sanat tulevat. Suomalaista etymologiaa. Tietolipas 117. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HÄKKINEN, KAISA 2004: Nykysuomen etymologinen sanakirja. Juva: WSOY.
- IRLANNINCOB 2010 = Suomen Irlannincob-yhdistys 2010. Irlannincob. <http://www.irlannincob.net/irlannincob.htm>. Luettu 4.8.2010.
- ITKONEN, TERHO 1990: Vierassanat. Kielenkäyttäjän opas. Helsinki: Kirjayhtymä.
- JALKANEN, LAURI – SAARINEN, ANNE 1986: Vuosisata ratsain. Rauma: Ratsastuskustannus oy.
- JARVA, VESA – NURMI, TIMO 2006: Oikeeta suomee. Suomen puhekielen sanakirja. Jyväskylä: Gummerus.
- KALSKE, MARJA 2005: Suomessa syntyneiden hevosten nimistö. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 73. Turku: Turun yliopisto.
- KANGASNIEMI, HEIKKI 1997: Sana, merkitys, maailma. Katsaus leksikaalisen semantiikan perusteisiin. Helsinki: Finn Lectura.
- KARTTUNEN, KAARINA 1979: Nykyslangin sanakirja. Porvoo: WSOY.
- KARTTUNEN, KAARINA 1989: Stadi on hervoton pleisi. – Jouko Vesikansa (toim.), Nykysuomen sanavarat s. 148–164. Helsinki: WSOY.
- KIDD, JANE 1990: Maailman hevoset. Rodut ja kasvatus. 3. painos. Suom. Elina Dahlqvist-Lahtinen & Heikki Lahtinen. Porvoo: WSOY.

- KOSKI, MAUNO 1983: Värien nimitykset suomessa ja lähisukukielissä. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 391. Savonlinna: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- KOSKI, MAUNO 1992: Erilaisia metaforia. – Lauri Harvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora*. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KS = Kielitoimiston sanakirja 2004. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 140. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- LEHTINEN, RAIJA 1995: *Is*-päätteiset sanat – yleiskieleen vai roskikseen? – Maija Länsimäki (toim.), *Sana kiertää*. Kirjoituksia suomen kielestä, s. 239–247.
- LESKINEN, HEIKKI – TOIVONEN, TERHO 1995: Lekuri suorittaa nesteensiirron. Lääkintäalan slangisanastoa. Helsinki: Kirjayhtymä.
- LÄNSIMÄKI, MAIJA 1995: Puoli kilo lauantaita. Sanojen lyhentymisestä. – Maija Länsimäki (toim.), *Sana kiertää*. Kirjoituksia suomen kielestä, s. 248–250.
- LÄNSIMÄKI, MAIJA (toim.) 1995: *Sana kiertää*. Kirjoituksia suomen kielestä. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 80. Helsinki: Painatuskeskus.
- LÄNSIMÄKI, MAIJA – SUNI, HELENA 2004: Ikkunoita kielen maailmaan. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 130. Helsinki: Cosmoprint oy.
- MALMIVAARA, TERHI 2004: *Luupää, puupää, puusilmä*. Näkymiä sananmuodostuksen analogisuuteen ja bahuvriihiyhdyssanojen olemukseen. *Virittäjä* 108 s. 347–363.
- MCBANE, SUSAN – DOUGLAS-COOPER HELEN 1991: *Hevoset*. Suom. Terhi Laurila. Jyväskylä: Gummerus.
- NAHKOLA, KARI 1999: Koululaisslangin sanastolähteistä. *Virittäjä* 103 s. 619–623.
- NS = Nykysuomen sanakirja 2002. 15. painos. Porvoo: WSOY.
- NURMI, TIMO 2004: *Suuri lyhennesanakirja*. Jyväskylä: Gummerus.
- OJALA, MATTI – PELTONEN, TERTTU – SAASTAMOINEN, MARKKU 2007: Suomenhevosen jalostus. – Markku Saastamoinen (toim.), *Suomenhevonen* s. 127–166. Jyväskylä: Suomen Hippos ry.
- PAANETOJA, JAANA – PUSSINEN, ANNE – SYRJÄLÄ, PIRJO – VEPSÄ, KARI 2003: *Ratsastus harrastuksena*. Helsinki: Edita.
- PAKKANEN PIRJO 1994: *Suomen kielen ratsastussanastoa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, suomen kielen laitos.
- PAUNONEN, HEIKKI 2001: *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii*. *Stadin slangin suursanakirja*. 3. painos. Helsinki: WSOY.
- PELTONEN, TERTTU – SAASTAMOINEN, MARKKU 2007: *Suomenhevosen alkuperä ja historia – kehittyminen omaksi roduksi*. – Markku Saastamoinen (toim.), *Suomenhevonen*. Jyväskylä: Suomen Hippos ry.
- PEPLOW, ELIZABETH (toim.) 2002: *Hevonen. Historia, rodut, hoito, ratsastusurheilu*. Suom. Tarja Rouhianen, Sinikka Pellinen, Marvi Jalo & Mirja Itkonen. Helsinki: Tammi.
- PESU, VILI 2008: *Raviurheilun maailma*. Ranua: Mäntykustannus.
- PRE 2010 = *Hevosmaailma.net 2010: Andalusianhevonen, Pura Raza Espanöla ja lusitano*. <http://www.hevosmaailma.net/Info/pre.shtml>. Luettu 9.8.2010.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja 2001*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- RATSUJALOSTUSLIITTO 2010 = *Ratsujalostusliitto ry 2010: FWB-hevonen*. <http://www.ratsujalostusliitto.fi/fwb-hevonen/> Luettu 2.8.2010.
- SAASTAMOINEN, MARKKU (toim.) 2007: *Suomenhevonen*. Jyväskylä: Suomen Hippos ry.
- SAJAVAARA, PAULA 1989: *Vierassanat*. – Jouko Vesikansa (toim.), *Nykysuomen sanavarat* s. 64–109. Helsinki: WSOY.

- SHETTIS 2010 = Suomen Shetlanninponiyhdistys ry 2010: Suomen Shetlanninponiyhdistyksen sääntöpankki. <http://www.shettis.com/>. Luettu 6.4.2010.
- SIITONEN, VIRPI 1997: Suomalaista ratsastusslangia. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, suomen kielen laitos.
- SMS = Suomen murteiden sanakirja 2008. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 36. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- SRL 2010 LAJIT = Suomen ratsastajainliitto ry 2010. Lajit. <http://www.ratsastus.fi/lajit>. Luettu 2.8.2010.
- SRL 2010 SÄÄNNÖT = Suomen ratsastajainliitto ry 2010. Kilpailusäännöt. Yleinen osa. http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/13710_ks1_yleinen_paivitetty_07052010.pdf. Luettu 4.8.2010.
- SRL 2010 TILASTOT = Suomen ratsastajainliitto ry 2010. Suomi ratsailla: Tietoa ja tilastoja. http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa/tilastotietoa_ratsastuksesta. Luettu 2.8.2010.
- SUNI, HELENA 2004: Kultainenoutaja ja suomenhevonen. – Maija Länsimäki & Helena Suni (toim.), Ikkunoita kielen maailmaan, s. 41–42.
- TALASKIVI, SOINI 1990: Suomalainen hevostietokirja. Hevoset ja ratsastus. Toinen, tarkistettu painos. Helsinki: Otava.
- TAMMI, JARI 2003: Suuri solvaussanakirja: Haukkumasanat. Helsinki: Pikku-idis/Kuippana Kustannus Oy.
- VASARA, ERKKI 1987: Suomen ratsastusurheilun historia. Helsinki: Suomen ratsastajainliitto.
- VESIKANSA, JOUKO 1978: Johdokset. Nykysuomen oppaita 2. Porvoo: WSOY.
- VESIKANSA, JOUKO 1979: Lyhenteet. Nykysuomen oppaita 3. Porvoo: WSOY.
- VESIKANSA, JOUKO (toim.) 1989: Nykysuomen sanavarat. Helsinki: WSOY.
- VIITANEN, JOHANNA 2007: Hevosen värit. Vaasa: Vudeka hevostietokirjat.
- WIKI 2010 = Wikisanakirja 2010. <http://fi.wiktionary.org/wiki/Etusivu>. Luettu 4.8.2010.
- WIKTIONARY 2010 = Wiktionary, the free dictionary. http://en.wiktionary.org/wiki/Wiktionary:Main_Page. Luettu 4.8.2010.
- Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti. Helsinki 1897–
- VUOLUKKA, MARKO 2003: Periyttäjinä parhaat suomenhevostammat. <http://www.hevosnetti.com/?id=juttu56>. Luettu 5.8.2010.

LIITE 1**Keskusteluketjujen koodit ja otsikot***Hevoskasvatus-alue*

- Hk1 Arabitammalle ox-ori vai iso poniori sulhoksi?
- Hk2 Connemara 111
- Hk3 Astutetaan 2009, varsotaan 2010 vol 8
- Hk4 Mitä shettisvarsanne syö?
- Hk5 Ihanne pienhevonon
- Hk6 Mikä ori tori-hannover tammalle
- Hk7 tupsujalka-harrastelua vol5
- Hk8 Ostin sph-tamman, astutan ensi vuonna, oria?
- Hk9 MINISHETTIKSET 5
- Hk10 Tulevaisuuden ratsusuokkijalostusorit vol 4
- Hk11 Ruunikosta maitovarsasta musta???
- Hk12 Onko torinhevonon kylmäverinen rotu?
- Hk13 Akhal-tekot ja risteytykset, vol 15
- Hk14 LV- risteytykset (varsinkin lv-pv)
- Hk15 Kimot suomenhevosek

Ratsastus-alue

- Rt1 Korkeampi muoto miten?
- Rt2 Kuinka hevosen takaset paremmin töihin?
- Rt3 Isä kauhistui valmennuksissa, teinkö väärin?
- Rt4 PUKITTELU, Pekka/muut viisaat!
- Rt5 Ravurilla ratsastus
- Rt6 Mitä on hevosen voimistelu?
- Rt7 Isot kouluhevosek esteillä
- Rt8 Polkee alleen ja työskentelee selällään?
- Rt9 lopussa pitkät ohjat ravissa?
- Rt10 Miten ponin saa lopettamaan...
- Rt11 Hevonon avaa takaa?
- Rt12 Ex-ravurin kuolaimista
- Rt13 Hevoseni "nousee" peräänannosta suoralla uralla
- Rt14 Hevonon vetää päätä alas

- Rt15 Miten aloittaa ex-ravurin ratsukoulutus ja
- Rt16 lv ex-ravurista kenttäratsu?
- Rt17 Hienoin hevonen/poni jolla olet mennyt?
- Rt18 Esittele oma lämminverisesi!
- Rt19 Omat hevosenne. Käyttö nyt/ennen? kaikkea. :)
- Rt20 "Lellipenturatsastajat" ja "Automaattihepat"
- Rt21 mitkä kaikki pv:itä?
- Rt22 6500e vuonohevosesta
- Rt23 Onko kenelläkään myynnissä "opetusmestaria?"
- Rt24 Jos ostatte ex-ravurin, älkää kuvitelko saavanne..
- Rt25 lämminverinen, puoliverinen, täysiverinen.....?
- Rt26 linkittääkää kuvia hienoista lv-RATSUISTA

Raviurheilu-alue

- Rv1 hevosten hinnat sekaisin
- Rv2 Suomenhevosten synkkä viikonloppu
- Rv3 Kuinka paljon Treenissä olevat/starttarit syövät ?
- Rv4 Loimitatteko varsoja?
- Rv5 Hyvä kivennäinen varsoille?
- Rv6 varsalla ajo?
- Rv7 miten 08 varsat
- Rv8 6-v Suokit vol.. ?
- Rv9 Mistä lv ravivarsa?
- Rv10 joko ootte rokottanu
- Rv11 Mikä haitta melassiveden juotolla olikaan?
- Rv12 Vetoja? vai mitä ne nyt oli..
- Rv13 Ravi/ratsukengitys
- Rv14 Ravureiden loimituksesta
- Rv15 suvuton sh varsa

LIITE 2

Nimitykset

aasi	connemara-arabiristeytys	harrasteluponi
ahalteke	connemamaruuna	harrastepeli
ahaltek-budjonny-ruuna	connis	harrastepolle
ahaltek-hevonen	connistamma	harrasteponi
ahaltek-risteytys	c-ruuna	harrastepuskapolle
ahaltek-nf risteytys	c-tamma	harrasteratsu
ahaltek-tamma	dalesponi	hc-estehevonen
ahaltek-tammavarsa	dartmoor	helmi
ahaltek-varsa	egyptiläinen arabi	heppa
akhal-teke-ori	eestinhoikka	hepo
akhal-teke-tamma	eestinhoivonen	heponen
aikuinen	eestinhoivonen	hepunen
aitomusta	elikko	herra
aitoteke	elintasoponi	herrasuokki
ajohhevonen	elukka	hevo
allroundori	eläkeläinen	hevoseläin
amerikan lämminverinen ravuri	emä	hevosvars
amerikanlämppäri	emätamma	hirmuhevonen
amerikan orlovi	englannintäysiverinen	hispanoarabi
amerikanratsuhevonen	englantilainen täysiverinen	hoidokki
amerikanravuri	ensihevonen	hoitohevonen
amerikkalainen lv	entinen laukkuri	hoitoponi
amerikkalainen lämminverinen	entinen ravihevonen	hoitsu
amerikkalainen ravihevonen	entinen ravuri	holsteiner
amerikkalainen ravuri	esteheppa	holsteinertamma
amerikkalainen tamma	estehevonen	holstein-ori
amerikkalais Ranskalainen lämmin-	estehyppääjä	holst.tamma
verinen	estemestari	horse
amer.lv-tamma	esteponi	huippuestehevonen
amer-ransk. lämminverinen	estepori	huippuhevonen
amer. venäl. lv	esteratsu	huippukaakki
amn-ven lämppäri ruuna	estetamma	huippuori
angloarabi	estetykki	huippuponi
arabi	ex	huippuyksilö
arabialainen	ex-lv	humma
arabiantäysiverinen	ex-ravuri	hurri
arabimä	ex-ravuri lv	hyppääjä
arabihevonen	ex-ravuri-putte	iltaravihevonen
arabiori	ex-ravurisuokki	iltaravivarsa
arabiristeytys	exä	imettävä
arabitamma	foresti	ic
arabivarsa	friisi	IC-ruuna
arabi-nf	friisiläinen	irlannincob
arabi-welsh	fwb	islanninhevonen
automaatti	FWB-ori	islantilainen
automaattiheppa	GP hevonen	issikka
automaattihevonen	GP-heppa	issikkaruuna
automaattikone	Halpisor	issikkatamma
automaattiponi	halp(p)isvars	issikka-sh
automaattiruusukekone	hannover(i)	isäori
b-welsh	hannoverilainen	itähevonen
c	hannoveritamma	itäratsu
conn	harrastehevo	jalostusori
connemara	harrastehevonen	jenkkitamma
connemaraori	harrastekaveri	joutilas
connemararisteytys	harrastekopukka	joutilastamma

joutohevonen	koulumenestyjä	maastopolle
juniorihevonen	kouluori	maastoratsu
junnuheppa	kouluratsu	maitovarsa
junttura	koulutaituri	mamma
juoksija	ktk-ori	matokasa
jyrä	ktk-tamma	menestyshevonen
jätkä	kulkupeli	menopeli
kaakki	kulomusta	mies
kakkonen	kultamakkara	miespuolinen
kantakirjaori	kultamussukka	mini
kantaori	kuumakalle	minimaitovarsa
kantatamma	kylmäverinen	miniori
kantava	kyntötamma	miniruuna
kapistus	käyttöhevonen	minishettis
kauraturpa	käyttöponi	minishetu
kaveri	köpöpolle	minitamma
kaviokuumeminiori	köpöttelypolle	minivarsa
kaviokuumetamma	laatuori	monitoimi-unelmahevonen
kenokaula	laaturatsu	muotiori
keno	laatutamma	murunen
kenttähepo	latvialainen pv	mussukka
kenttähevonen	laukkahevonen	musta
kenttäkilpailuhevonen	laukkuri	mustanruunikko
kenttäpolle	leasing-tamma	myyntihevonen
kenttäratsu	liitokavio	neitokainen
kenttätykki	lipizza	neitonen
kieltelijä	luukasa	new forest
kilpaheppa	luupää	nf
kilpahevonen	lv/LV	nf-lv
kilpailuhevonen	lv-hevonen	nf-r
kilpaponi	lv-ori	nf-tamma
kilparatsu	lv-ravuriori	norjanvuonohevonen
kilparavuri	lv-ratsu	norjis
kilpatamma	lv-risteytys	norski
kilpuri	lv-ruuna	nuori
kimo	lv-t	nuorikko
kimotamma	lv-tamma	nvh-o
kimppavarsa	lv-tori-risteytysvarsa	nyffi
kirjava	lv-varsa	näyttelyhevonen
kisaheppa	lämminverinen	näyttelyteke
kisahevonen	lämminverinen ratsuhevonen	nöffi
kisakaveri	lämminverinen ravihevonen	ohjus
kisakiituri	lämminverinen ravuri	oldenburg
kisapeli	lämminveriravuri	oldenburgori
kisapolle	lämppäri	oma
kisaponi	lämppärikouluratsu	omakasvatti
kisaponiristeytys	lämppäriori	opettaja
kisaratsu	lämppäriruuna	opetushevonen
kisavuono	lämppäriravuri	opetusmestari
koni	lämppäritamma	opetusponi
konttura	lämppärivarsa	oppimestari
kopu	lämpöinen	orhi
kopukka	lämpönen	ori
kotiharrastehevonen	länkkärihevonen	oripoika
kotiharrastepolle	maastoheppa	orivarsa
kotikasvatti	maastohevonen	Orlov
kotiori	maastoiluheppa	orloviori
kotisiitoshevonen	maastokaveri	orlov ravuri
kotisiitosori	maastomopo	osateke
kouluhevonen	maastonakki	otus

ox-ori	puoliverinen	ruuna
ox-r.	puoliveriori	ruunan-rupsukka
o.	puoliveriristeytys	ruunapoika
paperiton	puoliveritamma	ruunikko
pappa	puska	ruunikonkimo
pappasti	puskaheppa	ruusuke hirmu
peevee	puska lv	räpikkö
pele	puskalämppä	R-ktk-ori
perhehevonen	puskalämppäri	R-ori
peruskisa-pv	puskapeevee	sekarotuinen
peruspolle	puskapolle	sekarotuvansa
peruspuokki	puskaratsu	sekasikiö
perus-pv/ perus pv	puskatamma	seuraheppa
perusratsu	putte	SH/sh
piekkari	putteori	shetlanninponi
piekkariori	pv/PV	shetlanninponivarsa
piekkaritamma	pv-lv	shettis
piekkarivarsa	pv-ori	shettistamma
pienhevonen	pv-r/pv.-r	shettisvarsa
pienhevosori	pv-ratsu	shetu
pienori	pv-ruuna	shire
piensuokki	pv-tamma	shirehevos-tamma
piensuomenhevonen	quarterhevonen	shirepoika
pientamma	raakile	shirevarsa
pikkunen	raato	sh-lv
pikkuheppa	ranskanpulla	sh-ori
pikkuhevonen	ratsastettava	sh-poika
pikkuneiti	ratsu	sh-ruuna
pikkuori	ratsuhevonen	sh-tinker
pikkuponi	ratsulämppäri	sh-varsa
pikkuponivarsa	ratsuori	siitosheppa
pikkuruuna	ratsupelle	siitosori
pikkutamma	ratsuponi	siitostamma
pikkuvansa	ratsuponivarsa	sirkushevonen
poika	ratsuratsu	sotahevonen
poikahevonen	ratsuruuna	sotanorsu
poitsu	ratsusuokki	sph
pojankloppi	ratsusuokkijalostusori	sph-tamma
poku	ratsutäykkäri	sporttis
polle	ratsuvansa	standardi
polleroinen	ravihevonen	standardishettis
pomoruuna	ravilämppäri	starttari
poni	raviori	starttihevonen
poniori	raviponi	starttiravuri
poniristeytys	ravitamma	stressimaharuuna
ponitamma	ravisukuinen	sukuvansa
ponivansa	ravivansa	sunnuntairatsu
poni-lämppäri	ravuri	suokki
ponny	ravuritamma	suokkieksä
ponski	remontti	suokkiherra
pouni	risteytys	suokkiori
PRE	risteytyshevonen	suokkipoika
pullahevonen	risteytysponi	suokkiratsu
pullaponi	risteytysvarsa	suokkitamma
pullapää	rotuponi	suokkivansa
pullari	rotuvansa	suokkuruuna
pullasuokki	rouva	suomalainen puoliverinen
punarautias	RP	suomenhevonen
puokki	rusettihai	suomenhevosori
puokkijalostusori	russitamma	suomenhevosruuna

suomenhevostamma	trakehner	varsa
suomentamma	trake/traki	varsuli
suomiputte	treenihevonen	vaunuhevonen
suoritushevonen	tulisielu	venäläinen pv
suoritusperiyttäjä	tummanpunaruunikko	venäläinen ravuri
suoritusponi	tuontiori	verihevonen
sympnistamma	tuontitamma	vieroitettu
taapero	tupsu	villiponi
tamma	tupsujalka	villivarsa
tammavarsa	tupsujalkaori	vinttikoirra
tammukka	tupsujalkatamma	voikko
tammuli	tupsukka	voikko-ori
tammuska	tuontiratsu	vuokrahevonen
tamu	turkmeenihevonen	vuokraponi
tavis-pv	tuntihevonen	vuonis
teke	tuntipolle	vuonistamma
teke-risteytys	tuntiponi	vuonisyksilö
tekke	tuntiratsu	vuono
terapiaratsu	tuntsari	vuonohevonen
teuras	tusinatamma	vuonohevosvarsa
tilasto	tykki	vuosikas
tilastoarabitamma	tyttö	vuoteinen
tilastoruuna	tyttönen	vuotias
tilastotamma	työhevonen	vuotikas
tilausvarsa	työöri	welsh
til-r.	tähtijuoksija	welsh part bred
timantti	täykkäri	wiekopolski
tinker(i)	täykkäristeytys	wnb.kisaponi
tinkeriori	täysteke	wpb
tinkertamma	täysveri	wpb-connemara
tinksu	täysveriristeytys	WPB-t.
toppari	täys(i)verinen	w.-t
tori	täysveriori	w.-o
tori(n)hevonen	t.	xx
torinhevostamma	urheiluhevonen	yksityishevonen
torinhevosristeytys	urheiluponi	ylläpitohepo
toritamma	vaavi	ylläpitopolle
tori-hannover	vahinkovarsa	ylämaanponi
tori-hannoveritamma	valjakkohhevonen	älvee
tori-risteytys	vanhaherra	
tori-ori	vanhus	

LIITE 3**Esimerkki keskusteluketjusta****Miten aloittaa ex-ravurin ratsukoulutus ja****Lähtettäjä:** KUNNONKOHOTUS

Päivämäärä: 27.11.07 14:38:04

Olen ostamassa suokkia, ex-ravuri, mutta 1,5 vuotta ollut ilman treeniä. Tälle ei ole mitään terveydellistä syytä, kun eivät vauhdit riittäneet niin ei kukaan enää jaksanut treenatakaan.

Ratsastuksesta ei ymmärrä mitään, selässä on muutaman kerran käyty. Kiva ajaa kokemattommammankin. Mitenkäs tällaista sitten pitäisi alkaa treenaamaan että saisi ensin kunnan nousemaan ja läskit palamaan :) Esim 3 krt viikossa kävelylenkki alkuun?

Lähtettäjä: jonsu

Päivämäärä: 27.11.07 15:10:28

me aloitettiin lämpärin kanssa joka oli laihassa kunnossa, ainoastaan laidunheinällä ollut ja liikuttamatta 3kk..aliravittu.

-ajettiin pari-kolme kertaa viikossa, kuntoa oli kuitenkin jonkin verran tallella

-aloitettiin ratsastaa käynti-juttuja kerran-pari viikossa ihan totuttelemissa ja tutustumista.

pikku hiljaa lisäiltiin ruokaa ja liikutusta, kunto nousi ja paino nousi. nyt ajetaan 3 kertaa viikossa ja ratsastusta saman verran.

edottaisin aluksi ajoa, koska enemmän ajettu, ettei ala inhoamaan ratsastusta.

esim. 2 päivänä viikossa rauhallista ajoa,

1 päivänä ratsuopetusta.

sitten alat lisäämään liikuntaa..

Lähtettäjä: Mei^

Päivämäärä: 27.11.07 15:16:37

Jos mahdollista ajaa, kannattaa sisällyttää sitä liikutukseen. Moni ex tykkää kun välillä ajetaan, eikä heti tarvitse kantaa ratsastajaa koko aikaa vaan saa tehdä jotakin tuttua ja turvallistakin.

Lähtettäjä: KUNNONKOHOTUS

Päivämäärä: 27.11.07 15:22:42

Tätä ei ainakaan lihottaa tarvitse, ylimääräistä on muutenkin =D

Tuota ajamista ajattelin itsekkin, sitä kautta sitten ruveta peruskunnon noustua enemmän ratsastamaan...

Oletteko vieneet omia exiänne ammattiratsutukseen ja missä vaiheessa? Itse olen muutaman remontin jo aiemmin kouluttanut, nyt löytyi kyllä sellainen helmi että ajattelin ihan ammattilaiselle viedä, kantakirjaushaaveet siintää tulevaisuudessa... :)

Lähtettäjä: jonsu

Päivämäärä: 27.11.07 15:33:39

meillä eka oma heppa, siskoni nimellä kyllä. ollaan itse koulutettu ja hyvin on alkanut sujumaan. pyritään säännöllisesti käymään valvovan silmän alla. :)

käys kattoo kotisivuja [--]

Lähtettäjä: up

Päivämäärä: 27.11.07 17:26:52

up, minuakin kiinnostaa ;) Lisää vaan kokemuksia!

Lähtettäjä: Kati

Päivämäärä: 27.11.07 19:49:10

jonsun kanssa olen samoilla linjoilla, aloittakaa rauhallisesti. Ratsastusta alkuun pieniä aikoja kerrallaan (n. 1/2h käyntiä), jotta selkähakset eivät kipeytyisi ja muutama rauhallinen kärrylenkki viikossa ainakin parin kuukauden ajan. Pikkuhiljaa ratsastelua lisää viikkoon ja muista huomioida koko ajan ruokinta. Sinulle on suuri etu tutustua kunnolla hevoseen nyt kun se on ns. huonossa kunnossa, ettei allasi ole heti starttikuntoinen tykki.

Onnea ja iloa uuden ystäväsi kanssa.

Lähtettäjä: KUNNONKOHOTUS

Päivämäärä: 27.11.07 22:50:11

Sellasta asiaa tässä olen vielä miettinyt kun hevosella ei siis tosiaan ole koskaan juurikaan ratsastettu ehkä kerran pari käyntiä selästä, niin onko sille parempi ottaa nämä alkuratsastukset satulalla vai ilman? Kumpi on siis mukavampi hevosen selälle?

Lähtettäjä: peräpää

Päivämäärä: 27.11.07 23:34:44

Ei ollut kuvissa kovin takaa ridattuna toi horse. Selkä notkolla aavistuksen verran ja virkkuukoukku-kaula. Vaan varsahan tuo on ratsu-uralla vaik ikää on. Ei saa koskaan ahnehtia liikaa.

Lähtettäjä: jonsu

Päivämäärä: 28.11.07 11:18:59

En osaa kyllä vastata tuohon. Todettiin siskon kanssa, että hyvä kun jouduimme aloittamaan ilman satulaa. Ei edetty liian nopeasti ja hevonen oppi painoavut hyvin. :)

peräpää: tiedän kyllä, eikä ollakaan niin kauan vielä ratsastettu. pikku hiljaa eteenpäin. sillä on ajettu veikkaisin, että pari vuotta ja ratsastettu 4 kuukautta.

Lähtettäjä: KUNNONKOHOTUS

Päivämäärä: 28.11.07 11:24:08

Sepä se, kun en osaa oikeen hahmottaa kumpi olisi hevolle parempi, satulalla vai ilman.. Tosiaan elämänsä aikana selässä ei ole painoa ollut kuin muutaman kerran, silloinkin joku talutuslenkki tehty.

Lähtettäjä: ...

Päivämäärä: 28.11.07 12:58:55

jonsulla TODELLA hyvät ja onnistuneet kotisivut oli kiva käydä siellä katselemassa ;D

Lähtettäjä: pööö

Päivämäärä: 28.11.07 13:01:24

Kävely todettu parhaaksi. Kannattaa vaihdella mahd.usein ajon ja ratsastuksen välillä, ni tottuu molempiin.

Lähtettäjä: KUNNONKOHOTUS

Päivämäärä: 28.11.07 13:19:45

Jep, mutta satulalla vai ilman?

Lähtettäjä: J

Päivämäärä: 28.11.07 13:29:46

satulan kanssa

Lähtettäjä: jonsu

Päivämäärä: 28.11.07 15:51:28

voithan varmuuden vuoksi aloittaa satulalla, on varmaan itsellesi helpompi, koska tasapaino silloin parempi ja voi tarvittaessa ottaa tukea.

...-kiitos, olet varmaan ensimmäinen joka kehuu. :D